De diffinitione grammatice.

Grammatica vel grāmatice quid est: Est ars recte scribendi rectecz loquendi. Unde dicitur grammatice a grammaton greece quod est littera latine. Quia litteratos hoc est doctos efficit.

Est ars scribendi recte rectecz loquendi
Grammatice greece de grammate dicta latine
Littera quod signat eius que pars prior extat

¶ Quot sunt partes grāmatice vel ces: quattuor. que: Lra/syllaba/dictio/ꝛ oratio. Quid est littera: Est minima ꝓ vocis ꝓpolite. Unde dicta est lra: Lra dicta est quasi legitera q̄ legētibus iter prebeat. Uel a lituris: q̄ veteres in ceratis tabulis scribebāt.

Grammatice partes sunt quattuor: est quocz prima
Littera: syllaba: dictio: tunc oratio quarta.

¶ Quid interest inter litteras et elementa: Elementa dicit ipse pronunciationes. Littere vero sunt signa elementorum. Abusiue tamen et littere pro elementis et elementa pro literis ponuntur.

Littera sic distat elemento. sunt elementa
Ipse prolatus. elementi littera signum est

¶ Quot sunt littere siue figure elementorum: Uiginti due. A.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n. o.p.q.r.s.t.x.y.z. Quot sunt vocales quinq; a.e.i.o.ꝛ y. ꝛ vna greca vocalis ypsilon. Consonantes quot sunt: Sexdecim: b.c.d.f.g.k.l.m.n.p.q.r.s.t.x.z. Quot sunt mutę et his nouem. b.c.d.f.g.k.p.q.t. Quot sunt semivocales: ser l.m.n.r.s.ꝛ x. Quot sunt liquide due. quę l et r. Quare dicuntur liquide quia posit mutas posite in eadem syllaba faciunt precedentem syllabam breuem esse corripi. Quot sunt duplices consonantes due. x. et z. quare dicuntur duplices quia ponuntur pro duabus litteris. x enim ponitur pro c. et s. z vero ponitur pro duplici illo et greco pro greco. Quot vocales transeunt in consonantes: due. que: i et v. quando sunt i et v consonantes: si in principio syllabe ponantur cum vocali in eadem sequente. Si in medio dictionis simplicis inter duas vocales ponantur. Duplicium vim consonantium habent: vt Aiax: maior: peior: ceius: pcine: cuius huius: troia: boia: audiui: amaui. ꝛc. similia. Quare non ponitur inter litteras: quia non est littera sed aspirationis nota. Quid interest inter a ꝛ h: in pronunciatione a oris hiatu pronunciatur. h a pectore aspiratus in dubitre sic pronunciatur hec male vero sic pronūciatur ache. Quot sunt diphthongi: quattuor ae oe au ꝛ eu. Quot diphthongi scribuntur ꝛ proferuntur: due. que: ae ꝛ eu. Quot diphthongi scribuntur ꝛ non proferuntur: due. que: ae ꝛ oe.

Bis binas blu diphthongos dicimus esse
Indocta licet esse duas tantum voluerunt
Au simul eu: que sunt ae: nitantur ꝛ oe
Audaces eurus cęlo propellite phoebe
Au simul eu solum non scribas sed quocz proferi
Hinc reliquecz due sunt: non resonande.

[illegible]ongi sunt ne longe vel breues. Semper sunt longe nisi interdum sequente [illegible] quod Uirgilium. Stipulibus duris agitur sudibus vel rusticis. Uirgilius. Vi.

[illegible]e semper diphthongi sunt: nisi quando
[illegible]tur. mare fert: sudibus de pr̄untis

Duplex est vox quadruplex. Articulata que ab aliquo sensu mētis proficiscitur. Inarticulata que a nullo sensu mentis proficiscitur. Litterata que scribi potest. Illitterata que scribi non potest.

Aer vox ictus a multis dicitur esse
Cuius bis bine species sunt: articulata
Dicatur prima: fit inarticulata secunda:
Littera dat nomen reliquis quam scribere possis:
Et quam non poteris bene scribere quarta vocatur.

¶ Nota q articulatarū vocū quedā pñt scribi vt Jesus quedā scribi non pñt: vt sibilli et genitus hoim. Inarticulatarū aūt q̄dā scribi pñt ꝙ litterate sūt: vt coax ꝙ cra. q̄dā illitterate sūt ꝙ scribi nō pñt vt strepitus mugitus ꝙ sibilla. ppue tñ sunt soni quidā non voces.

Articulatarum quasdam bene scribere vocum
Possis: quasdan non: hominū veluti gemitus sunt
Et scribi quedam vox possit inarticulata
At sunt craq coax. quedam non: vt strepitus sunt.

¶ De hac littera A.

A In quot litteras transit in compositione: in e et i: vt imberbis de in ꝙ barba. impertior de in ꝙ partior.

A vel e sepe fit a si vox sit compositiua
Imberbis testis impertior e facit ex a.

¶ Facio quando componitur cum prepositione mutat a in i: vt inficio. Aliter ꝯo a servat: vt Calefacio tepefacio

Si facio cum proposito sit compositum tunc
A mutatur in I sit deficio tibi testis
A retinet facio per cetera compositiua.

¶ Nota q hoc nomen imperiū ꝙ ab eo deriuata: vt imperialis q̄ imperiosus seruāt e ut terāt ad differentiā genitiui pluralis huius adiectiui impar qō facit imparium cum a.

Imperium substantiuum simul imperialis
Imperiosus habent e post p cetera dant a.
Que paro formabit verbum vel pars sibi nomen

B Littera hanc prepositionū ob ꝙ sub mutatur in c f g m p r quādo componitur cum dictionibus ab illis incipientibus: vt occūbo de ob ꝙ cubo. Succino/nis de sub ꝙ cano. Offero de ob ꝙ fero. Suggero de sub ꝙ gero. Summitto de sub et mitto. Oppeto ob ꝙ peto. Supplanto de sub ꝙ planto. Surripio de sub ꝙ rapio.

B quod dat sub ꝙ ob mutatur in f simul in c.
M p g simul r occumbo succinit offert
Suffero summitto cum suggerit oppeto tes-
Sunt q supplante cum surripio tibi plu-

IIIA 11729

De littera c.

¶ Nota q̄ b manet integra in hac p̄positione ob sequente g̃ vel r: vt obg̃nio de ob & gannio is componitur. Obrepo de ob & repo componitur.

Ob g̃ sequente vel r retinet b compositiua
Obgannit simul obrepit tibi testificantur.

¶ B in hac prepositione sub mutatur in c. Si componatur cum dictione incipiente a q. vt succutio succutis quod de sub et quatio tis componitur. Sed cum reliquis consonantibus ob et sub composite seruant b: vt obdo obdis de ob et do das sub do de sub et do das.

Sub si q sequitur tunc b conuertitur in c.
Succutio p̄bat hoc quod sub quatioq̄ creabunt
Consona si reliqua subeat: sub q̄ ob retinet b
Obtinet obtineo non p̄ sed b medium dant

¶ Ab prepositio quacūq̄ cōsonante sequēte retinet b. vt abrado abusi. abluo abcedo. Ob tamen compositum cum muto amittit b. Aufero quoq̄ quod componitur de ab et fero mutat b in v sic viginti qb̄ componitur de bis & ginitos decem.

Ab retinet semper b consona queq̄ sequatur:
Ob tamen amittit b cum mitto sociatur
B mutatur in u: veluti vox aufero monstrat
Addas viginti quod bis gintosq̄ creabunt

¶ Nota q̄ b mutatur in s q̄n sub componitur cum teneo: vt sustineo. eo: sustento as

Sub b mutat in s teneo si compositum sit
Testificantur idem sustento sustineoq̄.

¶ Notandum q̄ b quandoq̄ interponitur in compositione quando vocalis sequitur: vt ambio quod componitur de an & eo.

Interponatur si vocalis b sequatur
Ambio monstrabit quod q̄ an et eoq̄ p̄babit

¶ In simplicibus nonnullis dictionibus geminatur b: vt abbas obba gibbus sabbatū.

B geminat abbas cum sabbata gibbus q̄ obba

¶ Ciner cineris componitur cum sub et dicitur subcinericius a. um idest pistus sub cinere cum b: non cum c scribitur. ne putetur a succo & cinere componi.

Sub ciner addatur icuisq̄ deinde sequatur
Adiectiuatur q̄ b retinere p̄batur.

¶ In quot litteras transit: In g n precedente in numeros conuertitur: vt quingenti pro quincenti: quadrigenti pro quadricenti. In quibus n non est: vt ducenti: c seruatur. c quoq̄ transit in u consonantē: vt pasco pauī. In x. vt dico dixi. In s: vt parsi. vnde parsimonia. In t vt nascor natus.

In g̃ transit n precedente Sit q̄ si
Nomen dans numerum quingenti testificatur
N si non fuerit tunc c nomen retinebit

Sexcenti scribas sine g pariterqz ducenti.

¶ Que dictiones per c ante t scribuntur. Arctus a um. pro artatus arctior arctius vnde arctius arcticus arcturus: epectasis. id est porrectio: vt inuperator pro imperator quod alij dicunt Epentesis.

Cum notat artatus c pro t scribitur arctus
Arctos celeste signum simul arcticus arctus
Arcturus iungas istis epectasis addas

¶ Nota q Caius nomen proprium per c scribitur: sed per g pronunciatur. sic gaius.

Per c scribatur Caius per g qz feratur

¶ Per c scribuntur composita et derivativa de cenos grece quod est commune vt cenomia e communis generis. musca cenobium cenobita et hec cena ne: a communione vescendi.

A cenos grece venientia scribito per c
Cingo concilium cocus cum prepositumqz
Sive sit adverbium per c nec scribito per q
Et nihil atqz mihi debent per c bene scribi
Pro pena mulcta sic sincupula sesculpa c dant

¶ Nota q oceanus vno c scribitur et bucula pro parua boue. bacchus tamen duplex postulat qui est deus vini.

C simplex vult oceanus duplex quoqz bacchus
Pro parua boue bucula c simplum sibi poscit.

¶ Sciendum est quoqz exerceo sine c scribi post x. Autor etiam si primitive fuerit speceo sine c: sin ab augeo vel ago derivetur c ante t habebit vt auctor et actor.

Exercet sine c post x scribatur et auctor
Si primum fuerit sine c sin scribito per c.

¶ Interponitur hec littera c in compositis ab hoc adverbio vbi: vt alicubi nullicubi: sicubi nuncubi.

Interponatur c compositis vbi que dat
Nuncubi testatur illi sicubi sociatur

¶ In quot litteras transit: In b: vt abbreuio. In c: vt accedo is. In k: vt affero. In g: vt aggraud as: aggero is. In l: vt allido is: de ad et ludo is. In n: vt annuo is: de ad et nuo is quod non est in vsu. In p: vt appono is. In r: vt arrideo es. In s: vt assideo es. In t: vt attineo es.

In cunctas preter paucas transire sonantes
D solet vt versus qui subsequitur manifestat
B. c. g. simul f. l. n. p. vel. r. simul s. t.
Ut notat abbreuiat accedit et aggerit affert
Allidit iungas annunciat appetit addas

UILIC

Assidet arridet attingo sint tibi testes.

¶ D mutatur in c q sequente: vt acquiro quicq̃: Sed quidquid cum geminatum non compositum sit: geminat D.

Acquiro quicq̃ per c conscribere debes
D geminat quidquid cum nomen sit geminatum

¶ Quãdo subtrahitur d cum prepositio componitur cum dictione a gn sp sc st incipiẽte vt agnosco is aspectus ascendo astruo.

Ad si componas gn. sc. sp. st. periet g. d
Agnitus aspectus ascendit ⁊ astruo testes

¶ Nota q̃ nonnunq̃ interponitur d causa euphonie inter duas vocales: vt redarguo quod componitur de re ⁊ arguo. d interposita: redeo is quod componitur de re ⁊ eo is.

Interponas d vocalibus ac aliquando
Vt redeo redamoq̃ redarguo siue redundo.

¶ Quot dictiones in d littera finiuntur contimentur in versibus.

Haud aliud quod quid apud id sed ⁊ illud ⁊ istud
Has finit voces d littera sunt neq̃ plures
Ni veniant de quod vel quid vel compositiua

E Transit in I in compositione: vt cedo occido. quibus dictionibus scribendum est ẽ non I contra quorũdam abusum.

E dat aristoteles penultima syllaba non i.
E preit in ceremonie cemiteriumq̃
Extemplo saltem dabit e q̃ paracletus in cle
Dic synalepha per e non lim spirataq̃ sit p

¶ Que conuinctio cum syllaba continuo sibi precedente iunctim est scribenda vt luq̃ pueriq̃ tuus: e quandoq̃ subtrahitur: vt preiens preuntis non preuntis remoto e.

Scribeq̃ continuo: sit conuinctio: parti
Se precedenti sic arma virumq̃ canebat
E quoq̃ subtrahitur veluti cum dico preuntis

H Littera latinis scribitur dictionibus. Cuius loco in dictionibus a greco venientibus scribuur ph: vt phebus a phos quod est lux. pl̃. artifeus a phares quod est diuisi phũs a philos quod est amor: per f tamen non per ph a fortissimus hoc est breuium in medicinis cõclusionũ liber ⁊ fas cum eius composito nefas.

Ff sunt scribende voces quecumq̃ latine
Aspiratum ph pro quo tu scribito grece
Aforismus habet f scribi falsq̃ nefasq̃
Africus ac afer f simplice scribere debes

¶ Prophete blasphemia cum eorum deriuatuis vsus per ph. non f. scribit ⁊ recte si a phonos grece descendant. sin a for. faris femina male: per f scribi oportet

Prima pars de lra g ꝛ aspiratis cū h

Aspirato ph blasphemia scribe prophetа
Aphanos grece si descendant tamen a foꝛ
Femina seu veniant: ambo tunc ꝛ retinebunt

¶ Transit in c: vt viceſimus et triceſimus. Nonnullis tamen vigeſimus et trigeſimus per g potius placet debere dici: ſed doctiores dicunt viceſimus et triceſimus ſemper. verſus.

In c g transit sit viceſimus tibi testis
Triceſimus quoꝙ ſed quidam per g mage dant hec.

¶ Transit quoꝙ in s: vt spargo sparsi. In r: vt rego rexi.

G mutatur in ſ ꝛ in x sperſi velut auxi.

¶ In quibus dictionibus preponitur g ꝛ non ꝓnunciat: gnarus rarum: gnauus auum gnatus tamen in his propꝛijs nominibus Gnato gnens.

Gnarus cum gnauus gnatus componitur ijs g:
Et propꝛijs quoꝙ nominibus gnens puta gnato

¶ Quando geminatur g: quando sub ꝛ ad componuntur cum dictionibus incipientibus a. g. vt aggero ris. aggrego as. suggero ris.

Si componantur sub ꝛ ad tum g subeunte
Sicut suggeſtum simul aggrego g geminatur.

¶ Cum g. in medio non cū c. scribunt pragma pragmaticus zeugma ꝛ stigma dragma neutrum. Dracma tñ feminini generis cum c ante m scribendum esse quidam asserunt. Gastrimargia quod est ingluuies nimis̄ per g. non per c scribi oportet.

Pragmaticus pragma mediat g zeugmate stigma
Femineum dracma vult c neutrumoꝙ petit g
Gastrimargia vult scribi g syllaba prima.

H Quamuis non sit littera nonnunq; tamen quasi littera poni reperitur.

Littera si non sit h: sepe tamen reperitur
Tum medio tum principio quasi littera poni

¶ Que dictiones scribuntur h prepoſito patet per verſus.

H sibi preponunt voces quecūoꝙ sequuntur
Halitus ac halat hallucinoꝛ haurit habena
Hamus haramoꝙ suis harmonia iungitur hasta
Dic ꝛ heautontimoꝛumenon ꝛ hei simul heo
Interiectiuas hem iungas heu quoꝙ voces
Heus ac hebꝛeus hebdomada iungitur hedus
Hellespontus ꝛ helectrum dic helleboꝛumoꝙ
Hemis quod signat semis cum compoſitiuis

Sic hemiſperiũ ſic hemina dic hemeroys:y greco poſt o
Iſtis hemonia ſimul ꝫ mons additur hemus (ſcribi.
Heros vir fortis heremus iungas heremita
Heres herugo dic herciſco ſimul heret
Hericius quod ꝫ hermacias hermaphroditus
Aſpirato ph ſerum qui ſeruat vtrumqꝫ
His hermeniades interpretatio ſignans
Heſperus ac heteron heteroclyta dicitur inde
Hexameter ſine p ſit hiems i ſcripta latino
Hieronymus greco y poſt n dic hieremias
Hierarchia ſacer quaſi principatus habetur
Aſpirato ch.hyeryco y deniqꝫ greco
Hieruſalem hieroſolyma ly ſit tibi greca
Dicas hilarius hiat hilum dic ꝫ hiulcus
Hippos p duplo:philippus naſcitur inde
Hippomanes hippocrates addatur hirundo
Hircus ꝫ hirſutus hiſpanus ꝫ hiſpidus hircus
Hiſtrio iungatur humus his addatur homoqꝫ
Sic honor humanus ꝫ que formantur ab illis

¶ Nota q h preponitur in omnibus dictionibus que in principio y greco ſcribuntur. Que dictiones preponunt h ante y in principio.

y grecum ſemper ſi littera ſit tibi prima
H ſibi preponi velut hydria quod fit ab ydor
Hydrus ꝫ hydropicus hyle quod ſignificabit
Materiam primam:iungas ꝫ hymen ſimul hymnus
My ſine p poſcit:hypallage iungis hyper quod
Format hyperboreus ꝫ hyperpole nomen abinde
Eſt hypo p ſimplo ſcriptum tunc ſubqꝫ notabit
Venit hypocriſis hic ꝫ hypocrita ſic hypoteca
Iungis hypoteſis ꝫ hypoſtaſis additur iſtis
Hyſteron proteron non ſpirato t bene ſcribas

¶In quibus dictionibus scribitur h ante o in principio patet per versus.

Aspiratur hodos & holos venit hinc holocaustum
Optum combustum signans holus ac holitor sit
Est homelia mihi sermo sit homo sic homosq;
Unum vel simile sit homonymus equiuocusq;
Horrea dic horret horros sit & horror horizon
Hostia dic horror hululo coniungitur hudus

¶In quibus dictionibus interponitur h. patet per versus.

Interponitur h abraham traho iungis anhelo
Et veho iungatur he heuq; simul sociatur

¶Quibus dictionibus postponitur h. hebreis: vt ioseph elisabeth loth. Et his interiectionibus ah vah proh per apocopen sic dicta. Nam ahavaha proho integra fuerunt.

Hebreas voces h finit vt Elisabeth loth
Interiectiuis postponas vocibus h q;
Ah veluti vah proh sed in his tamen apocope fit
Nam veteres aha vaha prohoq; fecerunt

¶Que dictiones non aspirantur in principio quas vsus tamen quorundam aspirare solent patet per versus.

Non aspirantur voces quecumq; sequuntur
Ara quod altare designat abundat arena
Sic eremus iesus ilaris vel iberia iungis
Istria dic & onus & que formantur ab illo
Non aspirandum tibi sitq; coerceo verbum

¶Qualiter sciendum est c aspirari in dictionibus latinis ex genitiuo singulari vt quia stomachi non ci dicimus stomachus aspiratur. ita mechus mechi.

Singulari numero cognosces ex genitiuo
Quando c verbis est aspiranda latinis
Ut stomachus stomachi sit mechus dicito mechi

¶Que sunt grece dictiones in quibus aspiratur patet per versus.

Uocibus in grecis spiratur c velut archos
Et sua composita que sunt tibi plura notanda
Eucharistia sit bona gratia iungitur echo:
Inchoat atq; chaldeaq; bracthea scribas
Y greco chalybes: y post r scribe charybdis

De aspiratis cum h.

Junge charon chartulago chlamys y quoqz greco
Post m scribatur cathelecticus inde sequatur
Adde cathecuminus signans quoqz chilia mille
Que chir componit addas chirurgia testis
Chiragra chiromantia chirographusqz.
Chrelis cum chrysis y greco quod sonat aurum
Est chrysostomus hinc chrisma christus choleraqz
Atqz melancholia colchos c posteriori
Tantum spiratur cochlearia cochlea iungis
Adde chorea chorus pro vento sit chorus extra
Chordaqz pro fune chronon pro tempore iunge
Lachryma drachma mache dic machina sine machera
Mechanicus muschus aial dic schema figura
Et schola cum schisma throcus ijs coniungito techna

¶ In quibus dictionibus non aspiratur c: patet per versus.

Non aspiratur academia: sed quoqz scribi
Y greco vult apocryphus: p fineqz spires.
Arca vel archanum sit ecrya y quoqz greco
Orcus cum camus cocytus greca datur cy
Crates cum crisis simul ijs coniunge corona
Judicium crisis nicolaus sitqz sepulcrum
Demendo pulchra non aspirabimus ista.

¶ In quibus dictionibus non aspiratur p: in his que continentur versibus.

Aspiratur p velut alpha iungitur amphi
Circum significans euphrates dic & ephebus
Orphanus ac elephas simul orpheus adde cephasqz
Cacephaton cephale colaphus colaphisqz iunge
Delphinus cophinus coliphia iunge graphia
Morphe lis atqz graphos dic morphea neophicusqz
Y greco phagin phalanx phalaris phalareqz
Phantasia cum phantum iungas phantasma pharetra

Defuncti capulus pharatrum pharos ꝫ phariseus
Pharmacum phrattus sibi q formar cataphractus
Armis munitus equus est vel eques cathaphractus
Et phrasis ꝫ phebus ꝫ phlebotomo quoqꝫ phenix
Aspirato t phlegeton g phlegma tenebit
Y greco phylax custos tibi significabit
Philos philotis i philippusqꝫ latino
Est natura physis y greco scripta prioꝛe
Inde physonomia phyto sic emphiteosis
Phrygia y greco post r phonos sonus adde
Atqꝫ phoꝛos sero signans quod ꝫ amphoꝛa foꝛmat.
Junge sophisma sophista sophos scapha dic stephanūqꝫ
Atqꝫ taphos ꝫ epitaphium que t male spirant
Y greco zephiros coniunge trophea triumphus
¶ In quibus dictionibus aspiratur r:pater per versus.
Aspiratur ꝫ r:rhodamanthus t quoqꝫ spirat
Rhesis rhethoꝛica cum rheumate rhinoceronqꝫ
Rhytmus spirato t scribas y quoqꝫ greco
Rhomphea p spirat rhodus h post r sibi captat
¶ In quibus dictionibus aspiratur t:in his que in versibus continentur sequentibus.
Aspiratur t numerum signans vt arithmos
Ast athleta pugil sit epenthesis ac epitheton
Tprima tantum spirata dic epithoma
Ether sic etho quod recte denotat vꝛo
Ethiopes inde dic ethos ethica mosqꝫ
Oꝛthos iugurtha gentiles ꝫ ethnicus ethna
Oꝛthodoxus erit recte fidei:barathꝛumqꝫ
Cum cathedꝛa calathus coniungas bartholomeus:
Adde cathegoꝛica cithara catherina cathena
Clotho coꝛinthus eis superaddas atqꝫ cothurnus,
Lethe lethargus letheus iungitur istis

Adde lythargyrium y posit g sit quoqꝫ scriptum
Adde lithos lapis est sit ꝫ i conscripta latino.
Inde lithostraton non c sed t retinet thos
Luthum non cenum sed signat quando colorem
Lutheus inde venit scarlet quod vulgo notatur
Martha mathematica methodus notꝰ ꝫ sthenus inde
Dico demosthenis ꝫ thalamus thanatosqꝫ prior
Aspirato t tantum mors significabit
Athanathos immortalis theos atqꝫ theastrum
Est theoro speculor dic inde theorica theca
Hic apotheca themis themelis thema iungito therme
Quod calidum signat thelaurus sit thesis inde
Dico parenthesis ꝫ spirabit theta priorem
Y greco thyro thomos thyrsus thorus atqꝫ
Thracia thoracis threnus thronus quoqꝫ thummus
N geminat thumnus nomenqꝫ notat tibi piscis
¶ In quibus dictionibus non aspiratur ꝓpatet per versus:
Non aspiratur quod contra denotat anti
Antonomasia sit aristos optimus artos
Panis ꝫ artocrea datur artocopus simul addas
Littera beta datur iungas cataracta catarrus
Letum mors meta iuxta dic metonymia
Y greco posit n penta quod quinqꝫ notabit
Protos pro primis protomartyr venit inde
Junge tapinosis atqꝫ thaphos sit epitaphiumqꝫ
Dic telon longum vectigal pensio sine
Dicatur telos teloneum venit inde
O breue datqꝫ tomos quod vult incisio dici
Tus turis veniens a tundo non bene spires
Dic cata siue meta non aspirabimus ista
¶ Notandum y cata compositum cum dictione vocali vel aspiratione incipiẽte abiecꝫ
tur ꝫ t non aspiratum in t aspiratum cõuertitur: vt catholicus ex cata et holon aspira-

to quod totum aut vniuersale significat. Et idem dicendum est de meta: vt methodus ex meta & hodos aspirato.

Aspirato cata vocalis si sibi uncta
Sit: vel spiretur simili meta lege fruetur
Catholicus methodus tibi sint pro testibus huius

¶ Que dictiones I latino scribuntur patet in versibus.

Omnis que sequutur vox est i scripta latino
Alleluia peri iachinthus epi quoq; supra
Cyn dat iacynthus y greco t quoq; spires
Eclipsis io: quondam nitidissima vacca
Jonium dat ideas ideos propius fit
Hinc idioma venit idiota fit idoneusq;
Jlion ac idus. imago iungitur iris
His ironia simul isagoga dabuntur
Jsidorus dic isocrates ictericusq;
Clisis cum dius dia dium: dia quod dat
Dialogus cum diabolus dialectica c t
Et diadema peri dic liptote periodusq;
Urbs polis & sidus sirenq; notans retinere

¶ Que dictiones y greco scribuntur: patet per versus.

Greco scribuntur y voces queq; sequuntur
Dias abyssus & acolythus t tineq; spires
Apocalypsis eis iungas egyptus asylum
Elysium greco y primo nonq; secundo
Dic elemosyna sic simul embrio dic etymosq;
Non aspiratum quod designat tibi verum
Empireum iungas tenet inclytus y quoq; post l
Ocyus olympus byssus bombyrq; butyrum
Cyclades & cyclus cyclopes cymbala cygnus
Aspirato p cyphus dic clepsydra cymba
Crystallus cyprus clypeus clyster quoq; cripta
Cocytus fluuius inferni dactylus addas

Dindyma y greco scribatur posterioꝛe.
Dyscholus aspirans c fertur perniciosus
Gymnos gymnasium retinent m iungito gypsum
Gyꝛus p spires gryphes hymnus petit h qꝫ
Y greco post b non e scribas labyrinthus
T quoqꝫ spirabit: est syllaba binaqꝫ lithynus
T quoqꝫ spiratur libya post b qꝫ dabit y
Grecum nympha sumit ꝫ lyꝛa lyptote iuncta
Martyꝛ mysterium moyses cum metonymia
Junge moys cum nycticoꝛax y greca priore
Nympha spirato p iungatur paranymphus
Et patronymicum y poit n postulato non
Adde papyꝛus cis: ꝫ que vox onoma foꝛmat
O mutabit in y grecum velut omonymum quod
Equ.uocum signat ijs synonimum quoqꝫ iungas
Pygmeus pyga pyꝛ pyꝛamus addito pyꝛa
Pytagoꝛax t non spirat coniungito pirꝛis
Polys polydomas sardonyx presbyter addas
Est carmen satyꝛa y post b scribe sibylla
Sycos quod ficus designat syllaba iungis
L duplo syllogismus y scribe priore
Dico synagoga syn synereſis synodusqꝫ
Syncathegoꝛeuma t spiret ꝫ u sibi dempta
Aspirato p symphonia Syꝛia greco
Y post s scribito syꝛto traho dicitur inde
Syꝛtes styx tyberis styps stypis systole tynum
Tympana foꝛma typus hinc zelotypus quasi foꝛmet
Emulus ij sqꝫ nouus miles tyꝛo iunge tyꝛannus
Y tantum primum kyꝛieleyson dato grecum.

¶ Nota q̃ composita huius verbi iacio cis feci tertie coniugationis geminant hanc literam iacui e post i sequatur: vt feci adfeci abiicio obiicio proiicio.

A iacio nata bene scribis ii geminata
Syllaba precedens ideo sit longa locata
E ii subsequitur tunc simplex i retinetur

¶ Nota q polis grece vrbs vel ciuitas i latino scribitur: sed polis multum significans y greco scribi debet.

Cum polis vrbs signat tunc i sibi iunge latinum:
Polys significans multum y vult sibi grecum

K Neq latinis neq grecis dictionibus est scribenda, que formam latinam sequuntur: sed per c: vt Carolus Catherina Calende. Kyrieleyson tamen cum greca maneat grece scribenda est per k. non per c.

K non scribatur nisi dictio greca feratur
Vt kyrieleyson per k scribenda putatur
Per c scribende voces sunt queq latine
Ac grece formam sibi que sumpsere latinam

¶ Que dictiões l simplo scribunt quaq; pnunciatio duplex l videt habere: patz p. versus.

L licet l simplo tolero sic illico scribas
Adde pelicanus sepelit spelunceq iungis

¶ Que dictiones l duplo scribuntur patet per versus.

L duplo scribas pellex sollemus et illa
Que limus in gradibus faciunt tibi nomina summis.

M Non terminat syllabam in medio dictionis nisi b p vel m sequatur. Idq tam in simplicibus q in compositis: patet per versus.

Syllaba non finit m ni sequitur b vel m p.
Seu simplex seu compositum fuerit tibi verbum
Ut rumbus summa pompeius addito pompa
Combibit immunis imprimis computo iungis

¶ Nota q m mutat in n ceteris cõsonãtib⁹ sequẽtib⁹: vt circũdo anfractus: ḉeliq. ⁊c.

Cetera si subdat sibi consona transit in n m
Quanq circundo probat hoc anfractus ⁊ anceps

¶ Que dictiones geminant m patet per versus.

M geminat cõma dilemmaq gemmaq gramma:
Et que formabit m grammaticus duplicabit
Nummus cum stemma per t non c neq spira

¶ Que dictiones non geminant m: patet per versus.

Non geminant imo capitis coma sic fera dama
Addis numisma simplex m scribe per ista

Cazem compositi vocalib⁹ hi cõtentq
M non prosternz sz sola figurz tonet

¶ Que dictiones cõtra quorũdã abusum sine m scribunt. patet per versus.

My sine scribatur epilepcia sic metalepsis
Tnec spiretur: prolepsis iunge sylepsis

¶ Nota q nomen aplustre scribitur sine m cum ab a quod est sine dicitur. Sed cum ſ gnificat amplum tunc scribitur cum m.

My caret aplustre si componatur ab a quod
Est sine: scribitur m quando tibi denotat amplum

¶ In quibus dictionibus preponitur m sed non pronunciatur. In hac dictione mna p mina: ꝛ mnesteus pro menesteus.

My sibi preponit mna grece mina latine
Mnesteus est propriũ quod pro menesteus extat:

Non tamen m resones sed solum scribere debes

¶ Potest terminare syllabam quando c d f q vel t sequitur siue simplex siue compo lita dictio fuerit: vt Cancer mendax: mensis: linquo: centum. In compositis vt nũcubi: tantũdem anfractus: nunc̃ dem num ꝛ c̃: m in n conuersa

N se finiri vult syllaba c d vel f q:
Aut t cum sequitur simplex seu compositum sit
Vt cancer mendax mensis liquo quoc̃ centum
Nuncubi tantundem quibus anfractus dato nunc̃

¶ N mutatur in m in his prepositionibus in et con quando b m vel p in compositione sequuntur.

N mutatur in m b p c̃ sequentibus aut m:
In con prepolita si componantur ab illis
Impos ꝛ compos sunt imbibo combibo testes
Immunis cum communis bene iunxeris istis

¶ Mutatur etiam n in g: vt ignauus ignominia ignosco cognosco ignotus. In l: vt illudo collido. In r: vt irrideo corruo. Et in c q sequente: vt ecquid pro enquid.

In g vertitur n ꝛ m l ꝛ in r simul in c
Cum q consequitur ecquid vice dicimus enquid.

¶ Quãdo con ponit cũ dictione a vocali vel aspiratione incipiẽte n remouet vt coerceo coherceo nisi in comedo qõ ponitur de con ꝛ edo m in n conuersa.

Con si preponas verbis vocalibus: aut h
Incipientibus n non scribas nam remouetur
Est testis cohibetq̃ cohereo siue coercet:
Excipitur comedo dans m quod ꝛ n fuit ante.

Scripserũt antiquissimi in nõnullis dictionũ loco e vt aladuertite p aladuertite. Terentius. Nunc quam rẽ vitio dent queso animaduortite:

O veteres scripsisse ferunt vbi scribimus e nunc

Sic anim aduorto comico reperitur in acto

¶ Inter m ꝙ u nunꝯ ponitur p. vt somnus hymnus damnum temno contemno quod p ramen in preterito ꝙ supino recipit.

Hec tibi littera p non interponitur m n.
Ut damnū somnus quibus ꝙ coniungitur hymnus.
Est sine p temno sic que componis ab illo
Sed p preterito retinebunt p qꝯ supino:

¶ Que dictiones geminant p. pater per versus.

P geminat lappa bappa philippus agrippa
Cappadocus lippus puppis cum quippe cratippus
Jungis aristippus edippus suppara cippus
Repperit addatur ꝙ reppulit his sociatur.

¶ In quib⁹ dictionibus preponit p. cū alia ꝓsonāti ꝙ nō sonat: ptz per versus.

Cum cunctis natis preponit p sibi psallo
Pseudo cum pleustis ꝙ psittacus addito psora
Quod scabies signat in pneumate preuenit n p.
Pthisis t spires ptolomeus quoqꝯ iunges
Sed non spiratur t p licet associatur
Non tisanam spires sine p quoqꝯ scribere debes
Quod cum non grecum fuerit vult i qꝯ latinum

¶ In quot litteras transit: in tres. In c: vt loquor locutus. in s: vt torqueo torsi. in x vt coquo coquis coxi. cē.

In c mutatur et in s et transit in x q.
Ut loquor ꝙ torquet dant torsi sic coquo coxi.

¶ Nota q quotidie ꝙ eius derivatiua quotidianus cum a quotus veniant per q nos per c sunt scribenda.

Quotidie per q non per c scribere debes
Cum sit origo sibi quotus addito quotidianus

¶ Nota q obliquus discernet quādo nominatiuus cum c ꝙ quādo cum q scribitur: vt locus loca: equus equi.

Obliquus monstrat q vel c rectus habebat
Ut locus hinc loci dic equus hinc dicis equi.

¶ In grecis dictionib⁹ aspirat vel simplex vel geminata media. Simplex vt rhetor. rhenus rhodus. Geminata in medio: vt Pyrrhus Tyrrhenus.

R spires grecis seu simplex seu geminata
Pyrrhus tyrrhenus rhetor rhodus quoqꝯ rhenus

¶ R transit in l:vt niger nigellus vmbra vmbella-in l:vt odor odos:arbor arbos.rr in duas ss:vt provsligero gessi:in u consonantem:vt tero triuisero seui. Jn n:vt eneus pro ereus de es eris.

R mutatur in l & in n et in s et in u cum
Consona permaneat exempla sequentia monstrant
Umbra dat vmbella formatur niger atqz nigella
Arbor odorqz labor honor atqz lepor sociatur
Os faciunt ex or ss duplex vxo dat vssi.
Eneus ex ere:truncat tero vult retinere.

¶ Nota q antrorsum vnico r scribitur, & ad post.o. Orestes sine aspiratione. Byrria y greco priore. Anomolum sine r scribitur.

Antrorsum simplo scribas r:ad quoqz post o.
Byrria y greco post b scribatur:orestes
Non aspiretur:nec r anomola poscit.

¶ Quando subtrahit a principio dictionis. Cū dictio ab ea incipiens cū ex prepositione componitur:vt exanguis qđ cōponitur de ex & sanguis.expers quod cōponitur de ex & spes remanet tamen s post x.in exsibilo:exsicco:exsequor.

Semper compositis vult s post x remouerri
Testibus exanguis expes tamen excipias hec
Exsequor exsicco vult his exsibilo iungi.

¶ Nota q interponitur in obscurus & obscenus de ob & cura ac cenū cōposita.

Interponitur s si componatur ob atqz
Cenum vel cura velut obscenus docet apte

¶ Que dictiones geminātur s̄ cō. pponent in ȳsib⁹. Et nota q p s scribūt. ssilia & extrinseca.

S scribi debent extrinseca consiliumqz
S geminat massilia quod proprium notat vrbis
Commessatio thessiphone t p quoqz spires.

¶ Que dictiones per sc in principio scribuntur:patet per versus.

Sc principio scribuntur nomina quedam
Ut sceptrum sceda iungatur scedula scindo
Est scelus & scrima discindo iunge scelestus
Scipio scintilla scio scis vmbracula scena
Scythia y greco post c.t denicz spira

¶ Nota q s prepositum in ,as dictionibus smaragdus & smyrna sed nō pronunciatur.

Principio smyrna vult s.sed non sonat illa.
Adde smaragdus ei nomen lapidis preciosi

¶ Scribit ꝛ pnūciat c in illis dictionib⁹ quoꝝ primitiua t habēt ꝛi sequēte alia vocali: vt sapiētia tie: sapiēnor sapiēnus nisi ſpcedat: vt questio vestio suggestio cōmestio. vl nisi ꝛpcedat: vt mixtio cōmixtio vl nisi aspirē t: vt corynthios berecynthia.

Scribuntur per t voces: sed c resonabunt
Si duplex sequitur vocalis: et i prior extet
Ni precesserit ſ aut ꝛ aut h sequitur t.
Si primitiuum teneat c: et nata tenebunt
Judicis audacis audacia iudicium dant.

¶ Nota q̄ in verbis secunda persona t vel c discernit vt sentio tis. farcio cis. fulcio cis. quatio tis. facio cis. iacio cis.

¶ vel c verbis monstrat persona secunda
Sentio sic sentis facioꝝ facis reserabit.

¶ Que dictiones geminā t: hoc nomen littera: quattuor: retulit preteritū. Matthe⁹ et matthias posteriore t aspirato. Litus tamen litoris non geminabit t.

Littera t geminat ꝛ rettulit hinc quoꝝ iunge
Mattheus cum matthias his quattuor adde
Spirant mattheus matthias posterius t.
Non geminat litus dans litoris in genitiuo.
Synterelis per t. non per d. scribitur apte
In d t transit quadringenti manifestat
Pro quattrincenti sic ponas g quoꝝ pro c.

¶ Non est geminandum post q. teſtibus Tortellio Papiriano de orthographia: vt equus iniquus reliquus.

Vult equs u simplex non u post q geminatur
U simplo reliqus et iniqus scribere debes
U simplex euangelium scribi postulat apte
U post m non i scribi debet monumentum
Tautologia per u non u dat syllaba prima

¶ Nota q̄ hec dictio apherelis ꝛ prothoplastus sine h scribuntur.

U caret apherelis iungatur ei prothoplastus

¶ U loco e frequenter antiqui posuerunt in his presertim participijs vel gerundijs que a tertia coniugatione venunt: vt finium regundoꝝ. repetundaꝝ. Terentius in eunucho. Sed ita res erat facundum fuit.

E ꝝ loco veteres u conscripsere frequenter
Vocibus ijs saltem quas coniugatio terna
Ex entis formar endus: veluti facundum
Sitꝝ regundorum reperis scripsisse priores

Et repetundarum pro rebus dic repetendis.

¶ Vi quoq; loco i ꝙ loco o scriptū inuenimus. possumus pro possimus: lubēs pro libes: iucundus pro iocundus: adulescens pro adolescens.

I qz loco simul o qz loco dederant veteres u.

Possumus vtqz lubens iucundus sic adulescens.

X Littera prepositionis ex remanet composita cum dictione a vocali vel c p t incipiente. vt exuro: excito: expertus: extraho cum aliis vero compositis remouetur x. vt euello: eiicio: ebibo: ediſco: egero: emendo: enodo.

X ex prepoſiti vocali iuncta manebit

Et cum c vel p vel t ſibi ſubditur Exit

Exuit expertus ſunt excitat extraho teſtes

X aliis remouetur vt ebibit eiicioqz

¶ Nota q; ex preponitur in quibuſdam grecis ꝙ peregrinis dictionibus vt zenodochiū hoc eſt hoſpitale xerſes xanctus.

X ſibi preponit xerſes contungito xanctus

Et xenodochium ſit x hoſpitale vocatum.

Z Tantum ponitur in barbaris et grecis dictionibus in principio: vt zonarius medio: vt azinus gaza. in fine: vt colaphizo.

In verbis grecis z ponitur x peregrinis

Tantum nunc medio modo principio modo fine

Zonam dic azimum gazam teſtis colaphizo.

Sequitur ſecunda pars grammatice.

Ecunda grāmatice pars que eſt Syllaba. Quid eſt ſyllaba. Eſt cōprehēſio litterarū que ſub vno accentu ꝙ vno ſpiritu pferūtur. Abuſiue tamē ſingulariū vocaliū ſonos ſyllabas nominamus. Poſſumus aliſ ſic diffinire Syllaba eſt vox literalis que ſub vno accētu ꝙ vno ſpiritu indiſtāter pferūtur. Syllabe quot accidūt: quattuor. tenor/ſpiritꝰ/tēpus/ꝙ nūerus. Nūeris quō accidit ſyllabe. Qui aut vnus ife eſt ſyllaba: vt a. aut duas: vt ab. aut triū: vt arx. aut quattuor: vt mars. aut quinq; vt ſtās. aut ſex: vt ſturpo. Maiorū aūt nullā (ſalua ſex) arbitrāt nulla apud latinos ſyllaba inuenit. Quot ſūt tēpora ſyllabarū. Tria. Breue/longū/ꝙ medium. quibus ois ſyllaba vel breuis vel longa vel cōis efficit. Quō ſit ſyllaba cōis per mutā ꝙ liquidam: vt tenebre lacrime. Spiritus ſyllabarum quot ſunt. duo. Aſper ꝙ leuis. Tenor ſiue accētus quid eſt. certa regula ad eleuādū ꝙ deprimēdū ſyllabā. Quotuplex eſt accētus. triplex. Acutus grauis: ꝙ circūflexus. Quid eſt acutus accētus. eſt ſyllabe eleuatio in pnūciādo. Grauis quidē accētus eſt depreſſio ſyllabe. Circūflexus vero de graui in acutū ꝙ rurſum in grauē deſcēſio. Hi tres accētus tribus virgulis ſiue ſignis deſignant. Acuti virgula eſt a ſiniſtra parte in dextrā ſurſum tēdens ſic. Grauis accentus virgula ꝛtrario ſe habet ſic. Circūflexꝰ talis eſt virgula ſiue ſignū ⁊ Et nota q; iſte accentus circūflexus nunc non eſt in frequenti vſu.

Accentus ſpecies tres ſunt: ſit primus acutus:

Inde grauis detur: post circūflexus habetur
Sed circūflexus nunc vsu sit tibi rarus

¶ Quot sunt regule generales accentuū: tres. Prima est omnis dictio monosyllaba acuto accentu est pronūciāda: vt pars/tes quā vsu/pictis. Secunda regula est: omnis dictio dissyllaba grauē habet accentum in fine siue simplex siue compositū fuerit: vt Prepōs adi/. Celar/rem. Tertia regula est omnis dictio trisyllaba. q̄ habēs penultimā longam acutū illam vt exultauit: exceptis cōpositis hoc aduerbio: inde et q̄: vt exinde deinde subinde: quādo nequādo aliq̄ cū similibus que ante penultimā acuunt q̄ penultimā grauant secōm Prisciānū. Unde versus.

Accentu monosyllaba vox profertur acuto
Syllaba si bina fuerit depressa fit ima
Multisyllaba vox cui longa fit ante suprema
Illam tunc acuit demas quando simul inde
Cum componuntur a doctis que breuiantur.

¶ Dictio trisyllaba: aut plurisyllaba cui penultima breuis est acuit. Ante penultimā siue breuis fuerit aut longa: vt dūa precipit: exceptis compositis A facio q̄ frequentius seruātibus vocalē: vt calefacio calefio que eūdē accentū retinent quē in simplicitate habuerunt.

Accentum seruant in compositis facit q̄ fit
Qualem seruabant dum simplicitate manebant
Si vox composita vocalem seruat eandem

¶ Nota q̄ coniunctiones q̄ prepositiones seq̄ adco graui accentu proferuntur: q̄asi nulla habere accentum videantur.

Sunt quedam quibus est grauis accentus quasi nullus
Ut coniunctiue voces vel prepositiue

¶ Nota q̄ prepositiones postposite essent epiturubus acuuntur: vt maris omnis circum nisi genitiuus sequatur: vt domum supra regis.

Si sit postposita casum vox prepositiua
Ni sequitur genitus tenor est sibi dandus acutus

¶ Quot sunt que impediūt accentuū regulas generales/ser. Cōcisio: interrogatio: enclesis siue enclitica: vox equiuocatio/vel vocis differētia: anostrophe: barbarie

Accentum turbant hec questio barbarieq̄
Equiuocatio sic concisio vocq̄ reclinans
Que datur enclitica: quibus assit anostropha serta.

¶ Cōcisio est dupler. syncopatio q̄ apocopatio. Syncopatio de medio dictiōis tam vl̄ syllabā tollit: vt fumat p̄ fumauit. Virgil⁹ i tertio. fumit neptunia troia. i. fumauit. apocopatio: vt dixi ac. p̄ dixisse. in q̄b⁹ accēt⁹ manet sup illā syllabā sup quā fuerat integra.

Accentum vocis concise littera seruat
Que seruaret cum si vox perfecta maneret

¶ Interiectiue dictiōes acutū finē finalīq̄ dictioni siue orōnis acutū accētū tribuūt in fine: siue lōga natura sit ea sit siue breuis: vt Quo/ruis vides e arūdine vento agitatā.

Vox dabit accentum semper que querit acutum
Finali verbo clause velut hic quid habebo

¶ Notādū q̄ aduerbia optādi nō interrogāt: vt Osi ꝛ vtinā: videō nō acuūt finalē dictionē orationis: vt Osi inueniat me illa nanuitas. Neq; interrogatio ab illa precedente dependens: vt Indica mihi cur me ita iudices.

Osi non acuat finem clause licet optat
Questio si pendet etiam finem male tendet

¶ De encleticis in tertia parte de cōstructione vide.

¶ Quando amittit q̄ coniunctio vim suam encleticam: In his quattuor dictionibus vndiq; deniq; itaq; vtiq; versus.

Encleticaq; sed vndiq; deniq; iure nptentur
His itaq; iungis vtiq; sequente volunt bene demi

¶ Possūt quoq; enclitice voces accētū suū interire si hae clausulae interrogationem seruēt: vt eneas vigilas ne cur ludis tēpus pdiq;. Nūquid habes pauē potū ve.

In quelitiua finem si syllaba clausa
Possidet enclitica tunc non solet esse grauata

¶ Dictionis etiā ēquocatio generalē accētus regulā impedit. Nā scōm Prisciānū pone et puto circū ꝛ vna cū aduerbiis sunt acuto accētu in fine pferūt. Ab differentiā vna ꝛ circū que sunt nolā: ꝛ pone ꝛ puta que sunt verba in fine grauata sine quoq; prepositio finem acuit ac differentiā sine imperatiui modi huius verbi sino is.

Circum pone puta sine coniungatur ꝛ vna
Accentum mutant quia voces equiuoce sunt

¶ Anostropha similiter accētū impedit qñ ꝓpositio casuali preposita sibi ꝙi postposite in accētu variat. vt ptz supra. ¶ Notādū q̄ ois dictio barbara. neq; latina neq; greca accētū in fine seruat acutū nisi cū latinā sequat declinationē versus.

Omnis barbara vox non declinata latine
Accentum super extremum sequabit acutum
Quam si declino bene prōfero more latino

¶ De nominū accētu. Et pmo de ia q̄ in ia terminant. Notādū q̄ oīa latina nola in is desinētia grauāt i ante a ꝛ ante penultimā acuūt: vt facecia controuersia. Greca vo nola et barbara penultimā acuūt: vt philosophia epiphania. Notha vo acuūt penultimā ꝛ ante penultimā ꝙ legētiū arbitrio. Notha vo dicunt que principiū a greco ꝛ finē idem declinationē a latino trahūt: vt stenofagia melodia. versus.

Barbaricis grecis semper producitur ia.
Est breuis in nostris vt controuersia terbis
Notha q; longātur veluti libet aut breuiantur
Sicut fantasia stenofagia scenofagia.
De similī forma similis dabitur tibi norma

¶Spurius et nothus qualiter differunt? Spurius nobili matre: sed patre ignobili natus est: vt Eneas. At contra Nothus nobilem patrem matremq; plebeiam habet: vt hercules. patet per versus.

Non clara matre natus claroq; parente
Ut plerisq; placet dicitur esse nothus
Spurius est natus tantum clara genitrice
Alcides primus fuit Enea sq; secundus

¶In ꝯb⁹ dictiõib⁹ pducit vltis i ante a. In dictionib⁹ in chia desinētib⁹: vt monarchia in phia vt phia. in gia: vt theologia. in lia: vt omelia. in mia: vt metonomia. i nia: vt pternevia. in pia: vt arpia. in ria: vt ātonomasia. in thia: vt alathia. i tria: vt geometria. Itē plura latina: vt rectoria: vicaria: abbathia: cātaria: ⁊ silia. Itē lōbardia nomē regionis.

Chia phia gia lia mia niaq; pia
Sia thia tria totidem producitur ia.

¶In quibus possessiuis corripitur i ante nus. Faginus oleaginus ceteraq; producuntur: vt ouinus bouinus. patet per versus.

In possessiuis inus nunꝯ breuiatur
Faginus excipitur oleaginus ac retrahatur

¶Nota q; in tinus ꝯminãta vermanus nota pducūt ti: si t ifam a primitiuo habuerint: vt vespertinus matutinus. si t literā a primitiuo nō acceperint: tūc corripiūt ti ⁊ acūtis ante penultimā: vt a cras crastinus. a sero serotinus: a clā clādestinus.

In tinus nomen si t de parte recipit
Ti longam faciet Sin tibi corripiet

¶Magdalenus a um: a magdalo castello possessiue ante n pducit. Sed hec magdalene substantiuū ⁊ ppriū nomē mulieris sancte que dñi pedes vnxit corripit e ante n.

Est magdalenus longum cum mobile constat
Magdalene firum finem sibi poscit acutum

¶Grabatū p lecto infirmi penultimā acut. qñ gremiū sigt eādē corripit.

Mendici stratum proprie dic esse grabatum
Pro gremio grabatum pro lecto pone grabatum

¶Cōposite dictiões eādē pnūciationē seruāt quā in simplicitate habuerūt. vt cōcauus trāsfuga. homicida ꝯo ⁊ parricida ideo longā penultimā habent. qr o lōgā in i pducta cōuertūt. sicq; omne ꝯpositū huius verbi. Cedo is mutans e in i producitur.

Accentum sibi compositum seruabit eundem
Quē dederat simplex sunt concina transfuga testes.
I faciens ex e cedo producit vbiq;
Sic homicida legis parricidaq; cetera iungis

¶Composita de cano is nomina in en terminantia penultimam corripiunt: vt liricen fidicen. excipitur tibicen quod pro duabus ij brevibus causa euphonie vnum sonat longam.

Tibicen longo liricen fidicen breuiabo

¶ Nomina terraꝝ i ante c habẽtia corripiũt i: vt corsica: vtica: massicia: hispanica: tretica: alemãnica. Appellatiua ẽ noia: vt vesica: formica: mirica: ꝙ viroꝝ atq; vrbiũ ꝓpria: vt Lodowicus hẽricus Norwicus Sandwicus producũt i ante c. Rusticus tñ ꝑ agricola agresti corripit cum sit nomen ꝓpriũ producit. Unde versus.

Rusticus arua colit rusticus sydera scandit

¶ Nomina terminantia in al producunt a in obliquis: vt vestigal tribunal preter sal sis ꝙ virorum propria: vt hanibal hasdrubal hiemsal.

Produc obliquos al neutrum quos dabit omnes
Deme salis propriumq; viri quod alis breuiabit
Hasdrubal ꝙ hiemsal sic hanibal hanibalis dat

¶ Scõm Petrũ helyã ordeaceus dicẽdũ est ꝙ nõ ordeiceus: qz noia ad materiã ptinẽtia accipiũt ceus in possessiuo corripiẽdo ce: vt malua beta: maluaceus betaceus.

Ordea iunge ceus possessiuũq; creatur
Auctor erit petrus qui rem tibi testificatur

¶ Que noia femenini ghis habẽtia i ante na corripiũt illã: q̃ ponũtur in ꝓsib⁹ sequntib⁹:

Ante na longa fit tamen hec breuiando notabis
Cum trutina patina proserpina femina iunge
Sarcina cum mutina quis fulcina fiscina redde
Pagina lamina buccina machina consocietur
His elemosina des quod ꝙ hac sub lege tenetur.

¶ Uerbalia in men terminata quo accentu proferuntur: Si a verbis prime coniugationis aut quarte descendant penultimas producunt: vt amamen solamen agumen nutrimen: exceptis cõpositis huius verbi do das que sunt prime ꝓiugationis vt circũdamẽ pessundamen que corripiũt a ante men. Sin a verbis secũde ꝓiugationis ꝙ tertie cedãt penultimas grauant: vt regimen tegimen sedimen documen: exceptis verbalibus verbis in uo diuisis vel in vo coniunctis syllabis desinentibus que producuntur: vt fluo is flumen. acuo is acumen. voluo is volumen.

In men verbale fertur medium breuiare
Coniuga si prima verbum flectatq; vel ima
Testis munimen recte capias ꝙ amamen
Sin fuerint terne flexure siue secunde
Uerbula tunc breuies regimen documen tibi testes
Excipias a vo vel uo venientia nam tunc
Longum sit nomeu vt acumen siue volumen

¶ Nota q̃ hoc nomẽ Lithostratos acuit penultimã. i. lapidibus stratũ ꝓponitur ens a lithos qđ est lapis ꝙ stratus ꝙ scribit cũ tnõ cũ c: vt ꝑ in ꝓma parte de ista versus.

Dico lithostratos per t non c lapidosus
Estq; locus stra producas sptraq; prius t.

¶ Effrata ꝙ eufrates qnãtũ habẽt accẽtũ. Effrata vltimã ꝙ penultimã grauat ꝓmãq; acuit fitq; in metris pes dactylicus. Eufrates acuit ꝙ finẽ ꝙ mediã ac ꝓmã producit. Un

Horatius. Tigris et eufrates vno se fonte resoluūt. Et est nomen fluuij.

Eufrata corripitur pede dactilicoq; legetur
Producit eufrates finem cui semper acutes

¶ hec verba facio placeo capio composita: vt benefacio benepiaceo vin capio in secūda persona tertia persona consorcij causa prime persone accentum seruant.

Si componantur facio placeo capioq;
Accentum seruant tibi persone fere prime

¶ Sincerus ra rum: vel hic hec si ceris et hoc sincere. i. purus producit penultimā: quidam tamē corripi voluerunt ce. Contra quos pro primo horatius. Vas nisi sincerum est quodcūq; infundis acescit. Prosedo Virgi. in paruo libello tui tuorum inscribit de Horatio. Subsidit sincere foramuidinq; liquatur. Versus.

Sincerus vel sinceris ce semper acuto
Proferet accentu nobis sincera fides sit

¶ Suffoco as. i. strāgulare vel p fauces capere penultimam producit. Unde Ouidius. Suffocent animam dira venena tuā. componitur de sub et faux cis. et non de focus ci. Uersusq; ille reprobatur. Suffocat extinguit suffocat guttura stringit.

Suffoco media semper producta legatur
Et prefoco simul Nasoni crede poete
Prefocent animē noxia mella viam
Suffocent animam dira venena tuam

¶ Trucido trucidas legatur media producta. Unde Virgilius secundo eneidos. Fit via vi rumpunt aditus primosq; trucidant. componitur enim de trux trucis et cedo cedis cecidi: cisus omnia composita e in i mutantia producunt ci. contra q; a cado is cōposita ci ante d corripiunt.

De trux et cedo componi credo trucido
Ci producta datur velut omnia compositiua
A cedo is ci corripe: sed contra cado que dat

¶ Nota qualiter differant surripio et surrepo omnia composita de rapio mutant a in i correptam. sed de repo is composita retinente productum.

Surripio spolio signat surrepo subintro

¶ hec duo verba instigo as et intrico as penultima acuta legantur.

Instigo simul intrico producta legantur
Stiga notat stimulam trica sit equiuocum

¶ Nota q; hoc participium recensitus a um: si syllaba producta vel correpta proferri. potest. Nam censio is sui censitum penultima correpta facit supinum censio sis sui censum producit si syllabam idemq; significant cum hoc verbo censeo es sui censum secū de coniugationis. i. iudicare murmurare appellare stimare.

Dico recensitus vel dico recensitus apte
A verbo quarte nam possunt esse verbe terne

¶ Excito as si a cieo es citum tu eueniat corripit penultimam sin venit a cio is quarte coniugationis producit penultimam.

Excitat a cieo venit excitat cio formatur
Distant accentu non est distantia sensu

¶ Paulominus due possunt esse dictiões: vt ministri cũ paulominus ab angelis fuisse. tuncq; mi in minus acuto profertur accentu. Si paulominꝰ vnica dictio sit penultima grauat: vt ibi Paulominus consummauerunt me in terra. ibemq; de nihilominus est dicendum. De paulominus quere versus in tertia parte de aduerbio.

¶ Nota q; alioquin secũdum catholicon producit ante penultimam scilicet o. similiter alicubi acuit li in legendo. Quisputas secũdum hug. vna est dictio. Hec aduerbia quoq; propediem propemodum nimiummodum vnico accentu apud doctores latine lingue viros proferuntur. De hac dictione tenus postposita multis casualibus: vt hactenus quatenus nullatenus varia est sententia quantum ad accentum. Nam sunt qui tenus syllabam in huiusce modi dictionibus produci volũt: quidam vero corripi debere asserunt in prosa. Nam in metris semper corripitur. Catholicon dicit dictionem ipsas non esse compositas sed vocum congeries quasdam que secundum vsum vno accentu acuto super antepenultimã posito pferunt perinde ac si vna dictio ꝓposita essent. Quatenus per e aduerbiũ est tẽporis: & tunc significat quousq;. Est & loci aduerbiũ vt quatenus ibimus. Quatinus per i coniunctio causalis significatq; secundum Laurentiũ vallam qñ & in quantum. catenus. i. in tãtum. quere versus in tertia grammatice parte.

¶ Interiectiones nullam certam accentus regulam seruant secundum Prisicianum et Donatum. Quippe cum & abscondita voce id est non plane expressa proferantur: & pro effectus commoti qualitate confundantur in eis & accentus.

¶ Quo accentu pronunciande sunt Prodolor pronefas propudor que interiectiue ponuntur scim arte cũ sint due dictiones. Nã interiectio nõ ꝓpomt ideo duobus accentibus proferri deberent. Sed vsus pro acutum & reliquam dictionẽ grauat cõtra regulã.

Prodolor accentum binum dat per documentum
Interiectiua vox non est compositiua
Pro tamen accentu nostro producitur vsu.

¶ Sequitur tertia grammatice pars.

TErtia grammatice pars que est dictio. Quid est dictio? Est minima pars orationis cõstructe. Que est differentia inter syllabam & dictionẽ. Syllaba est pars dictionis & nihil per se significat. Dictio aũt per se sigt. Unde dicit dictio? a dicẽdo q; dicat aliquid hoc est significet. Quot sunt species dictionis? octo. q; nomẽ: pronomẽ: verbũ: aduerbiũ: participiũ: prepositio: & repositio & interiectio.

Tertia grammatice pars dictio dicitur esse
A dico dicta species que continet octo.

¶ Quid est nomẽ? Nomẽ est quod substãtiã cũ qualitate significat substãtiã: vt homo animal. qualitatẽ: vt sciencia. Unde dr nomen. Ab onoma greco vel a notamen per sincopã: q; per hoc notamus vnumcuiusq; substantie qualitatem.

Dic nomen quasi notamen vel ab onoma greco
Quod fertur proprie nomen signare latine

¶ Quot sunt species nois? due. que? ppria & cõis. quid est nomen ppriũ? cõ vni soli cõuenit ex prima institutione vel impositione. Unde est q; plures eodem nole ppio appellẽtur? Nõ prima impositione io fit. sed eodẽ nole pluribus consequenter dato.

Omne tibi nomen proprium vni dicitur esse
Aut multis commune velut tiberis fluuiusq;

¶Quod sunt species ꝓpriorꝝ noim:quattuor.q̄:Prenomē quo romani vtunt:qō ipsi nomini ꝓprie ꝓprio preponit:vt Marcus. Nomē ipm ꝓprie ꝓpriū qō sola appellādi causa dat:vt Tullius Cognomē quod parētū seu cognitionē ingīt:vt Cicero Agnomē quod euentum:sicut a patria vrbem:arte officio vel facto alicui imponitur:vt Arpinas Unde ista quattuor nota propria sunt eundē hominem significantia Marcus Tullius Cicero Arpinas. Similiter Publius Virgilius Maro Mantuanus.

Quattuor auctorum notimis species proprioꝝ
Prenomen nomen cognomen iungere debes
Agnomen quartum datur exemplum manifestum.

¶Nomina propria quot modis pluralē habere nūerū poterūt:quattuor. Euētu quia euenit sepe eodē ꝓprio note duos vel plures nūcupari:vt Eneas anchise filꝰ et Siluius eneas. Pyrrhus achillis filius. et pyrrhus epyrotarꝝ rex. Aiax thelamonꝰ et Aiax oylei filius. Regionū partitione:vt gallia citerior et gallia vlterior opinione:qr q̄dā opinati sunt multas lunas et multos soles esse auctoritate:vt hectores remulos teucros:apud auctores legimus. Ouidius. Illic et multa hectorea esse pura

Pluralem numerum proprijs natura negauit
Causa tamen quadruplex sibi pluralem sociabit:
Euentu causa vel cum partitio detur
Auctorum cura vel opinio cum varietur

¶Quid est nomē cōe vel appellatiuū:Quod multorum cōe est:vt animal homo:leo. Quot species habet nomen cōe principales:quindecim. Denominatiuū siue deriuatiuū: gētile siue ꝓpriū:ficticiū:vniuocū siue synonymū:omonymū siue equiuocū:collectiuū: verbale:interrogatiuum de duobus de pluribus:possessionis:patrie:numeri siue ordinis:relatum ad alterum:cōparatiuum et superlatiuum:diminutiuum:patronymicum: varium siue heteroclytum:relatiuum:substantiuum adiectiuum.

Quindenas species nomen commune tenebit
Deriuatiuum patrium. dic ficticiumqꝫ
Synonymū simul equiuocum verbaleqꝫ nomen
Et collectiuum simul ac interrogatiuum
Jungeqꝫ relatum quod ad altera sit sociatum
Comparat ꝫ superat quod diminuit simul addas
Atqꝫ relatiuum patronymicum variumqꝫ
His adiectiuum vel mobile iungeqꝫ firum

¶Quid est nomen denominatiuum siue deriuatiuum:quod a voce sui primitiui nomi natur seu deriuatur:vt a grāma grammatica:a mons montanus.

Deriuatiuum dic vel denominatiuum
Quod primitiui vocem pro nomine sumit
Ut mons montanus cesar dic cesarianus

¶Quid est nomē gentile:quod gentem significat hoc est nationem:vt grecus latinus francus anglicus. Quid est nomen patrium:quod significat proprium in aliqua natio ne locum vel vrbem:vt romanus Londoniensis.

De nominibus verbalibus.

Nomen gentile gentem notat aut nationem
Urbem designat patrium natione locum be
Anglicus italicus romanus londonien sis.

¶ Quid est nomē ficticiū: qđ a ꝓprietate sonoꝝ factū est: vt turtur grus taratantara.

Deqꝫ sono vocis nomen tu ficticium dic
Grus sit in exemplum simul & taratantara turtur.

¶ Quid est nomen vniuocum siue synonymum: quod non voce sed significatione cum aliis conuenit vt ensis mucro gladius.

Synonymum signabit idem diuersaqꝫ voce
Ut mucro gladius ensis res vna vocatur

¶ Omonyma siue equiuoca que sunt: que voce non significatione conueniunt: vt canis latrabile animal/piscem stellamqꝫ significat.

Equiuocum plura signabit voce sub vna
Ut stellam piscem latrans animalqꝫ canis dat.

¶ Collectiuum quid est: quod voce singulari pluralitatem significat: vt popul⁹ plebs gens turba pars vterqꝫ.

Dic collectiuum singulari plura notare
Ut populus turba plebs gens pars est & vterqꝫ

¶ Uerbale quid est: quod a verbo formatur: vt oratio. Quot sunt terminationes nominum verbaliū: vndecim. que: tor vt amator: trix vt amatrix: io vt lectio visio fictio: sus sus: xus quarte declinationis victus visus nexus: men acuo is acumen documen a: mus is numen que a secunda persona deriuantur & capiunt tum syllabam vt documentum nocumentum: ura vt lectura mensura flexura: bundus vt moribundus gemebundus vitabūdus letabūdus: bilis vt amabilis effabilis laudabilis: in ax vt dicax loquax multorum verborum mordax votax rapax fallax capax.

Quod venit a verbo nomen verbale vocatur
Tor trix bundus io tus sus men xus bilis ura
Ax sibi tot fines verbalia nomina poscunt

¶ Nota q nomē verbale terminās in sor caret femmino in trix preter tris. tonsor quod dat tonstrix. expulsor expultrix. Unde Cicero. philosophia est vitiorum expultrix. & defensor defentrix. & nutritor facit nutrix per syncopam.

In sor verbale non femineum facit ex se
Ex tonsore tamen tonstrix de nomine dicas
Expultrix legitur & defentrix reperitur
Est etiam epultrix vitiorum philosophia
Nutritor nutrix formatur tri syncopa tollit

¶ Nomina verbalia prime coniugationis in no terminata quis deriuantur a supinis in tum tum vel ctum habent tamen a ante tio: vt donatio: cubatio: fricatio: nunatio. Sectio tamen frequentius dicitur qꝫ secatio:

Ante tio dant a verbalia nomina prime

Quamuis tum ꝓcat i vel u vel c cubitum dat
Sicqꝫ cubatio fitqꝫ fricatio de frico frictum
Sectio dicatur per sepe secatio raro

¶Quid est nomen relatum ad alterum sine ad aliquid dictum? cuius intellectus alterius sensum includit: vt pater filij: par impar: equalis inequalis.

Alterius sensum claudens sit ad altera dictum
Sic pater nati sensum tenet impar? ꝫ par

¶Quid est nomen quasi ad aliquid dictum? quod huius habeat contrarium et quasi semper adherens tamen neqꝫ in ipso nomine significat etiam illud nec secum interimit: vt nox: dies: lux: tenebre: mors vita.

Est nomen dictum quasi ad altera quod neqꝫ signat
Nec secum perimit quod contra ponitur vt nox
Atqꝫ dies tenebre lux mors contraria vite

¶Quot sunt denominatiuoꝝ sive derivatiuoꝝ nominū terminationes magis principales? quattuordecim Anus vel ensis arius vel arium: eus ernus etum iuus: uus sive icus cius inus ilis osus sive ozum ozus vlus vel lentus bundus.

Quattuoꝝ atqꝫ decem varios denominatiua
Dant fines anus arius vel ium simul ernus
Etum iungis eus ius iuus icus cius inus
Est ilis ac ozius ozium dic ozus ꝫ olus
Lentus iungatur ꝫ ei bundus sociatur

¶Unde formant derivatiua in anus ensis? nolb? ꝓprijs: vt Roman? Ciceronianus Londoniēsis. Dicitur tamen venetus a um: de venetia: ab cōibus: vt opidanus montanus castellanus: ab aduerbijs vt triduanus quotidianus.

Nominibus ꝓprijs formabitur anus ꝫ ensis
Romanos ciues dic carmina Virgiliana
Qui mercatoꝝ sunt illi Londonienses
De quoqꝫ communi formabis nomen in anus
Sicut montanus villanus meridianus

¶Quid signāt nota terminātia in arius? offiū qualitatē exercitationēve signāt: vt tabellarius stipēdiarius capsarius custos sive exercitator captax: ꝓpietarius cui? ꝓpetas est: tributarius q̄ soluēdo tributo obnoxius est: legatarius inde ꝓmissan? q̄ legationē fi dei ꝓmissū passive accipit. In arīū terminātia locū vbi res aliq̄ reponunt? pterūqꝫ signāt: vt pmptuarium cellarium armarium seminarium tū semē: ꝑs. a plātarium plātas: ipas denotat.

Arius officium vel formam significabit
Aut exercitium capsarius est tibi signum
Vult arium signare locum quo res posite sint
Sed seminaria vel plantaria res quoqꝫ signat

¶ Quid significãt nola terminãtia i eus vel in ceus: materiã siue materialia: vt a ligna ligneũ lapis lapideus: a creta cretatus a beta betacius. Terra tñ terrenus facit.

Materiam signabit eus ceus aut tibi formans
Aureus ex auro terrenus terra creabit.

¶ Ernus vnde format a terminans in er tertie declinationis: vt eternus paternus maternus vetternus hibernus. ab aduerbijs quoq; vt ab infra infernus extra externus supra supernus heri hesternus semper sempiternus noctu tamen nocturnus diu diurnus mensis mensurnus tacitus taciturnus faciunt.

Ernus ab er formatur tibi declinatio terna
Mater maternus formatur pater atq; paternus

¶ Quid significant nomina in etum vel in ctum terminantia: locum crescendi vt a ficu ficetum ab olius oliuetum: a salix cis salicetum: a frutex frutectum a carex cis carectum. Virg. in bucolicis. Tu post carecta latebas.

Crescendiq; locum signabit nomen in etum
Sicut oliuetum ficetum seu salicetum
Datq; locum ctum carectum siue frutectum

¶ Unde formantur denominatiua in uus a nominibus vt festum festiuus tardus tarduus votum: a verbis vt nutritiuus digestiuus lucratiuus & construuntur quandoq; cum genitiuo.

Nomina dant iuus & verba velut fugitiuus
Festum festiuus creat indicat indicatiuus
Atq; regunt post se casus quandoq; secundos

¶ Unde formatur deriuatiuum in cius: a nominibus vel supinis: vt pauimenticius pignoraticius ficticius conductricius ascripticius deditticius.

Tu cius efficies a nomine siue supino
Pignera dat ticius sic fictum ficticius dat

¶ Inus vnde formatur ab animalibus brutis: vt caprinus ouinus taurinus leoninus a numerorum nominibus: vt binus trinus. a secunda quoq; vel tertia declinatione: vt francus francanus mãcus mancinus mare marinus adulter adulterinus vespertinus censorinus collinus palarinus numantinus ab arboribus oleaginus abiegnus abiecolurnus a corulo ficulnus a ficu querinus a quercu.

De brutis inus formes taurinus ouinus
Sic vesper vespertinus mare dico marinus
Dat censorinus censor collinaq; collis
Dat quercus quernus oleaginus ex olea fit
Ex abies abiegnus erit corulocq; colurnus
Decq; ficu pariter debes formare ficulnus

¶ Nomina terminata in lis similimam participijs vnde nascuntur significationẽ habent: vt ficile quod fictum est apertile quod apertum est tinctile virus quod tinctũ est rasile tamẽ quasi rasibile. volatile quasi volãs: versatilis gladius quod versatur. fissilis lignum q; cuneis findi tur: a quatilis in aqua degens.

Sensum seruat ilis venit ex quo participantis
Fictilis est fictus ⁊ apertilis extat apertus
Rasile rasibile signat tamen vt maro scripsit
Dicq; volatile quodq; volans sic cursile currens
Que dat neutrale verbum sic singula pone

¶ Denominatiua in orius a verbis vel a nominibus verbalibus in or formantur et actiue capiuntur: vt defensorius amatorius. Orium autem locū vbi aliquid fit plerūq; significat: vt dormitorium pretorium territorium.

Orius a verbis vel in or verbalibus extat
Actiueq; notat sed ium loca significabit
Defensorius est ⁊ dormitoria testis

¶ Orus vnde formatur a terminatis in orius addita: vt odorus canorus decorus sonorus ⁊ actiue capiūtur. Virgilius tamen passiue protulit odorus. in eneide: Mollesq; rumpunt equites ⁊ odora canum vis.

A verbis vel nominibus formabitur orus
Virgo decora canit carmen mihi voce sonora
Sed maro passiue sic fert ⁊ odora canum vis

¶ In lentus et osus terminantis denominatiua vehementiam plenitudinem copiam affectionem ve denotent vt ingeniosus saxosus animosus somnolentus qui vehementiam copiamq; horū habet vinosus factiosus qui ad hec effectus est hoc est dispositus.

Affectum plenum designat lentus ⁊ osus
Sicut vinosus demonstrat ⁊ ingeniosus

¶ Quedam etiam in osus terminata actionem significant vt studiosus quedam passionem vt odiosus inuidiosus qui patitur odium vel inuidiam quedam etiam vtrumq; significant vt voluptuosus formidolosus operosus laboriosus qui facit vel patitur formidinem laborem voluptatem.

Actum significant studiosus siue perosus
Passio signatur odiosus ⁊ inuidiosus
Denotat vtrūq; quandoq; quod exit in osus
Que dat opus formido labor velut est operosus

¶ In bundus finita non simpliciter dinem sed verbi cuius sunt vim copiamq; significat: vt moribundus vitabundus lectabundus gloriabundus errabundus.

Non similat bundus sed abundat siue frequentat
Ut iactabundus errabundus moribundus

¶ Quid est nomen diminutiuum? quod diminutionē sui primitiui significat. Que sunt terminationes diminutiuorum vsuales? hec culus: vt grammaticulus: ventriculus particulus. cula vt mercatricula diecula nubecula res recula. Culum vt vasculū munusculum opusculum. Ellus ella ellum: vt libellus fabella castellum lucellum a lucrum. Illus illa illum: vt lapillus pugillus a pugnus. Mammilla sigillum ostiolum punctillū vexillū a velum villum a vinum. Olus la lum vt sciolus filiolus aureolus malleolus laureola

palliolum. Leus vt aculeus oculeus equas equleus. lex legulens: uncio vt homuncio: ne cio. Et fere hec duo sunt in cio nō plura. Aster finita fere etiam hec sunt diminutiua. Surdaster ⁊ recaluaster. Nam reliqua imitationem potius significant: vt parasicaster antoniaster philosophaster.

Nomnibus que diminuunt varios dabo fines
Ellus ⁊ illus ulus la lum quoq; iungitur istis
Est olus atq; leus simul uncio iungis ⁊ aster.

¶ Nota q; ex diminutiuis in nonnullis fozmantur diminutiua: vt ex arca arcula: ex cella arcellula: paulum paululum: pauxillulum in quo est quartus diminutionis gradus secundum Donatum.

Ex illis que diminuunt minuentia fozmes
Ex arca dic arcula dic arcellula cella

¶ Que nola videnť esse diminutiua ⁊ nō sūt: Auūculus cuniculus musculus pediculus siue pedūculus cuculꝰ auūs: cicercula nomē leguminis nouacula tōlotus culter: annicelus la lū: hoc est vnꝰ annꝰ: ridiculus a um: dignū risu: ⁊ vernaculus a um. i. domi nr̄e nr̄us vel vulgaris: vt ꝟnacula lingua i. materna vel vulgaris lingua. Sut preterea multa neutra vt umbraculū cenaculū crepusculū vinculū amiculū ꝑ quodā genere amictus instar palij. curriculū ꝑ cursu ⁊ ploco in quo currit ⁊ ꝑ carruscubiculū in quo est cubile: puenticulū ꝑ puēru. baculus cuius diminutiuū est baculus: repit etiā baculū neutri ghis. Ouidius lib. vv. Esse solet baculūq; tenēs agreste a sēa ꝓ onaverboꝝ derniū tur q̄dā: vt diuerticulū verriculū gyculū oracula ꝓpugnaculū obstaculū miraculū ꝓpēdiculum speculū ꝑ speciculū a specio cis qđ nō est in vsu: ker culū a ferō fers.

Hec non sunt minuentia sed tamen esse videntur
Cuniculus sit auunculus atq; pediculus adde
Musculus ⁊ cuculus coniunge cicercula dictis
Anniculus cum ridiculusq; nouacula ponas
Et vernaculus his vmbracula vincula iungas
Sunt cenacula suntq; crepuscula curriculumq;
Addis amicula cūq; cubicula sit baculusq;
Et baculum neutri generis posuit quoq; naso
Esse solet baculumq; tenens agreste
Sicq; periculum discrimen notat experimentum
Adde culum quod dat verbi persona secunda
Ut perpendiculum speculum diuerticulumq;
Et conuenticulum quod congregatio fertur
Religiosorum fratrum puta vel monachorum.

¶ Notādū etiā q; q̄dā diminutiua recte fōrmant q̄ tñ in significatione differūt a suo primitiuo: vt a mēta q̄ est herba magnū reddēs odorē fit mēcula que figit virilia. ab os oris fit osculū qđ figit basiū ab aeu qua vestes sarciūt fit acicula qua mulieres vtuntur ad capitis ornatū. ab angue serpēte fit anguilla piscis. ab aure fit auricula q̄ significat

sortis ginē illā que est circa aurū pcaultate. ⁊ fidicula hoc est chordula siue neruus cythare a fide que est genus cythare secundum festum pompeium.

Recte formata variant hec significata
Aciculam cum fidiculam quibus oscula iungas
Auriculam simul anguillam coniungimus illis

¶ Quot causis prokerūtur diminutiua trib⁹. necessarie significatiōis causa. Salutis⁹ politēs reguli in vsū cōuenere. Urbanitatis. Juuenal satyra. iij. Nūne vt malū fraterculus esse gingantum. Adulationis causa vt coxculum.

Diminuunt quedam triplici tibi nomina causa
Cum sit opus vel vt vrbanus fiam vel adulor

¶ Quid est nomē patronymicū. Est illud qō significat filiū vel filiā nepotē aut neptē vel aliū descendētē: ppue tamen a noibus patrū ppriis deriuant patronymica. Quot sūt terminationes patronymicor. quattuor in des masculina. in as vel in is vel in ne femina: vt Priamides filius priami Priamis filia. Pelia peliades vel dos filia pelei. Adraste filia vel nepos adrasti. Acrisione filia acrisij.

Sunt patronymicis bis bini denique fines
Mascula des faciunt as is ne femina poscunt
Priamides priami natus priamis quoque nata
Eneis legitur Eneas sed legeretur
Ne quoque pauca dabunt velut acrisione nerine
Sic adraste que filia fertur adrasti.

¶ Quomodo formantur patronymica masculina. si eorum primitiua prime sint declinationis aut secunde a genitiuo formantur. prime mutata e in des: vt Eneas eneades hippotes hippotades anchises anchisiades: sed anchisiades propue diceretur. si secunde primitiua declinationis sint a gō simplo i habēte formātur addita des: vt priamus priami priamides. dupler ij si fuerit posterior i in a ⁊ addita des: vt antonius antonides menecius menecides. si us eius genitiuus finiat ei in ides mutatur: vt peleus ei pelides egides tydides. Tertie autem declinationis si primitiua fuerint patronymica formātur a dativo addita des: vt hectotides nestoides antenorides. poete tamē causa metri aliquādo addit a. vt laomedonciades amphitrioniades laerciades atlāciades phetōciades. quādoque mutant aut demunt litteram: vt scipiades scipioniades.

Patronymica sic formabis mascula primi
Si flexus pater est tunc e mutes genitiui
In des Eneades exemplum sit tibi verum
Si genitiuus habet patris i tunc des sibi subdas
Priamides testis sim dupler ij genitiuo
Posterior mutetur in a sed ei genitiuo
J des formabit pelides dat tibi pelei
Si flexus terni primum sit des dato terno
Hectorides velut est addunt a sepe poete

De nominibus patronymicis.

Ut laerciades dempta est quoq; littera sepe
Uel transmutata sic scipiades maro dixit

¶ Qualiter formant patronymica femininaria a patronymico masculino derivata: vt Priamides priamis: Antoniades antonias. Que vero in ne terminant a gñ primitiui formant: vt adrasti adrastine: nereus nerine. Si duplex ij in genitiuo fuerit posterius in o mutat: vt acrisione. Ab eis quoq; masculino primitiui femininum in is vel in eis formatur: eus in is vel in eis mutata: vt peleus pelis vel pelcis filia pelei.

Femineum patronymicum dant mascula de si
Sitq; remota velut priamis tibi priamides dat
Sic antoniades antonias esse probabit
I patris in genito tibi femineum dabit in e
I duplex one formabit vt acrisione
Eus recto dabit is vel eis testis tibi pelis.

¶ Que nota p patronymicis interdū ponunt. possessiua: vt Juno dicta est saturnia. i. saturni filia. Scipio Emilianus hoc est Emilij filius.

Pro patronymicis possessiuum bene pones
Saturni nata iuno saturnia fertur
Emilij natus dicatur & emilianus

¶ Notādū q; quedā patronymica improprie a nobis matrū derivant: vt Romulus dictus est iliades. i. ilie filius. & mercurius maiades. i. maie filius. Et ab auo materno vt atlātiades. i. mercurius atlantis filie filius. & inachides. i. epaphus io inachi filie filius. & a regibus vel cōditoribus: vt cycropide. i. athenienses. ab Enea eneade. i. romani vel troiani. Item a nole frāris: vt phetonciades. i. fetones phetontis. Virgilius. Tuus phetonciades mulco circūdat amare cohortis.

Improprie patronymicum dant omnia matrum
Romulus iliades quem concipit ilia mater
Materni q; ab auis patronymicum datur esse
Inachides epaphus ita fertur dant quoq; fratres
Et fundatores & talia nomina reges
Phetontis phetontiades dicere fetores
Cycropidis cycrops erat & rex primus & auctor.

¶ Quomodo opponit nomen cū nole: rubus. quibus: aut per totum nōē: & tūc ex vtra q; parte declinat. vt respublica. resinuteris ecclesiastes priuata domestica: familiaris excipitur solū alterutet. Nā tropaeus nō reperit. Aut ex recto & obliquo vel obliquo et recto: tūc ex parte recti solū declinat: vt orbis terre vel terraq; paterfamilias: materfa. filiusfa. filiafa. magister militū: tribunus plebis: tribunus militū: pretor: consul: iudex decuriarum: centurio: aut ex obliquis: et hinc manebit indeclinabile: vt hujusmodi cujusmodi illiusmodi. hujusmodi. cujusmodi. &c. terminantia in modi: nullus nomen ramis palmarum.

Rectos componet tunc declinabis utrumq;

Excipis alteruter leopardus non reperitur
Obliquus recto coniunctus non variatur
Sed declinatur rectus qui consociatur
Jungens obliquos non variabis eos.

¶ Si poit nomẽ propriũ viri sequat nomẽ ꝓprium loci tãꝫ ꝯgnomẽ vel cognomen. In quo casu ponet nomẽ loci. mutabit in possessiuum nõm in ablatiuũ cum prepositione: vt Jesus nazarenus nõ de nazareth. thomas tholosanus nõ de tholosa. johãnes lõdonẽsis nõ de lõdonijs. Sin appellatiua sequat nomẽ ꝓprium viri tãꝫ cognomẽ vel ꝯgnomẽ in ablatiuo cum prepositione poni debet non in possessiuo: vt Richardus de lapide/de monte: non lapidanus nec montanus.

Post nomen proprium mulierum siue virorum
In possessiuo tu propria pone locorum
Si sit commune sextum da prepositio de
Cesar romanus dicas de monte iohannes

¶ Pronomen est quod pro nole ponit: et demõstrationẽ relationẽ reciprocationẽ significat quibus nomẽ caret. Que ꝓnoia sũt demonstratiua ego tu hic et iste. Relatiua que sunt sui et suus: is et eius ꝯgnatũ idem. Quot sũt qñꝫ relatiua et qñꝫ demõstratiua: duo. ille et ipse. Reciproca que sunt: duo. sui et suus.

Demonstratiua pronomina quattuor ista
Hic ego tu iunge quartum quoꝫ dicitur iste
Is idem referunt nec in hoc a suus sibi desunt
Ille scias ipse tum monstrant tum referuntꝫ
Et suus atꝫ sui voluere reciproca dici

¶ Quid interest inter gñm primitiui horũ ꝓnoim Mei tui sui et possessiuorum eorũdem meus tuus suus: Dico q̃ mei tui sui nostri et vestri vtuntur ꝛ̃ passiue. Meus tuus suus noster et vester actiue sumuntur: vt amor meus quo amo. amor mei quo amor. Unde possessiuus illis quãdoꝫ unꝫit gtiũ adiectiuoꝝ vnus solus ipsius: vt memorabor iusticie tue solus. Solus enim masculini generis est ad deum referur.

Dico meiꝫ tuiꝫ sui nostri quoꝫ vestri
Passiue sumi meus et tuus et suus atꝫ
Nostrum cum vestrum tamen actiue bene pones
Christus amor meus est christum me signat amare
Christus amore mei mortuus nunc amor illo

¶ Quid intelligitur in possessiuo: genitiuus sui primitiui ad quem dependent adiectiua relatiua et substantiua: vt meacynus oppressus solus gratia: tua ipsius culpa. Ouidius Tu mea defuncti da molliter ossa cubare. Relatiua vt idem Nõ mea scripta leges qui sum subiectus ad hystruũ. Substantiuum vt scriptura. Tulit filium de latere meo ancille me dormiente.

In possessiuus primi latitat genitiuus

Mobile cui fixum poterisq; referre relatum

¶ Quot sunt pnomina geminata? meme: tete: tutu: sese. Et tūc geminantur quādo per affectionē expimūtur. Virg. meme aīam qui feci in me cōuertite tela. O rutuli sesc. Suus et suus reciproca sunt: quando ad id. vnde prodierunt reuocantur.

Affectus causa pnomina sunt geminata
Hec meme tete tutu sese tamen esto
Cum sermo vocatur ad id quod ⁊ ante pcedebat.

¶ Nota'q; tūc, dicēdū est se simplex qñ aliquid ostendimus aliquē in aliū fecisse: vt ips pro nobis se morti exposuit. tūc vero sese geminatum dicendum est qñ aliquē in seipsū quid fecisse ostendimus: vt in templum Iouis contulit sese.

Se tunc dicamus cum quid fecisse notamus
Erga alium quemq; sese sed dicere debes
Quando aliquid mōstras sibi quod quis fecerit ipsi
In castrum sese recipit se dedidit hosti.

¶ Hec prepositio inter pnomē se postulat precedente nō actōve casu Ntō sic. Ciuitas illa est optima cuius ciues inter se virtutē exercēt. Actō sic. Fratres oportet inter se fideli alo esse. qñ aūt gtūs dtūs aut ablatiuus antecedit nō se sed ipos dicēdū est gtūs: vt dissimilis malor hoim inter ipos pte est. Dtūs: vt talis hoib⁹ inter ipos dissentio est. Ablatiuus vt errores a doctis inter ipsos reprehēdūtur. In ⁊vo prepositio nō se sed ipm postulat: vt prudens vir malum quod in ipsum recidere possit euitat.

Inter se poscit recto quarto precunte
Si preeat genitus ternus sextus petit ipsos
In sibi prepositum non se sed postulat ipsum

¶ Quid interest inter ista pnoia hic iste ⁊ ille? Si de prima persona aut rebus ad illā pertinētibus intelligimus per hic loquēdū est. si sēda per iste. sin de tertia per ille. idem quoq; agēdū est de eox aduerbijs. Terētius in Eunu. Syra annus plus decem puelle sit. Cur non autiste mihi etas aut forma: aut tibi hec sententia.

Sic distinguntur nobis hic iste vel ille
Expedit hic primas personas iste secundas
Ille sibi ternam personam iungere curat
Hic meus iste tuus frater fuit ille iohannis.

¶ Nostras ⁊ vestras omnis generis sunt ⁊ non tamen patriam nationēq; significāt sed etiam partes sectam ⁊ que sunt huiusmodi.

Nostras ⁊ vestras genus omne sibi retinebunt
Nec tantum patriam designant aut nationem
Sed partes sectam quoq; dic ea significare.

¶ Syllabice adiectiones pnoim quot sunt? quattuor. met: tete: pte. Te pnomini hic hec hoc vocis cōmunitate iūgit casibus q̄ in s desinūt: vt huiusce hosce hasce tisce. Sed hicine illiccine isticcine siccine: ponunt adiuncta ei syllaba. ⁊ ne fere semp interrogatiue. Met discretionis causa iungitur cum ego sui ille iste ipse. Te pnomini tu iungitur cum tu ad eam reuocatur personam a qua sumitur: vt studes cur tute non studes.

Pte vero significantie causa additur ablatiuus possessiuoꝝ non tantū femininoꝝ: sed etiam masculinorum ⁊ neutrorum: vt meapte suopte.

Met:te:ce:pte capiunt pronomina quedam
Ille sui simul iste vel ipse tenent ⁊ ego met
Hic ce postponit sibi casibus in quibus s est
Te cum tu iungas tantum quando reuocatur
A quo percipitur tu fac cur tute facis non
Possessiuorum sexti pte p preeunte
Nedum femineꝝ generis sed iungito primi

¶ Quot pronomina componūtur per nominatuos: tria. que: Iste hic is. Iste ⁊ hic secum componuntur: vt istic iste c istoc. Is vero cum aduerbio demum componitur ⁊ fit idem eadem idem quod significat is demum.

Casibus in primis componas hic is ⁊ iste

¶ Notandum q̄ iste spacio propinquiore dicitur ⁊ quasi in presentia ⁊ quandoq̄ cū contemptu profertur. Ille spacio longiore ⁊ quasi de absente dicitur. Ille etiam aliquē do per dignitatem aut eminentiā dicitur: vt Alexander ille magnus.

Dic de presenti spacio simul iste propinquo
Ille tum de longinquo dic cum sit ⁊ absens
At cum contemptu quodam bene dicitur iste
Ille notat laudem magnus Cicero fuit ille

¶ Idē pronomen q̄q̄ ponitur pro etiā tam in nominatiuo q̄ actō. Unde Cicero hme coniuncta est beneficentia quam eādem vel liberalitatem vel benignitatem appellari licet: id est quam etiam cū ntō: vt prudentia que eadem sapientia est.

Iungis idem quartis rectis etiamq̄ notabit.

¶ Cum quot partibus ꝓponūtur ꝓnoīa: cū quattuor: cū nolbus: vt huiusmodi eiusmodi istiusmodi. ⁊c. terminātia in modi. cū ꝓnominibus: vt istic meme tutu sese. cū aduerbijs: vt eccum eccam eccos eccas: ellum ellam cū prepositione: vt mecum tecū. ⁊c.

Quadruplici parti pronomen iungitur arte
Nominibus pronominibus cum prepositilq̄
Ast aduerbia sunt pronominibus bene iuncta

¶ Quot modis ponitur in ea ide? Relatiue vt de? diligit bonos. Ego cū colo. Et redditiue ponitur: vt is qui deum colit est bonus.

Reddit is atq̄ refert poni sic sepe videmus

¶ Ipse ipsa ipsum relatiue ponitur in tertia persona. Demonstratiue quando pronominibus demonstratiuis discrete ponitur: vt egoipse tuipse. Inuenitur etiam sine pronomine. Virg. Ipse ratam conto subigit velisq̄ ministrat quasi solus. Et figurate cum verbis prime ⁊ secunde persone ponitur.

Ipse refert ac demonstrat solus quoq̄ signat
Atq̄ figurate tamen prima siue secunda
Verbi persona recte coniungitur ipsa.

¶ Hoc pronomen ille etiã figurate apponit sed nõ sine alio pnole: vt Uirgil⁹. Ille ego qui quõdã gracili modulat⁹ auena. Et tu ne ille Eneas quẽ dardanio Anchise. Alma venus phrygij genuit lymeontis ad vndã. Relatiue etiã ponit: vt Ego deũ colo ⁊ illuꝫ cupio videre. Demonstratiue vt videsne tu illũ. Reddituie: vt ille qui legit discit.

Ille figurate ponas sic ille referꝫ
Demonstratiue nonnunq̃ reddit ⁊ ille.

¶ Quõ differũt is ⁊ hic? Is spacio lõgiore accipit. Hic vero ꝓpinquiore. Multis tamẽ in locis confundũtur: vt qui prefert virtutem diuitijs hic sane prudens est: vel is sane prudens est. Horatius tamen posuit ille pro is.

Is longo spacio capitur tamen hicꝫ ꝓpinquo
Ille locum tenet is sic Flaccus scripserat olim
Qui didicit patrie quid debeat ⁊ quid amicis
Quo sit amore parens qui frater amandus ⁊ hospes
Quod sit proscripti quod iudicis officiumq̃
Partes in bellum missi ducis ille profecto
Reddere persone scit conuenientia cuiq̃.

¶ Quem casum pronomen post se exigit: nullum de sua natura: sed tamen tribus modis grãa eradmigi⁹ur. primo modo hoc pnomen suus a um. positũ ꝓ proprius a um. Suum grãmatici est cõgrue loqui. Secõ modo partitione: vt scolarium hic studet: iste scribit: ille disputat. Tertio modo qñ nomen laudẽ vel vituperũ significãs pnomẽ sequitur: vt ego bonus ingenij vel ingenio. Tu prauis moribus penas dabis.

Pronomen post se casum quandoq̃ secundum
Postulat vt quando partitio significatur
Cũq̃ suum proprium notat laus inde paratur
Uel probrum genito tunc aut sexto sociatur

¶ De relatiuis.

¶ Quid est relatiuum: quod refert aliquid precedens. Quotuplex est relatiuũ duplex: Relatiuum substantie ⁊ relatiuum accidentis. Quod est relatiuum substantie: quod refert antecedẽs substantiuum. vt qui que quod is suus: ille idem ⁊ cõs aliquis. Alius alter reliquus ⁊ cetera ceterũ Que sunt relatiua accidẽtis: que referũt antecedẽs adiectiuum: vt qualis: cuius: talis: tantus: quotus: quotenus ⁊ quotuplex.

Dico relatiua substantiue vocata
Illud idem suus is ipsum qui nomen ⁊ addis
Alter cum reliquus alius dant cetera quedam
Sed talis tantus qualis quantusq̃ quotenus
Et quotus quotuplex sunt adiectiua relata

¶ Quot modis ponit qui que qõtrib⁹ modis. Relatiue: vt fũ pius Eneas raptos qui er hoste penates Classe veho mecũ. Interrogatiue: vt sed vos q̃tãdẽ q̃bus auri venistis ab ortis. Itẽ infinite vt nescio quã rẽ agas. Nota q̃ relatiua substantie sepe ꝓ relatiuis accidẽtis ponunt: vt nõ sum is quẽ credis. i. talis qualẽ credis. Cice. epla⁹ lib. i. Sed presta te eũ qui mihi a teneris vt greci dicunt pueritiis es cognitus,

Qui querit simul infinitat sicqz refert qui
Ut tibi virgilij monstrant exempla prioza.

¶Nota q quis ꝙ quid nunqz ponuntur relative. Sed vel interrogative: vt quis es tu vel infinite vt nescio quis sis aut quid agas.

Infinitant aut querunt quis quid referunt non.

¶Quis vel qui ponit aliqñ p qualis. Terētius. quis tibi videor: ꝙ Virgi. qui iuuenes ꝙtas altētāt aspice vires. Item qui ponunt p quō aut ppter qd aut cur: aut qualiter. Terentius. qui scis eos nunc dis cordare inter se. Item qui istuc cedo.

Pro qualis quis qui poni quandoqz videbis
Dic qui propter quid pro quomodo qualiter aut cur

¶Notandum q hec nomina qualis quantus quotus quot cuius ꝙ cuias sumuntur vel relative vel interrogative vel infinite. Relative vt ego sum albus qualis es tu: magnus ꝙtus es tu. oxoniensis cuias es tu. Interrogative: vt qualis es tu. quotum annum agis: quot nūmos habes: Infinite: vt nescio quāt⁹ cuias sis aut cuia filia sit hec puella.

Hec qualis quantus cuius cuias quotus ꝙ quot
Querunt vel referunt infinitantqz frequenter

¶Relativa que incipiunt a ꝙ capiuntur relative: ꝙ copula mediante: vt ego sum albus et talis es tu. ego sum magnus ꝙ tantus est frater meus: ego multos habeo discipulos et tot habet socrates. Reddituc: vt ego sum talis ꝙ tantus qualis ꝙ quantus es tu. Infinite quando sequitur coniunctio q vel vt: vt ego sum talis ꝙ tantus: vt non egeā opera uta: ego cupio talis esse vt felix videar.

Tot talis tantus referunt copula mediante
Reddunt ac infinitant vt quodqz sequente

¶Que relative geminantur vel assumunt cumqz: vt quisquis quicūqz quotquot quotcumqz qualisqualis qualiscumqz. Que proprie posita vim habent ipsius relativi simul cum antecedente distributivo: vt quisquis aut quicumqz legit discit. adest omnis qui legit discit. Ponuntur etiam aliquando pro ipso relativo tantum: vt deus omnia quēcumqz fecit: quecumqz ideſt que. Et pro distributivo tantum: vt ego diligo quēcumqz hominem ideſt oēm hominem. Ponuntur etiam infinite: vt Virgi. quicquid erit superanda omnis fortuna ferenda est.

Que geminant ꝙ assumunt sibi cumqz videbis
Sepe relative poni vel distributive
Aut infinite quisquis quicūqz probabunt

¶Quis ꝙ qui cum quibus ꝙ quō cōponūtur patet in versibus.

Nunquis cū siquis aliquis nequis dabis enquis
Quisqz putas quiuis quodam cum quilibet addis
Quisnam quisqz piam quisqz quicūqz notabis

¶De interrogatiuis.

¶Quotuplex est interrogatiuum: quintuplex. Interrogatiuum sive dubitatiuum de duobus. De pluribus a duobus. Possessiuum gentile numerale. Quod est interrogatiuum de duobus: ter vtra vtrum: cui per nomina de duobus dicta respondetur vt sit alter alteruter vterqz neuter. Et per comparatiua: vt querenti vtra manus dextera dicatur altera sive forcior respondeatur.

Quinqz modis fiet tibi questio prima duorum

Ast vter ast illi per nomina dicta duobus
Respode velut alteruter neuter simul alter
Jungis vterq; gradum qui comparat ijsq; secundum.

¶ Quod est interrogatiuum de pluribus a duobus: quis: cui respondetur per nomia de pluribus dicta ⁊ superlatiua: vt querenti Quis digitoꝝ nobis maxime seruit: respō dendum es medius siue fortissimus.

Hoc nomen tibi quis vult querere plura duobus
Cui respondendum per nomina plura duobus
Summos per gradus bene respondebitur ad quis.

¶ Quod est interrogatiuum possessiuum: cuius ia'ium: cui respondendum est per nr̃ꝝ pronominum quinq; possessiuoꝝ. In alijs vero per gr̃m: vt Cuius est liber interrogan ti: non mei, sed meus siue domi est dicendum.

Per cuius cuia possessio queritur apte
Quod poscit casum respondere sibi primum
Possessiuozum per cetera vult genitiuum
Dic mihi dameta cuium pecus an melibei.

¶ Quid est nomen interrogatiuum gentile siue partium: cuias atis: Cui respōdendum est per pronomina illa duo nostras vestras: ⁊ nomina gentilia: vt cuias est petenti respō dendum nostras vestras Londonienses.

Cuius gentile nostras petit et sibi vestras
Atq; loci nomen Cuias est oronienses.

¶ Quid est nomē interrogatiuum numerale siue ordinis: quot quotus quotenis quo tuplus: quibus per nomina pluralitatem vel ordinem significantia est respondēdum: vt quot annos agis: viginti: quota est hora: prima. quoteni arant boues: bini trini. ñ; quotupla est toga tibi: dupla.

Ordinis et numeri fit questio per quotus ⁊ quot
Quotenus quotuplus dicas quota nunc hora prima
Quot fratres tibi sunt septem: quotuplex tibi vestis
Duplex: quoteni bini sulcabitis arua.

VErbum quid est: Pars orationis actionem vel passionem cum modo ⁊ tempore significans. Quot significata habet verbum: Uerbum est filius dei: vt verbū ca ro factū est. Uerbū est decepno. Terentius, cui verba dare difficile est. Et nota q; ver ba dare est decipere. Sed verba facere idem est q; loqui.

Filius est verbum deceptio parsq; loquele
Do tibi verba notat quod decipio facio sed
Uerba loquoꝝ signat tu fac non des mihi verba

¶ Species verborum principales quot sunt: duodecim. Actiua: passiua: neutra: cōis: deponens: imitatiua: frequentatiua: diminutiua: desideratiua: continuatiua: actum cor poris non mentis affectum significantia: personalis siue impersonalis. Quid est verbū

actiuum: quod in o desinit accusatiuū posit se poscit. Passiuūq; accepta r littera ex se facit. Quot modis dicunt verba esse actiua: tribus voce tm: vt metuo timeo. significatione tm: vt facio noceo. voce ⁊ significatione: vt accuso doceo. Que sunt actiua que sub voce passiua significant actionē. ⁊ sub voce actiua passionē. Dia illa que pertinēt ad sensū vt video audio tango: vel ad timorē vt metuo timeo.

Actum significant actiua sed excipiuntur
Sensum siue metum que designare videntur.

¶ Quot modis ꝓstruunt passiua verba cū accusatiuo casu. tribus ꝓmo modo resolutēdo illud passiuū in gerūdiuū: vt capre poscunt siluas. i. pascendo rodunt siluas. Scō modo qñ eius actiuū duos regit actōes: posteriores corr. illius passiue iūgi potest: vt doceor grammaticā. Tertio modo per synodochen: vt frangor suras.

Passiuum verbum quartum quandoq; gubernat
Quando gerundiuum passo tu concipis illo
Aut aliud verbum capre pascuntur vt herbas
Vel per synodochen veluti mea brachia frangor
Eius ⁊ actiuum quartum cum vult sibi binum.

¶ Quotuplex est verbum neutrum: quadruplex. Transitiuum absolutū: neutropassiuū: ⁊ neutrū passiuum.

Est neutrum quadruplex verbum transit quoq; primū
Dic absolutum neutro passiuaq; neutra.

¶ Qō est verbū neutrū trāsitiuū: qō figuis in o sicut actiuū: designat actiuā significationē ⁊ actiōn posit se habeat: vt prādeo piscē siue ouū. cano herculis multa passiuū tm nō nisi in tertijs virtusq; numeri ꝓnis habet: vt bibo bibit bibunt at bibor non dicit.

Transitiua petunt quartum casum sibi iungi
Et passiuantur personis plurima ternis
Prandeo dic piscem prandentur dic quoq; pisces

¶ Qō est neutrū absolutū: qō actō nō iūgit: vt sto nisi figurate: quot modis ꝑnt verba neutra ⁊ absoluta regere actiū casū: quattuor ꝓmo mō ꝙ subsidiū alterius sibi subintelligendi Virgi. bucolicis. Formosū pastor corydō ardebat Alexim. i. ardēdo amabat. ⁊ Extollet lingua mea iusticiā tuā. i. exaltādo laudabit. Scō mō ꝙ ꝓpositionē subintellectā vt ꝓmissa mea pauesco. i. ꝓpter ꝓmissa mea Tertio mō ꝙ synodochen: vt doleo caput. Quarto modo ꝙ mutationē accusatiui in aduerbiū. Juuenalis. Qui curios simulāt et bachanalia vivūt: ⁊ in ecclia cātat. Cuius fidei deū vivit sanctus presul hugo.

Est absolutum quod non poscat sibi quartum
Ut feruet friget quarto tamen associantur
Subsidio verbi Corydon ardebat Alexim
Aut ope prepositi sicut commissa pauesco
Aut per synodochen doleo caput aut resolutus
Cum sit in aduerbium quartus: dinum cato vivit

¶ Neutropassiua que sunt: quorum preterita sicuti passiua circūlocutionem habent: ⁊ sunt quattuor. Audeo: gaudeo: soleo: fido.

Neutropassiua sunt verbalia quattuor ista
Audeo gaudebo soleo comungito fido.

¶ Que sunt verba neutropassiua: que sub neutrorum voce passiuorum significatione habent: & sunt quinq; exulo vapulo veneo fio nubo.

Exulo sic vapulo fio cum veneo nubo
Passiuum sensum neutrorum voce tenent hec

¶ Quod est verbum imitatiuum quod in sovel in or terminatur & a nominibus formatur/& significat imitari morib⁹ primitiua vt a patre patrisso: a matre matrisso: fratrisso: a philosophus philosophor aris: a rhetor rhetorizor aris.

Est imitatiuum formatum nomine verbum
Denotat & mores studium quoq; nos imitari
Philosophus dat philosophor pater atq; patrisso

¶ Q⁹ est ⁊bū frequntatiuū qđ in to sovel in xo finit: vt ostẽto as cursso as: nexo as ui. & significãt actũ suor primitivor cũ frequẽtatiõe vt clamito as. Ifrequẽter clomo.

To so xo finem dant verbula queq; frequentant.
Ut nexo curso sic clamito clamo frequenter.

¶ Quod est verbũ diminutiuũ: quod diminutionẽ siu primitiui sigt. & terminatur in co vel in lo: vt fodico as. albico as. sordillo as. cauilio as.

Diminuunt colo fodico velut atq; cauillo.

¶ Quod est verbũ desideratiuũ: qđ in rio (vt esurio) finit: & significat nõ meditatoꝛ sed cupio: vt lecturio cupio legere: parturio cupio parere.

Non meditatiuum rio sed desideratiuum
Est verbum pario cupio parturio signat.

¶ Quid est verbũ ⁊tinuatiuũ: qđ in sco desinit: vt sordesco pualesco. Et significãt nõ inchoationẽ sed incremẽtũ assiduũ atq; ⁊tinuũ. Virg. Fluctus vti medio cepit cũ albescere ponto. Idẽ iij. georgico. Sint in pcessu cepit crudescere morbus. Hic albescere & crudescere nõ inchoationẽ significãt qđ ostendat ex illo verbo cepit illis adiũcto.

Auget continuat dans sco non inchoat apte
Qui sordet sordescat adhuc sacra littera dicit
Hoc est sordidior fiat non incipiat nunc.

¶ Quod est verbũ actũ corporis nõ mẽtis affectũ significãs qđ in so finitur vt viso is. capesso is Terẽ⁹. Id v. solum an illi insaniãt i. venio ad videndũ vt exponit Donatus. Salustius enim. Expergiscimini aliqñ & capescite rempublicam.

Corporeum motum verbum quod terminat in so
Signat non mentis affectum: viso videre
Non cupio signat: sed ad illum vado videndum.

¶ Quod est verbũ pionale: qđ pona & nũero est determinatũ: vt amo as at. lego is it. Qđ est verbũ impersonale qđ pona & numero est indeterminatũ: vt tedet. Iur.

Quod sibi personam numerum quoq; terminat illud
Est personale: quod non determinat hoc est

Impersonale sunt tedet amo tibi testes

¶ Nota q impersonale actiuū cum ntō iunctum personale fit: vt omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Passiuum impersonale ab actiuo verbo vel neutro actionē tantum significante formatur. Ab aliis aūt defectiuis nullo modo.

Actiuum sine persona iuncto sibi recto
Fit personale verbum tibi cuncta licebunt
Semper ab actiuis impersonale creabis
Aut neutris illis quibus actio significatur
A defectiuis impersonalia non sunt

¶ Nota q verbum impersonale passiue vocis actiue est exponendum. Terētius. quid agitur pro quid agis. Statur pro sto exponit Donatus.

Passiue vocis impersonaleq verbum
Actiue debes exponere nam notat actum

¶ Notādū q impersonale pītis tpis infinitiuo pītis tpis iungit. si vero sit preteriti vtē dū est infinitiuo passiuo: vel pterito tpe infinitiui: vt oportet scribere oportuit scripsisse vel scribi. Per participiū etiā preteriti temporis hoc idem frequentius dr: vt Terētius Adulescenti morē gestum oportuit: pro morem gessisse. i. placuisse

Infinitiuum presentis temporis apte
Temporis eiusdem sine personadato verbi
Si sit preteriti tunc passiuo puto iungi
Actiu vel preterito vel participanti.

¶ Qui modi p alias ponunt. Preteritū plusq̄pfectū indicatiui modi tpe pro eodē tpe cōiunctiu elegāter ponit: vt si studuisses doctus euaseras p euasisses. Imperatiuus p optatiuo scriptura. more ponit: vt sanctificet nomē tuū: p vtinā sanctificet. Optatiuus siue ciunctiuus p infinitiuo: vt dixisses p dicere debuisses. Cōiunctiuus p indicatiuo ponitur: velim pro volo. Infinitiuus modus p preterito impfecto tpe indicatiui ponit. vt Salustius. Igit reges pplīq finitimi bello tētare. Pauci ex amici auxilio esse ptētabāt erāt. Idē paulopost. At romani domi militiaeq intēti festiuare parare. alius aliū hortari: hostibus obuiam ire: libertatem patriam parentesq armis tegere.

Pone modi primi ram pro sem tempore quarti
Scripserat hic librum modo si sibi penna fuisset
Proq modo terno posuit scriptura secundum.
Tertius & quartus pro quinto est sepe repertus
Carmina scripsisses pro scribere ponere debes
Pro primo quartum pones vt pro volo velim
Infinitiuum pro tempore pone secundo
Indicatiuorum sed & imperat hic aliquando.

¶ Sciendum verba varios casus regentia non esse cōiungēda. male enim dicitur nec nocuisti nec adiuuisti qm mihi & mie diuersor' casuum intelligūtur. Bene vero hoc modo dicitur. nec offendisti nec adiuuisti.

Qui varios casus poscunt ne iungito verba
Sed similes casus poscentia iungere possis

¶ Quãdo vtrũ est cõmodius impersonalis verbo passiue vocis. qñ actus alicui⁹ dr fieri a multis ꝓfuse ⁊ indeterminate sine certo aliquo nosse vel noibus: vt in his vulgarib⁹. They labour in the felde. Laborat in agno. They fyght in the playne. Pugnatur in plano vel in cãpo. They synge in the qwere. Cãtat in choro. They rynge to masse to matyns to euẽsonge to dynere to sopere. Pulsat ad missã: ad matutinas: ad vesp̃as ad tentaculũ: ad prandiũ ad cenã. ꝛc. Et nota q nõ poteris apte dicere. Missa pulsat eo q pulsare actũ corporis significat. Missa vero res incorporea est.

Impersonale passiuum sumere possis
Quando suppositum certum non respicit vllum
Itur in antiquam siluam: pugnatur in agro
Et si corporeum verbum quod denotat actum
Res incorporeas pro supposito sibi iungat
Pulsatur nona non dicas: dicere debes
Ad nonam pulsatur: ⁊ ad tentacula dudum.

Quare dicitur aduerbium: quia stat ad verbum. hoc est iuxta verbũ. Nã ad iuxta significat sicut in elegantijs patet. Ubi ponenda sunt aduerbia in cõstructione⁊ post verbum preter monosyllaba que preponũtur: vt iam nunc tunc cũ dum mox vix. Et cetera aduerbia que continentur in versibus.

Hec preponuntur verbis aduerbia non ne
Nunc cum dum vix mox ⁊ syllaba que tenet vna
Demonstratiua simul ac interrogatiua
Et dubitatiua sunt semper prepositiua
Quod vocat hortatur optat simul associatur

¶ Que aduerbia casus exigunt: Aduerbia tpis. loci. ⁊ qtitatis: ⁊ comparatiui gradus. Tẽporis aduerbia nũc tũc gtim exigũt: vt nũc diem. p̃his diebus vel hoc tpe. Terẽtius. Nãq hoc tpe obsequiũ amicos veritas odiũ parit. Tũc tpis pro illo tpe. Aduerbia loci etiã gtim regũt: vt ibiq locor. i. in oibus locis. vbicũq quocũq locor vel terrar: nullig gentiũ. minime. gẽtiũ in cõmuniũ tñ. Terẽtius in Eunucho ait. Aduerbia ꝙtitatis: vt multum parum modicum: sat satis vini bibi.

Ista regunt casus aduerbia sepe secundos
Temporis atq loci iungas aduerbia quanti:

¶ A ꝑbis ptib⁹ derinant aduerbia⁊ a seipsis: vt a clam clãculũ. a sepe sepius. a nob⁹: vt a Tull⁹ tulliane: latinus latine. A ꝑbo siue ptiçio seu ptiçipiali nosse: vt sentio sensus sensim: sto status statim/singultio singultus singultim. Uel a nosse ⁊ ꝑbo/vt a pede et pẽto pedetẽtim: a viro viritim: ab hostio hostiatim/a vice vicissim. A ꝑnomie/vt hic. illic ab hic hec hoc ⁊ ille. A prepositionibus vt ab ex extra. ab intra: ab con cõtra.

Nominibus tu de proprijs aduerbia formes
A pronomine vel verbo vel participiante

Sic a ꝓpositō iungas aduerbia secum

¶ In quibus casibus ponunt nota aduerbialiter: in oīb⁹. Ntō. Virg. xi. Foris ⁊ vota facit cumulatq; altaria domis. Gſtō: vt ꝓpa: nola locoꝝ ⁊ q̄dā appellatiā: vt domi bellum milite hunu. Dtō: vt vesperi sortit ruri. Terēt⁹. Quē nec ego heri vidi ad vos afferri vesp̄i. Virg. in. iij. georgico. Sūt q̄b⁹ ad portas cecidit custodia sorti. Terēt⁹ in phormione. rum se cōtinebat. Actō: vt ꝓpria locoꝝ ⁊ appellatiua supradicta post verbū significās motū ad locū. Terēt⁹ in andria. Q̄ tu athenas isolēs: In eunucho. Ego rus eo. Abla tiuo vt forte sp̄ōte. Virg. in buco. Forte sub arguta ꝓsiderat ilice. Dephimo. Idē in eo= dē. Alternis dicetis amāt alterna camene. Alternis. i. alternatim. Propria quoq; nois locoꝝ ⁊ appellatiua supradicta a loco vel per locum significantia.

Per casus quinos aduerbia nomina ponis
Foris rome ruri romam roma tibi testes

¶ Quot sunt deriuatiuoꝝ aduerbiorum species: tres. Aut enim comparatiua sunt: aut superlatiua aut diminutiua: vt bene melius optime belle: clare clarius clarissime pau= lum paululum: longe longule.

Tres species aduerbia deriuatiua tenebunt
Comparat aut superat aut dimmuentia dicas.

¶ Quot sūt aduerbia locoꝝ interrogatiua: quattuoꝝ vīz: vbi: quo: qua. quo petit actiꝰ sine prepositione si ꝓpria nola sint villaꝝ aut vrbiū nō ꝓposita supradicta quoq; appel latiua cū prepositione: cetera ꝓpria ⁊ appellatiua. Unde ⁊ qua ablatiuū poscunt simili pacto. Ubi tñ grīm postulat. si nola (vt supra dictū est) ꝓme aut sc̄e sint declinationis et numeri singularis vt fuit rome domi Rbotaci. Sin terue declinationis aut pluralis nu meri sint: in ablatiuo sunt ponenda: vt rure Londonijs fui.

Quattuoꝝ hec aduerbia sunt loca que tibi querunt
Ad loca quo poscit: qua per loca: de petit vnde.
Inq; loco querit vbi quo casum sibi quartum
Unde petit sextum cum qua sed vbi variatur
Nunc genito nunc ⁊ sexto casu sociatur.

¶ Inuenīuntur etiam nola aduerbiorum cum prepositionibus sepe ꝓlata: maxime apud historiographos. Unde Salustius. Nam cum hannibal ab romis abesset. Idem in iugur tino ad cirtham opidum iter constituit.

Sepe locis voces auctoꝝ prepositiuas
Addunt: ad cirtham dicit Salustius ille.

¶ Nota q⁹ ꝓnola pro aduerbijs ponunt. Virg. in xi. hoc tunc ignipotens celo descen= dit ab alto. hoc p huc. Idem in primo. Nāq; videbat uu bellantes pergama circū. hac fugerent graij premeret troianaꝫ iuuentus. hac frigos instarent hic locꝰ aduerbium est et aliquando ꝑpositiuum. Terētius. hic ego illum cōtempsi pre me.

Ponitur hic pro tunc dicit Terentius illum
Hic ego contempsi pre me Maro ponit ⁊ hoc huc.

¶ Qualiter differūt intus foris intro ⁊ foras: intus ⁊ foris iūgunt vbis aut ꝓticipijs p manentiā in loco aut motū in loco significātib⁹: vt ego sto intus: tu ābulas foris: vel mo tionē de loco: ꝓpositā eis ꝓpositione de: vt venio de intus: tu venis de foris. sed intro ⁊ fo ras iūgunt verbis vel ꝓticipijs significātibus motū ad locū: vt veni intro: ego foras.

Ista foras intro designant ad loca tantum

Deqz loco simul inqz loco signant foris intus

¶Aduerbia ḳminãtia in a q̃ sũt: Ita puta preterea interea postea antea vna qua tequa roma. ac. locoꝝ ꝓ a ꝑme declinatiõis in abitõ aduerbialiter ponunt. In e terminant pone pene ne ppe nẽpe ẽppe sepe inde: ꝛ ex eo ꝓposita deinde subinde ẽinde: exinde ẽinde. q scõm Priscianũ antepenultimã hñt acutã. Deriuatiua aduerbia in e: vt pegre impune abũde rite. Nota quoꝝ ꝑ aduerbijs in e correptã desinẽtia inuenim⁹ vt facile forte sublime spõte mane. In e ꝓducta ꝑmitiua nõ sũt sed deriuatiua a nolbus scõe declinationis quoꝝ dtũs in o desinẽs in e lõgã ꝙrit. ꝛ fit aduerbiũ vt clare optime pulchre affabre. i. artificiose sane. Multa ñ ex supradictis nolbus ipa determinatione dantur ꝑ aduerbijs ponunt: vt falso ꝙsulto postremo sedulo auspicato angurato manifesto puato precario merito cito sero modo necessario ꝛ necesse ẽt ꝛ eget ẽbo substãtiuo. Sunt ꝛ quedã ex eadẽ declinatione quoꝝ neutra ꝓ aduerbijs accipiuntur: vt multũ tumium verum et vero primum ꝛ primo. Que sunt aduerbia a nolbus secũde declinationis deriuatiua que in e ꝛ in ter formantur. patet per versus.

Humane dure large firmeqz benigne
Ignaueqz probe vel auare siue proterue
Inde noue plene vel abunde siue seuere
Imple festine blande meste vel amice
Alsperiter munde dic equiter ac inimice
Ac iracunde temere coniunge superbe
Preclare pure misere dic prosperiterqz.

¶In i desinẽtia aduerbia sũt: ibi vbi heri. ẽt ih here. Iuuenal. in. i. Res hodie minor est here qz fuit: atqz eadẽ cras deteret exiguus aliqo. Horaꝝ. i. ij. ꝓmo. Nã mihi ꝓtinus querẽti dictus here illic. de medio potare die. Alia ẽbo in i terminãtia sũt nolꝝ ꝓpria in grõ aduerbialiter posita: vt Eboraci Norwici Tyri Ephesi. Nolꝝ appellatiua: vt belli domi humi. In dto etiã: vt ruri foris vesperi. ꝛ q ablatiuꝰ: vt supra mẽtorum. In o: vt qñ cũ ꝓpositis. aliqñ neqñ aliqñ q̃ antepenultimã hñt acutã ne due ꝛtes esse putent. Deriuatiua in o, citro vltroqz: anglice hyder ꝛ theder. ort to or fro. intro presto ꝓtecto. Alia ẽbo nolꝝ vel ꝓnolꝝ sunt aduerbialiter posita: vt falso merito sedulo: cito ẽbo vtro vtroqz quo aliquo eo illo. Que aduerbia in u terminant. Paucꝝ denolatiuꝝ dm inter diu noctu. Astu enim nomen indeclinabile est vt cornu.

Hec aduerbia sunt noctuqz diu simul inter
Iunge diu nomen tamen est quod dicitur astu

¶In e terminata in uenimur. sic donec quod donicũ Plautus dixit. Et ꝓnolꝝ hic illic istic: hinc illac istuc: hinc illinc istinc: hac illac istac: adhuc abhinc ꝛ dehinc. Elegantiam horum nota in versibus sequentibus.

Hic huc presentem simul hinc signare locum dic
Illi qui loquitur istic istuc simul istinc
Illi cui loquimur varumqz locum petit illic
Illinc atqz illuc tibi significare ab vtroqz.

¶In l pauca inueniunt semel pol edepol. In am ꝓmitiua clam coram. Derinatiua sẽtẽpositia neqcz nequaqz: haud quaqz neutiqz. Preterea qz qñ similitudinis cõparationis seu electiõis aduerbiũ est. bifariã trifariã quadrifariã omnifariã multifariã obuiã perperã. In em itẽ rãdẽ indẽ ibidẽ ꝛ idẽ. i. statim ab inde ꝛ demũ ꝓpediã. In im denola-

tim sūt ⁊ ꝟbalia siue participialia/vt partim vi:tim vicissim hostiatim statim raptim saltim cursim strictim furtim sēsim singultatim affatim.i.abūdē correpta fa ſyllaba pri=natim paulatim ꝓsertim ꝓfestim tractim carptim ductim. Inum ꝑmitiua pauca sūt iterū sursū rursū rursus prorsū ⁊ prorsus quorsū. Derivatiua siue ꝓposita sūt dextrorsū sinistrorsū.sed plautus dextroversū dcorsū sursū seorsū antrorsū retrorsū vel retrover sum vtroꝝversū siliter acutū.i.celeriter.Nota etiā in eadē terminatione aduerbia sūt multū primū ꝓpemodū mirūmodū maiorēmodū.ꝛc̄.In n vt forsan forsitan. Et in r primitiua cur ⁊ per qñ ꝑ valde accipit.In ter derivatiua a noibus tertie declinatiōis: vthuiliter fortiter vtiliter feliciter prudēter sapiēter audacter ꝑ syncopā ꝑ audaciter a difficilis difficiliter a facilis facile nō faciliter: vt in elegātijs ptz. Ter quater obiter ideſt interim vel iterꝝ dū est in itinere.siliter paulisper/tāpisper/parūper/aliquātisper/ memoriter/aliter. In as ab alio alias.in es/vt sodes hercules. vt nūeralia aduerbia a quinq; ad mille quinquies.ꝛc̄.In is numis satis/qđ etiā loco nois positiui ponit.Satis satius ꝑ melius.Virg.in bucolicis.Nōne fuit satius tristes amarillidis iras. Atq; supba pati fastidia secus.i.segnius.Interes tota non secius acre iungit.

Est facius melius secius dic segnius esse.

¶In us correpta.penitus rursus ⁊ rursū ⁊ prorsus ⁊ prorsum.secus.i.aliter.

S secus est aliter iuxta:sed c sine visu.

¶Celitus stripitus fūditus radicitus morditus diuinitus hūanit⁹ eminus ⁊ comin⁹ adversus ⁊ aduersū nullus ꝑ nō. Terēn⁹ at nullus qđē ⁊ ola nola ꝓpatiui gradus in neutro gñe nolatiui singularis aduerbialiter poni possūt/vt clarius melius iustius.

Comparatiuus in us vt iustius altius atq;
Cetera lege pari possunt aduerbia poni

¶In ens/vt totiēs quotiens multotiēs aliquotiēs.In t sat pro satis ⁊ dūtaxat ⁊ forsit pro fortasse.Notatius in primo sermonū.Dissimuli hoc ille est/qz nō vt forsit honorem. Iure mihi inuideat quiuis.In x:vix mox pax quod est grecum quando sigt tātūmodo. In nc nunc tunc hinc illinc ustinc.In ps deinceps.

Pax pacis nomen grecum tantummodo signat
Interiectio tunc vel vox aduerbia pax est

¶Quot aduerbia synonyma sunt cū hoc aduerbio statim.ptz per versus.

Concito confestim mox protinus illico statim
Cursum festine festinanterq; repente
Continuo propere velociter ac properanter
Acutum celere cito mature subitoq;
Vere hec dena nomen sensu funguntur eodem.

¶Nota q; ptinus ꝓtinuo ⁊ statim preter superiorē significationē q̄ est subito vel cito: significāt etiā nō ideo qñ iūgunt negationi/vt nō ꝓtinuo sī furti alīq̄s accuset dānare illū iudex debet.i.nō ideo versus patēt in elegātijs. Quib⁹ casibus en ecce iūgunt ⁊ en nolatiuo ⁊ accusatiuo/sed ecce raro cū accusatiuo/sed fere semꝑ cū nolatiuo.

Rectis an quartis potes en coniungere si vis
Ecce tibi quartum raro vult sed fere semper
Recto prepon depoſcit:vt ecce sacerdos

¶Pridie ⁊ postridie qđ significāt. Postridie nō post tres dies:vt nōnulli existimāt sigt. Sed postero die vel die sequēte. Pridie significat ole precedēte/⁊ solet eis adiūgi accu=

ſatiuus caſus hoꝝ nominũ Kalende none Idus: vt pridie kalendas/ Nonas/ aut Idus Januarius/ Februarius/ Marcius/ Aprilis. ꝛc.

Ut quidam dicunt caſus aduerbia poſcunt
Dic prĩdie nonas idus dic atq; kalendas
His poſſeſſiuum nomen coniungito mensis
Ut prĩdie maias ſunt prĩelia geſta kalendas.

¶ Qualiter differunt afatim media correpta: ⁊ affatim media producta.

Si dicas afatim conſignificabit abunde
Dicas affatim facunde ſignificabit.

¶ Qualiter differũt neceſſe ⁊ neceſſario. Neceſſario qlibet ſibi ꝟbũ adiũgere põt. Neceſſe ꝟo tm̃ verbũ ſubſtãtiuũ: vt neceſſario oẽs morimur: neceſſe eſt mori.

Junge neceſſario cum verbo quolibet apte
Sed ſubſtantiuo verbo coniunge neceſſe

¶ Que aduerbia pumitiuoꝝ ſuoꝝ ſignificationẽ nõ ſequunt: ptz per verſus.

Funditus ⁊ paſſim ſaciuſq; fere quoq; ſtatim
Dũtaxat ſane ſenſim actutum quoq; valde
Significatio fit Anomola ſemper in iſtis

¶ Simul quot ſignificat. Idem eſt quod pariter ⁊ poſtq;.

Pro pariter dic eſſe ſimul ſic congregat illud
Pro poſtq̃ dic eſſe ſimul ſic tempora ſignat

¶ Paulomin⁹ vna dictio. i. fere. Uñ pſalmiſta. Paulomin⁹ ꝛminuiſti eũ ab angelis. Paulo minus due dictiões: a lytel leſſe. Idẽ minuiſti eũ paulominus ab angelis.

Paulo dico minus ſic eſt tibi dictio bina
Paulominus vna dictio pene notat.

¶ Quatinus i ſcriptũ ꝑ vt ponit: cũ e in medio acuta: qt vel intrãgtũ ſigt.

Quatinus vt petit i ſed quatenus e quia ſignat
Denotat inquantum mediam tunc tendit acutam.

¶ Dum quot ſignificationes habet: tria. tantũmodo cũ donec. ⁊ qñq; quaſi ſyllabica adiectio eſt. Terẽtius. Ades dum. Item ehodum: agedum.

Dum tria ſignificat tantũmodo cum quoq; donec
Dumq; ſit adiecta multis quaſi ſyllaba ſepe.

¶ Minus aduerbiũ cõparatiuũ gradus cũ poſitiuo nolẽ ſũctũ facit ſignificatũ ꝓtrariũ. Terentius. Hoc nemo fuit minus ineptus. i. prudentior. Minus etiã pro non ponit qñ iungit cũ ſim: vt ſim minus. i. ſi non. ⁊ cũ quo: vt quominus. i. vt non.

Junge minus poſito gradui contraria reddet
Si ſin iungatur vel quo non ſignificatur

¶ Eya age agite qualiter differunt. Eya ſiue vni ſoli ſiue pluribus dicitur: age vni ſoli agite pluribus. Virgilius. Eya age rumpe moras. Item. ergo agite iuuenes. Item ſurge age care pater.

Eya dic cuiuis age soli pluribus atq;
Coniungas agite queras exempla marone.

Usq;quo quot significat.patet ex versibus sequentibus.

Undiq; q̄q; diu donec simul ac aliquando
Usq;quo tot signat penultima si breuietur.

¶ Quoad quot significationes habet:quousq; q̄diu qñ ꝛ quamdiu.

Quando due voces quo ad est quo sit tibi quantum
Unica q̄q; diuquando quousq; notat.

QUare inuentum est participium:vt oratio breuior sit ac dilucidior:omissis relationibus:aduerbijs aut coniunctionibus que alioquin in ipsa oratione ponerentur.

Participans dedit ars oratio q; breuior sit
Ac dilucidior ne copula siue relatum
Aut aduerbia ponantur pars hec reperitur.

¶ Quomodo primo vitat copula.Dicim⁹ enī legēs discere:p lege ꝛ discere.quō relatiuum:vt homo currēs mouet.i.hō qui currit mouet.Preterea alie ꝓiunctiones siue aduerbia.Uerba quoq; ꝛ alie ptes oronis vt cognitis bene principijs reliqua sine labore discuntur.i.postq; bñ cognita sūt principia.Itē mortuo hoie eius tñ alia viuit.i.q̄q; mortuus sit homo.Itē viuēte rege pax erit in anglia.i.donec vixerit rex.

Copula vitatur sic discere legens bene dicis
Pro lege discereq; sic nomen quandoq; relatum
Suplet participans homo currens iste mouetur

¶ Necessitatis etiā causa inētū est principiū cū multa p principiū dici pñt que aliter nō liceret p ꝟbū dici:vt seruāda sūt ciuitatis menia ne hostes venētes vrbē inuadāt.Nō enī dici pōt.Ne hostes venāt ꝛ vrbē inuadāt.Nā veniāt hostes q̄uis seruent menia.

Dicere multa potes sed non nisi participante
Que minime per verba licet proferre velut si
Dicas seruanda sunt menia ne venientes
Hostes inuadant vrbem nonne veniant ac
Inuadant hostes vrbem bene dicere possis
Nam venient hostes q̄uis tu menia serues

¶ Quot modis trāseūt principia i vim nois:q̄q; modis.mutatiōe ꝓstructiōis:qñ ꝓstruitur cū alio casu q̄q; ei⁹ verbū:vt amās frutē principiū est:amās virtutis nomē.Saulus adhuc spirās minaꝝ.Et q̄ ptinēs est iusticie apprehēdet illā.Salusti⁹ alieni appetēs sui ꝓfusus.Tēporis amissione qñ nullū tps sigt:vt amās q̄ amore captus est:vt miseri iūt oēs amātes.Itē doctus ꝛ eruditus:vt docti ꝛ eruditi hoies solēt laudari.Cōparatione:vt amās amātior amātissimus.Cōpositione vt innocēs indoctus qñ participiū cōponit cū prepositione cū qua verbū nō ꝓponit.Mutatione significatiui:vt amādus qñ significat nō eū qui amabitur sed eū qui est dignus amari:vt merito laudādus est Cicero que mutatio etiā in participio actiui futuri aliqñ fit.Seneca de naturalibus questionibus.Nullā aūt mētionē fecit cometaꝝ nō pretermissurus si quid explorati apud

Nos cōperisset. Preteritus dixit p eo quod est talis qui preteriit et nec tēpus significat sed qualitatem hominis ⁊ animi voluntatem.

Dum mutat regimen fit participans tibi nomen:
Dum perdit tempus: dum comparat associamus
Cum sit compositum cum quo non sit tibi verbum
Indoctus legitur non indoceo reperitur
Est etiam nomen cum mutat significatum

¶ Nota q participio in dus non vtimur in ablatiuo absolute: sed tantum cum verbo copulatiuo vnde plerūq nomen esse videtur.

In dus participans semper passiue tenetur
Sed nunq sextus absolutus sibi detur
At substantiuum verbum persepe sequetur.

¶ Nīquid ab impersonalibus verbis fiunt pticipia: Minime nisi pertesis a tedet quo vtitur Suetonius. Pertesus ignauiā suā.

Impersonale verbum nullum dabit ex se
Participans nisi pertesus quod dat tibi tedet

¶ Que sunt participia que in voce passiua actiuam habent significationem. Circunspectus qui circūspicit quē solemus appellare conspicuum. Consideratus qui agendo cōsiderat quemadmodum inconsideratus qui nō videt quid agat disertus qui bene disserit cautus qui cauet hoc est sibi sit cauere tutus qui tuet: vt tutus potīs qui tueatur alios ignotus aliquādo qui ignorat. Quintilianus. si quis tamē errat ignotus. argutus qui arguit hoc est inuestigat. falsus qui fallit. Terentius. Censen me aliquam causam fictam falsam ineptam saltem potuisse proloqui aliquādo etiam passiue: vt idem falsus es. i. deceptus contentus qui continet quod animo satisfacit. non qui continetur. tacitus qui tacet hoc est taciturnus. Virg. tamē passiue posuit quis te magne cato tacitum aut te Cosse relinquat. Profusus qui profundit. scitus qui sciens est discretus qui qualitates personaꝝ ⁊ rerū momenta discernit. Complacitus quod ab actiua voce venit sicut fluxus ⁊ mueteratus ⁊ iuratus a iuro. iuratos enim dicimus qui iurarunt ⁊ excretos hedos apud Virgilium ab excerno: vt exoletus ab exolere: adultus ab adolesco defectus qui deficit. Marcialis. dulcia defecta modulat carmina lingua. Cātator cygnus funeris ipse sui. Quintilianus Defecta labore senectus.

Actiuum sensum passiua voce tenent hec
Consideratus circumspectus iunge disertus
Cautus ⁊ argutus ignotus sic quoq tutus
Contentus falsus tacitus profusus habetur
Scitus discretus iuratus complacitusq
Excretos exoletos defectus adultus

¶ Que sunt participia que in voce actiua passiua hīt significationem. Euidens negotium dicitur qō videt aperte nō qō videt. Indulgentior facies que pulchra nō que alīs indulgeat sed cui alī indulgeāt. Preterea magnificentissimos ludos dicimus quasi magnifice factos ⁊ honorificentissimos quasi honorifice factos.

Voce sub actiua sunt hec patientia sensu

Indulgentior ac euidens est magnificensq;
Jungis honorificens & que formantur ab illis

¶ Presentis tpis pticipiū aliqñ preteritū significat ipse. Vñ Cicero in bruto Cū e sicilia discedens Rhodū venissem. Non enim discedēs venerat sed diu postq̄ discesserat quod ideo accidit q̄ latini carent pticipio preteriti actiui. vnde non recte dicatur. Cū e sicilia proficiscens rhodum venissem: sed e sicilia profectus.

Ac presens pro preterito poteris reperire
Offendi aduenies dicit Terentius ipse
Et caligantes abrupto sole Micenas.

¶ Cuius gñis sūt pticipia pñtis tpis qñ substātiuātur & neutri: vt occidēs ptingēs antecedēs pñs dicēs q̄uenīēs pñs ptinens apud oratores p firmamento orationis.

Participans presens generis bene dicito neutri.
Substantiuatum comungens sit tibi telus

¶ Que pticipia substātiuātur & sūt masculini gñis: oriens: occidens: profluens profluuium. confluens quo duo flumina cōcurrunt locus est.

Mascula sunt orens quod & occido profluo formant:
Confluo quodq; creat primum genus ista tenebunt

¶ Que participia substantiuantur & sunt feminini generis: continens pro terra aque proxima sed non insula aqua cincta animans: vt Cicero. Ad quas se applicet sui generis animantes. Nonnunq̄ tamen hoc nomen in neutro genere reperitur: sed magis in plurali. Consonans littera pro non vocali.

Femineī generis tibi participantia sunt hec
Presens quod format hoc verbum contineo si
Terram signifi cet animans & consono quod dat
Participans presens tibi littera consona cum sit

¶ Qualiter sciēdū est nota sint pticipia q̄ formationē in dus finitor sequunt. Si a verbis neutris deponētibus renascant nota nō participia sunt.

In dus finita sunt participia dicta
Ni sint a neutris vel deponente creata
Tunc prisco teste sunt nomina rite vocata.

¶ Nota q̄ pticipū in circūlocutione modi finiti ac personalis verbi positū variatur variato suppositō: vt puer doctus est: pueri docti sunt: sed participiū in circūlocutione modi infinitiui aut verbi impsonalis positū manet inuariabile: vt oportet nos doctū fuisse. Quādo vtēdū est participiū futuri in rus vel dus. Quādo in vulgari sensus modi infinitiui sequitur verbū substantiuū. Et maxime quando aliqua necessitas in illo vulgari implicatur: vt preceptor correcturus est discipulos male intētos discipline pueri sūt castigādi. Laudāda est virtus. Vicium vitandū ab omnibus est.

Participans in rus posse sum tu pone vel in dus

¶ Qualiter supplēdū est defectū participij. Per qui relatiuū & idē tēpus verbi cuius pticipiū deficit: vt sum qui timebo p timiturus q̄ nō reperitur: sum qui studebo.

Si tibi participans desit qui pone relatum

Tempus idemq; sin quod deposcit fore verbi

¶ Cui⁹ gñis sūt pticipia ad masculos solū ptinētia: vt generās futurēs. Et q̄ mulieres solū ptinent: vt nubēs nuptus pariturus pariēs lactās. ꝛc. Sūt ois gñis ꝛ figuratiue ſ ue vituperationis adiiciūtur substantiuis omnis generis.

Sunt omnis generis tibi participantia cuncta
Soli siue mari seu conueniant mulieri
Da futuens generans sexus proprĭata virilis
Sed lactans nubens nuptus pariens pariturus
Dicuntur proprie muliebre genus retinere.

¶ Sunt quedā que cū formā habeant participior⁹ tamen carent a tempora noīa esse ostenduntur: vt galeatus scutatus ꝛ cetera contenta in versibus.

Participi similes sunt he voces galeatus
Scutatus iungas piliatus cum tunicatus
Baccatus caligatus cum manucleatus
Estq; plaudatus penulatus siue togatus
Pretextatus cum trabeatus iunge comatus
Addas cristatus bracheatus cum soleatus
Hastatus stellatus item lunatus habetur
Littera dans atus: Et quedam terminat itus
Turritus cum territus pellitus Et vtus
Astutus simul hirsutus cornutus habebunt.

¶ Que sunt participia quorum verba in vsu non sunt. patet per versus.

Ista triumphatus erratus seu vigilatus
Dicq; laboratus decursus sit sociatus
Et q̄ annelatus regnatus sunt sine verbis

¶ A gerundijs qualiter differunt participia Gerundia significant rei administrationē sine tempore. Participia vero tempus significāt sine rei administratione. Quando vtēdum est gerundiuo in di: Post nomen substantiuum loco infinitiui vt tempus studendi: causa sciendi: gratia ludendi. Et ideo latine non dicitur. Non est mihi respondendi sed respondere. Ut sit suppositum respondere opus vero appositum. Item habeo mādatū a dño queriēdi te. latinū est. Nō latinū sit. Mādatum est mihi a dño queriēdi te: sed conuenire q̄ mādatū hic verbum est illic vero nomen.

Post substantiuum nomen di conuenienter
Pone gerundiuum sequitur nam cetera raro

¶ Quando sensus modi infinitiui sequitur nomen adiectiuum non gerundio sed ipso infinitiuo vtēdum est siue actiuum siue passiuum fuerit: vt dignus es habere opes: vel dignus es honorari. Participia tamen ꝛ hec nomina: doctus paritus promptus timidus cupidus audus: ꝛ gerundiuū in di: ꝛ infinitiuum sibi vendicant adiungi: vt timēs nauigare ꝛ nauigandi: cupidus videre ꝛ videndi.

Infinitiuum post se vult mobile nomen
Imperium cesar solus tu dignus habere
Adiectiua tamen doctus promptusq; peritus
Et timidus cupidus audus sic participesq;
Aut infinitum post se poscunt ve gerundum
Sum cupidus legere dicas cupidus ve legendi.

¶ In do gerūdio loco ptcipiū pūis tpis ⁊ noīm verbaliū eiusdē ſignificatiōis vtimur vt studēdo doctus euadā: vel cū his prepoſitionibus: A ab e ex in cū de: vt a studendo: ab legendo: e dormiendo: ex meditando: in pugnādo cū vlciſcendo: de edendo.

In do participis presentis pono locoq;
Nominis eiusdem verbalis significati
Vel cum prepositis his iunge gerundia septem
Ex e de simul ab in con coniungitur a q;.

¶ Gerūdio in dū cū his prepoſitionib⁹ vtimur, ad ob ꝓpter inter ꝓpoſitione etiā iūgit huic ꝟbo Eo: vt seruiēdū est deo: placēdū est regi: ⁊ quādā tūc dicit neceſſitatē. Cū ꝓpoſitione ad ponit gerūdiū in dū loco infinitiui ca. cā vel rōnē ſupius alicui⁹ dicti ſignificātis: ponit etiā loco priſcis ſupini: vt vado audītū vel ad aud ēdū doctrinā.

His cum prepositis dum ponas propter q; inter
Ob simul ad quando causam notat aut rationem
Et sine prepoſito poteris dum iungere verbo
Cum substantiuo maiores est timitandum.

¶ Nota q; gerūdia in adiectiua nōia elegāter cōmutamus ſi pīs ꝑticipiis ꝓpius: ceteris ſubſtātiua adiūgimus preſertim in grō actō ⁊ ablō caſu: vt audiendo Virgilij, causa. ad audiendam doctrinā pergo. in legendis auctoribus laboro.

Proq; gerundiuis tu participialia pone
Cum substantiuis quarto sexto genitove
In libris cupio multum sudare legendis

¶ Supinū in um loco infinitiui poſt verbū ſigns motū ponit: vt eo venatū. In u vero ſupinū terminatū nunq; iungit cū verbo ſignificante reditū: vt venatu redeo. Sed cum noīe tantum adiectiuo: vt iocundū auditu delectabile guſtu: facile dictu: difficile factu. Poſt motum ſignificans verbū non ponatur ſupinū de u ſed nomen in ablatiuo cū prepoſitione quod idem ſignificat: vt non redijt hac ire de cena Eſchinus dicit. Terē⁹. non cenatu: ſic venio a lectione non lectu dicendum.

Post motus verbum quod in um sit pone supinum
Quod fit in u nunq; iungas verbo redeunti
Namq; petit nomen adiectiuum sibi iungi:
Res facilis factu fuit hoc miserabile visu.
Post verbum reditum signans tu ponere nomen

De coniunctione.

In sexto debes quot sensum seruat eundem
Acena venio non cenatu bene dico.

¶ Coniunctio pars orationis indeclinabilis est annectens ordinansq; sententiam. Et quot modis ponitur copulatiue: vt homo ⁊ animal: ornat⁹ causa preponit: vt et prudēs ⁊ fortis fuit cesar. Diuīctiue: vt legere ⁊ nō intelligere est negligere. Successiue vt iesus sedebat super pullū ⁊ asinā. i. aliqñ super pullū ⁊ aliqñ sup asinā. Expositiue pro. i. Quidā. hāc deus ⁊ lītē meliorē natura diremit. i. melior natura. Itē multifariam multisq; modis. cū p. i. ponit. ⁊ est figura Efflexegesis qñ dictio vel oratio sequēs exponit precedētē. vnde Ebriardus. est efflexegesis exponēs dicta priora.

Unit distinguit: et cum preponitur ornat
Et successiue ponetur ⁊ expositiue.

¶ Quot modis discopulat ⁊: quattuor. qñ ponit post pnomē possessiuū vt hic liber est meus ⁊ fratris. Qñ sequit dictionē varios casus exigētē: vt dignus es laudis ⁊ premio Quando dictiones copulā claudētes rādē cōstruēdi rationē nō habent: vt Cicero erat eloquēs ⁊ magn ingenij. Itē qñ mediat inter duo nota locorū diuersi numeri aut decli nationis: vt Cicero floruit rome ⁊ athenis.

Post possessiuum pronomen post quoq; verbum
Quod varios poscit casus: sic dictio quando
Precedens ipsumq; sequens variant rationem
Ac intermediat duo nomina quando locorum
Quo vario casu disponi regula poscit
Tunc sibi dissimiles Et vult coniungere casus.

¶ Qualiter differunt et ⁊ q̄: penes ordinem. Nam ⁊ interponitur: q̄ postponitur cum sit vox encletica: ⁊ facit syllabam precedentem acui ⁊ ipsum grauari.

¶ Quot sūt coniunctiones encletice: tres. q̄ p ⁊: ne p an: ve p vel q̄ semp grauantur syllaba precedente eleuata: nec separantur nec scribuntur ⁊ proferunt immediate cū dictionibus precedēnbus tanq; syllabice adiectiones: vt tanq; tune tuve.

Interponitur et sed sit tibi postpositumq;
Dic ne pro an ve pro vel q̄ pro ⁊ fore postpositiuas
Voces encleticas coniunctas voce priori.

¶ Ac nō solū p ⁊ sed etiā p q̄ accipit. Virg. in. iij. haud secus ac iussi faciūt. Terētius in phor. Nūq̄ equo inquit ac modo paupertas onus visa est mihi ⁊ misery ⁊ graue. similiter atq; p q̄ ponit. Idē in eodē. Ne simuli vtamur fortuna atq; vti sumus.

Pro q̄ quandoq; bene ponas ac simul atq;
Haud secus ac iussi faciunt hic denotat ac q̄

¶ Qualiter sylepsis per cōiunctionē copulatiuā: qñ verbum adiectiuum vel relatiuum conformatur oibus dictionibus copulatis in numero saltem: vt ego ⁊ tu legimus. Fit quoq; ⁊ hic euocatio. Quomodo fit zeugma: qñ verbum adiectiuū aut relatiuū precedenti conformatur: vt ego ⁊ tu legis: aut vice versa.

Copula dat zeugma dabit ⁊ quandoq; sylepsim
Tu quid ego ⁊ populus mecum desideret: audi

Flaccus ait subeunt morbus tristisq; senectus.

¶ Nota q; qñ ꝯiūctio copulatiua precedit ⁊ mediat copulatā: singularis erit nūeri qđ sequitur: vt ⁊ frater ⁊ soror mea quam amauī mortua est.

Copula precedens mediansq; sequentia primā
In numero ponit: Et tu fraterq; morabar

¶ Ue ꝑ quot partibus ponit ⁊ ꝯiūctio disiūctiua est postpositiua enclitice vt tu frater ve tuus veniet. greca prepositio est in ꝯpositione solum veniens vt vecors, ꝙ sine corde. Interiectio dolentis est tunc producitur: vt ve tibi bethsaida.

Dico ve vel conjunctio sit signat siue grecum
Prepositum cum sit interiectiuaq; vox est.

¶ Uel quot sigt: etiā Terētius: vel rex mihi semp agebat magnas gratias. significat saltem: vt ibi. Si non suis patribus credat vel gentilibus. significat siue.

Uel dicas etiam vel saltem vel quoq; siue.

¶ Nota q; vel cetere ꝯiūctiones disiūctiue ꝯceptionē nō faciūt. hec tñ prepositio. Cū cōcipit: vt apud Ouidiū. Littora cū plausu clamor superasq; deoꝝ Impleuere domos.

Per cum sed nunc̄ per vel conceptio fiet

¶ Ne quot modis ponit: ꝑ certe. Terētius: ne iste haud mecū sentit: ꝙ nō qñ iūgit imperatiuo mō: vt Ne pete firmatas pacis dissoluere leges. Ponit ꝑ vt non vel q; nō: vel q; nō: vt oro ne facias. Ponit qñq; ꝑ q; qñ ꝯstruit cū verbo dehortatiuo: vt phideo ne ingrediaris. qñ interrogatiue ponit ꝑ an: ⁊ tūc sp postponit ēclitice: vt tu ne ille Eneas quē Dardanio Anchise Alma venus Phrygij genuit Symeontis ad vndā. ⁊ est imperatiuus huius verbi neo nes.

Ne q; non: certe non imperat atq; rogat ne.
Corripe quando rogat: sed ne per cetera produc

¶ Ne dictioni in vocali finiēti aut s lr̄a terminātī solet adiūgi ⁊ tūc nūquid sigt ⁊ e vel s apocopatur: vt mihin ꝑ mihi ne: dixin pro dixi ne: viden. i. vides ne: censen. i. censes ne. Idq; apud Terentium in vsu frequenti est.

Dictio vocali finita vel s sibi subsidit
Sepe ne pro nunquid e vel s sed demere debes

¶ Ne dubitatiue sive interrogatiue ponit cū nec precedēte. sic facīā necne ignoro ꝙ an non. sed an superuacue tunc additur sic. ignoro an faciam necne.

Cum nec precedit interrogat aut dubitas ne
An tunc non ponas veniat rex postulo necne
Non dicas an rex veniat te postulo necne

¶ Nedum pro non solum ponitur: sed nedum posteriori ponitur: nō solum in priori: vt non solum vulnerauit parentem sed etiam interfecit. dicēdum est per nedum. patrem interfecit nedum vulnerauit.

Nedum non solum signat sed posteriorem
Vult partem nedum non solum vult sibi primam

¶ An interrogatiue frequēter ponit qñ tñ dubitatiue: vt dubito an vivat an mortuꝰ sit.

An querit sepe vult ⁊ simul an dubitare

¶ Nec ⁊ neq; cū duobus suppositis singularibꝰ gelare ꝛbū exigūt plurale. Terēt' in

adelphis.hec si neq; ego neq; tu fecimus nō sinit egestas facere nos.

Nec neq; plurale verbum poscunt geminate

¶Que sūt ꝯiūctiones expletiue siue ꝯpletiue? Que nulla significationis necessitate sed metri ornatus ve gr̄a sepe ponunt: aut ad silas distinguendas elegātiā ve explicandā. Uero aūt quidē equidē quoq; enī sęz videlz. Virg.in.i. Multa quoq; ⁊ bello passus dū cōderet vrbē. Quoq; ibi versus causa ponit pro similiter vel certe.

Uox coniunctiua non causa significati

Ponitur interdum tamen ornatus ratione

Uel metri causa complet coniunctio versum.

¶Que sūt aduersatiue ꝯiūctiones: que aduersū ꝯuenięti significāt. sed at aūt vel saltē tamen ẽtiā ẽtsi licet verū modo etsi tametsi etiamsi alioqui.

Aduersatiua coniunctio conuenienti

Aduersum signat volui prohibet pudor at me.

¶Saltē qñq; diminuit. Virg.in.iiij. Saltē si qua mihi de te suscepta fuisset ante fugā soboles. at ꝓ saltē: vel ꝓ saltē: ⁊ aut ꝓ saltē inuenit. Ne quoq; in eadē significatiōe inuenitur. Salustius. Ne illi corruptis moribus victorię obtemperent. Sīc nec ⁊ neq;: vt nec vna hora auarus negligit lucrum. neq; pius iusticiam.

Saltem diminuit aut at vel ne neq; necq;

¶Quam quot significationes habet. patet per versus.

Eligit ⁊ confert ꝯ copulat abnegat auget

Infinitat ⁊ assimilat rogat atq; refertur.

¶Quam quādo valde significat positiuo nunq; iungitur nec etiam comparatiuo nisi forte tamen per vel sane vel admodum vel valde vel nimis. Quam pro quantū positiuo iungitur Terentius. fiens q; familiariter .i. quantum.

Quam valde signans nunq; iungas positiuo

Sed ꝯ pro quantum positiuo iungitur apte

Cum signat valde gradui summo bene iunge

¶Porro significat quidē: significat etiā postea ⁊ procul ⁊ tūc aduerbialiter.

Porro quidem signat ⁊ tunc coniunctio prestat

Aduerbium porro procul aut post hac tibi signat

¶Si quot significat. patet per versus.

Si dubitat causamq; notat simul approbat optat.

Abnegat ⁊ quāuis significare solet

Dij siqua est celo pietas hic si quia signat

¶Quādo ꝓ qr̄ ꝯiunctio est. Virg. Hec tibi fabor eunti qñ hec te cura remordet. quādo etiam aduerbiū interrogatiuū temporis ⁊ quando .i. aliquando.

Quando notat tempus quando coniunctio non est

Pro quia dic quando coniunctio dicitur esse

¶Quin quot significationes habet. patet per versus.

Quin potius cur non quin vt quin signat ⁊ vt non

Insuper & recte dicas quin significare

¶ Si & sin idẽ signt: scõm ordinẽ th̃ variant. Nã si p̃cedit sin sequenti clausule additur. Terentius Si illum relinquo eius vite tum eo sin opitulor. huius misas vnde errant qui sin pro si non ponunt. Quere Fsius in elegantijs de sin & si in littera s. Seu s scripsi vel si significat. seu c scriptum sicut aduerbium similitudinis est.

Ceu sicut vult c: seu vel vult s retinere

¶ Neu & nene significant vt non. Virg. Neu populum antiqua sub religione teneret. Ouidius. Neue operis famam posset delere vetustas.

Hec duo neu neue dic vt non significare

¶ Ceterum & verum nomina coniunctionaliter posita sunt pro sed/vtrum nomen pro coniunctione interrogatiua etiam ponitur.

Pro coniunctiuis tria nomina neutra locabis
Utrum cum verum pro sed sic cetera dans rum
Nomen dic vtrum necnon interrogat vtrum.

¶ Ita aduerbiũ affirmãdi est & aduerbiũ similitudinis & cõiunctio rationalis.

Affirmat similat ita tunc aduerbia ponas
Et rationalis ita sit coniunctio sepe

¶ Uero & scilicet proueris solẽt apud actores sepe cõiungi: vt Terẽ. Id pplis curat scz Virg. Egregiã vero laudẽ & spolia ampla refertis. Tuqz puerqz tuos.

Ponitur ironice vero cum scilicet apte.

Quid est ppitũ prepositiõis: preponi suo casuali. Postponunt th̃ qñqz p Anastrophen apud poetas. Sed apud ꝓsam scribentis nisi cũ his ĉnqz p nobis. We te se nobis vobis. Et huic nomini quis vel qui in ablatiuis vt quicum quocum.

Precedet proprie casum vox prepositiua
Si postponatur per anastrophen esse probatur
Transtra per & remos maro fert maria omnia circum.
Si quicum viuat scripsit Terentius ipse.

¶ Quã vim habet prepositio in ꝓpositione: aut cõplet vt preclarus: aut mutat vt pius impius: aut minuit significatum: vt tristis subtristis.

Clarus preclarus auget vox prepositiua
Doctus & indoctus mutat minuit qz frequenter
Tristis subtristis ridet subridet apollo.

¶ Si due prepositiones casualem precedant: posterior casum disponet: vt de vltra mare veni. De post fetantes accepit eum.

Uni quando due ponuntur prepositiue
Posterior casum semper regit arte sequentem
De post fetantes de sub pede de prope fontes

¶ Que sunt nomina posita prepositionaliter. patet per versus.

Uersus vel versum dic aduersus qz secundum

De prepositione.

Nomina dic esse quarto quandoqz preesse

¶ Que prepositiones non componuntur patet per versus.

Cum tenus absqz sine citra circa simul erga
Sicut apud iuxta nunqz stant compositiua

¶ Que prepositiones nunqz apponuntur sed semper componuntur.

Indiuisiue sunt voces prepositiue
Am di dis re se con semper prepositiue
Con simul am circum se seperat atqz notabit
Di dis diuersa re plurima sensa probabit
Nunc retro nunc iterum nunc auget nuncqz negabit

¶ Quot prepositiones semp postponuntur: tres. versus vsqz ⁊ tenus.

Semper postposite tres voces prepositiue
Dicuntur que sunt versus ⁊ vsqz tenus

¶ Notandum q tenus cū ablō ponitur: vt sūmotenus attigit ore: ⁊ cum gtō plurali qui est rerū geminarū: vt Virg. Et crurūtenus a mento palearia pendent. vel nominum carentium singulari numero: vt athenarūtenus armorūtenus. quidam tamen dicūt tenus poni loco ablatiui more grecoꝝ qui carent ablatiuo.

Singulari numero tenus est vox addita sexto
Plurali genito rerum si sit geminarum
Aut si singlari careat numero velut arma.
Virgilius dixit summotenus attigit ore
Et crurumtenus a mento palearia pendent.

¶ Tenus dō sigt: vsqz ad: vt collotenus. i. vsqz ad collū: aurūtenus. i. vsqz ad aures.

Vsqz tenus signat simul ad collotenus vsqz
Ad collum debes exponere talia sicqz.

¶ Qualiter differūt mere prepositiones ⁊ aduerbia casualia? mere prepositiones sunt ille que casibus seruiūt: ⁊ sine illis in appositione. i. extra ꝓpositionē congrue ponī non possunt: vt ad de. Aduerbia casualia sunt: que cūm casibus mere prepositionū seruiūt: et sine casibus posite aduerbialiter sūt: vt pone subit cōiūxcorā data copia fandi. Que sint mere prepositiones accusatiuo casui seruientes. patet per versus.

Ad per apud propter penes ob trans preter ⁊ erga
Prepositiua mere dicher quartum retinere

¶ Ante coram pre ⁊ palam qualiter differunt. patet per versus.

Ante locum tempus personam vultqz notare
Coram personam sibi tantum vult fore pronam
Omnibus adde palam pre designat tibi causam.
Aut notat excedi sic recte postulat edi

¶ Cis ⁊ citra qualiter differunt. patet per versus.

Cis ꝓpꝛium nomen montis fluuiiſqꝫ requirit
Citra commune; cis rhenum: flumina citra.

¶ Quid interest inter circum circa ⁊ circiter. patet per versus.

Circum perſone circaqꝫ loco ſocietur
Circiter ad tempus ꝓpꝛie ſpectare notetur

¶ Circū qñ cōponitur cū dictione incipiente a vocali m abiiciatur: vt circueo circuam ⁊ circuitus circuitu circuornatus. Si vero cum dictione a conſonante incipiēte componatur m manet integrum: niſi c d q t tunc m mutatur in n.

Circum vocali iunctum vult m remouere
Sicut circueo monſtrat vel circuamictus
Cum non vocali iungatur imo ſonanti
Nil remouet niſi c d q t ſiue ſequatur
Ꝫ mutatur in n velut in circundo ꝓbatur.

¶ Aduerſus ꝓtra ⁊ erga ſic diſtinguunt. Erga in bonū ſumit. vt pius fuit Eneas erga parentes. Aduerſus ꝓtra in malū: vt aduerſus dñm ⁊ aduerſus xp̄m eius ꝓtra hoſtes.

Erga ſi dicas bona vel tibi tempꝛa ſignat
Aduerſus contra dicqꝫ notare mala

¶ Nota q extra pro preter ponit. Terentius in phormione. Neqꝫ cognatus extra vnā ancillulam quiſqꝫ aderat. i. preter: alie ſignificationes note ſunt.

Extra pro preter vel pro ſine pone frequenter
Et quandoqꝫ locum tibi denotat exteriorem

¶ Ob in appoſitione ſigt ꝓpter. Virg. Cuius ob auſpicia infauſtum moreſqꝫ ſiniſtros. In cōpoſitione vero ꝓtra vel circū ſignificat: vt occurro obambulo.

Ob ꝓpter contra vel circum ſignificabit
Dicas ob mores occurrit obambulo teſtes

¶ Scōm multa ſigt. primo habet notiſſimū illū ſenſū: vt ſcōm platonē loquor ſecundū pythagorā diſputo. Aliqñ ſignificat iuxta. Virg. Mulcebus illa quidē illecebris ⁊ plena ſcōm flumina. Accepit vulnus ſcōm aurem. i. iuxta aurem. Sumitur etiā quādoqꝫ pro eo quod eſt pro: vt ſcōm te lutē do: ſcōm me iudica. i. pro me pro te. Scōm pro in ponit. Cicero ſcōm quietē viſus eſt: repente adeſſe. i. in quiete.

Poſt in pro iuxta dicas ſignare ſecundum.

¶ Trās in ꝓpoſitione manet integrū quinqꝫ dictionibus exceptis. ſ. trano as. traiicio is. trado is traduco is. ⁊ hec trabea e veſtis regalis de trās ⁊ beo beas.

Trans in compoſitis nil deꝓmit integritatis
Trano traiicio trado traduco remotis
Eſt veſtis trabea regalis trans beo dicta

¶ Preter ꝓpoſitū iuxta ſigt: vt preter fluit. preter ꝓ ſine ⁊ qñqꝫ ꝓtra ſigt. Terēti⁹. vt preter ciuiū morē atqꝫ legē: ⁊ ſui voluptatē pſis tñ hāc habere ſtudeat cū ſummo ꝓbro.

Significat iuxta ꝓter notat ⁊ ſine contra.

¶ Secus pro aliter aduerbiū est. Virg. Haud secus ac iussi faciunt. Secus p iuxta pre positio. Cecus a um. c in principio nomen est.

Secus est aliter aduerbium tunccz locatur
Pro iuxta positum casum poscit sibi quartum
Dic cecus nomen bisu signare carentem

¶ Pro quot significat ante: vt sedēs p tribunali. i. ante tribunal vel in tribunali: propter vt pro precibus. pro iuxta vel secundum: vt pro viribus.

Ante vel in propter iuxta pro dicbe secundum

¶ Pre quandoqz ad significat: vt contēpti illū pre me. i. ad cōparationē mei. Ouidius. Ausus apollineos pre me contēnere cantus. Pre significat ab: vt miser est pre mulieris amore. Quandoqz valde significat sed in cōpositione vt precelsus quandoqz ante significat. Terentius. I pre sequar.

Ad pre significat ab valde pre notat ante.

¶ Clam ablatiuo z antiquitus accusatiuo indifferēter iungitur. Terentius. Clam me profectus est. Clam quoqz aduerbium est.

Clam si prepositum sit casum vult sibi sextum
Constat z antiquos clam casu iungere quarto

¶ In sub sup q subter ad locū significātia actō iungunt. Cū in loco significāt ablatino: vt in siluā: sub frondes: super herbam eo in siluas sub frondibus: super herba iaceo: subter aquam nato. subter densa testitudine repo.

Ad loca cum quarto super in sub subter eundo
Jungas inqz loco cum signant iungito sexto

¶ In z sub actō iungunt cū tempus exprimunt: z tūc sub significat ante vel per. Virg. Sub lucem exportant calathos. i. ante. In dies sub senectutem mouimur. i. ante senectutem. Per vt Virg. Sub noctem cura reseruat. i. per. In quoqz cum contra erga vel ad significat accusatiuo iūgitur. Erga vt seruanda subit bona in sentum. Contra vt rex vadit in hostes. Ad vt contulit se in castra.

Sub dabis in quarto si tempus significatur
Et pro per ponas tunc sub vel ponitur ante
In quoqz designans contra simul ad simul erga
Quarto iungatur sicuti ratione probatur.

Interiectio quid est: pars orationis partibus interiectiua animi affectus significans. Affectus quod significat: idem q passio. Quare ponunt greci interiectionem inter aduerbia: quoniam interiectio vel verbo iungitur vel verbū ei subauditur. Quos animi affectus significat interiectio: letitiam/dolorem/admirationem. z̄c. Que interiectiones letitiam significant. Euax Euge Aha hehe.

Euax letatur simul euge ridet ayahe

¶ Que interiectiōes doloꝛē animi significāt. O ah, hei heu heheu proh ve Euge euge. Oquot significat. patet per versus.

O dolet atqz vocat stupet indignatur z optat
Littera dicetur tunc o vocalis habetur

¶ A quot significat. patet per versus.

A trina parte comprehendi dicitur arte
Interiectiua vox est ⁊ prepositiua
Vocalis nomen sic tripler attrahit omen

¶ Proh interiectio doloris est aut indignationis significat. Terentius. proh deū atq; hominū fidem. Virg. proh iupiter ibit. hic aut ⁊ nostris illuserit aduena regnis. Et notandū q; proh interiectio non scribitur cum c.

Interiectiue proh stat vel prepositiue
O spirare potes sed t ne scribito fine

¶ Ut quid significat dictum est supra de coniunctione. quando producitur ⁊ quando corripitur ve p vel corripitur. alias producitur.

Interiectiue stans ve vel prepositiue
Tunc producatur coniunctio corripiatur

¶ Que sūt interiectiones admirationē significātes. O ⁊ papae vt O virū ineffabilē. O admirabile cōmentū. Terēn⁹. O scelestū parmenonem qui hūc suppositit nobis. Idē pape hec superat ipsam. Thaydē in quibus intelligitur hoc verbū miror.

O quandoq; stupet tunc ⁊ casum sibi quartum
Jungit nam miror poscit subdi sibi verbum.

¶ Que interiectiones timoris aut motus significant atat. Terēn⁹. Atat data sūt hercle mihi verba

Interiectiua timet atat vox geminata
Ut dixit Chremes atat mihi sunt data verba

¶ Quot partes interiectiue ponuntur. nomen per se: vt infandum. Virg. nauibus infandum amissis vnius ob iram. Malum quoq; apud Terentium in Eunucho interiectiue ponitur scōm Donatum. Qui malum alij. Solus sano seruat domi.

Interiectiue poni dic nomina quedam
Infandum sic pone malum testante poeta

¶ Pronomē q̄q; noi iūctū interiectiue ponit vt me miserē me miserā. heu nos infelicissimos

Interiectiue pronomen nomine iunctum
Ponas me miserum miseram me sic puto dictum

¶ Notandum q; interiectiones dolentis sepe datiuo casui iungitur. Virg. Ei mihi qualis erat quantum mutatus ab illo. A quoq; apud eūdē. A tibi ne teneras glacies secet aspera plantas. Ue tibi bethsaida. heu quandoq; datiuum: vtheu mihi sepius accusatiuum poscit. Virg. heu stirpem inuisam ⁊ fatis contraria nostris fata phrygum. Terentius. heu me miserum qui animum tuum ex animo spectaui meo.

Et terno iungis: heu quarto ponere possis:
Sed raro terno coniungas vocq; datiuo

¶ Hui est deridentis interiectio. Terentius. Hui tam cito.

¶ De nobus varijs siue heteroclytis.

Quid est nomen varium siue heteroclytum. quod casu declinatione genere numero ve variatur est.

Dat nomen varium casus numerus genus atq;

Declinatio ceu tibi scripta sequentia monstrant.

¶ Que nomina sunt heteroclyta siue varia in casu. patet per versus.

Dat Jesus um quarto reliquis u semper habeto
Urbis nomen in is indeclinabile constat
Sic queuis sumpta vox materialiter extat
Turonis exemplum singularem dat tibi rectum
Presto non alium substantiuo quoqz verbo
Semper iungatur Perottus testificatur

¶ Notãdũ q hec nola fas nefas hir pus odor melos habent tantum tres casus singulares nolatiuũ accusatiuum ⁊ vocatiuũ. Chaos ablatiuũ in o facit. plus ntrũ ⁊ gtrũ singulares generisqz neutri est pluraliter oẽs casus oiaqz genera.

Fas coniunge nefas chaos hir pus adoroqz melos ijs
Tres casus tantum primum quarto dato quintum
Sextum finit in o chaos hoc plus pluris habebit
Tantum singlari casus pluraliter omnes

¶ Fors ntrũ vtrũ ⁊ ablatiũ singulare nũ hz cuꝰ ablatiuꝰ aduerbialiter aliqñ ponit. Potis expes macte ntrũ ⁊ vtrũ singulares tm hnt. Lues ntrũ actiũ ⁊ ablatiũ singulares hz.

Rectum cum quinto dat foris sextum quoqz forte.
Forte sua libicis tempestas appulit horus
Dant rectum quintum potis expes macteqz solum.
Vultqz lues rectum quartum sextum quoqz tantum.

¶ Sciendum est q ceterus aut ceter non dicitur sed caret genere masculino nominatiui singularis cetera ceterum.

Ceterus aut ceter non prebet cetera recte.

¶ Que nomina rectis singularibus carent. patet per versus.

Rectis deficiunt opis ⁊ dapis ⁊ ditionis
Sic precis atqz scobis trabis istis addere debes.
Tantidem genito dic tantũdem quoqz quarto
Dic repetundarum tantum vel de repetundis.

¶ Que nola gtis dtis ⁊ ablatiuis pluralibus carentiqz primunt in versibus. Et notandum q verua tm ⁊ verubus sine gtõ plurali tm reperiuntur. Item reperiuntur oubus inarum. vinoꝝ. virium. ⁊ viribus reperiuntur apud auctores.

Os es mel mare fas rus thus ius ordea vinum
Plurali genito terno sextoqz carebunt
Quos mare ius vinum simul os quandoqz tenebunt
Plurali verua casu careat genitiuo

¶ Que nomina solum accusatiuum habent. Instar singularem accusatiuum tantum. Suppetias ⁊ inficias accusatiuū pluraliter tātū raro rectū habere videntur.

Instar singlarem quartum poscit sibi solum
Suppetias ac inficias pluraliter ipsum
Casum dant quartum tantum raro quoqz rectum.

¶ Notandum vice ⁊ vicem tantum singulariter dicitur esse. Pluraliter vero omnes habet casus preter genitiuum.

Dic vice dicqz vicem numero non pluraqz prima
Sed casus omnes plures preter genitiuum

¶ Que nota tātū habent ablatiuū singulare: que ptinent in versibus.

Hec ablatiuum singularem dant sibi tantum
Astu cum celte natu coniungito sponte

¶ Que nomina carent vocatiuis casibus patent per versus.

Que querunt que distribuunt referuntqz negantqz
Infinita quoqz casu caruere vocante
Nemo caret quinto pariter numeroqz secundo

¶ Que nomina prime declinationis sunt ⁊ secunde. Ludieri adiectiuum: qui artē exercent ludicram. Virgilius. vi. eneidos. Neqz enim leuis aut ludicra petuntur premia sed turni de vita ⁊ sanguine certant. Ludicrum substantiuum. i. ars histrionica: vel ludi publici. Lau. valla inquit.

Ludicra dat prima tibi flexio siue secunda
Adiectiuatur sicuti Maro testificatur.
Est substantiuum tunc flexum datqz secundum

¶ Que nota per sēam declinationē ⁊ tertiam variantur. patet per versus.

Horum composita dat us flexura secunda
Tertia sed dabit is animus cui iungitur annus.
Cera iugum limus frenum dic arma bacillus
Cliuus cum neruus normam coniungito somnus.
Delphin delphinus elephas dic ac elephantus
Demon presepe presepia demoniumqz
Jungē sequestet eis quod terne siue secunde
Scorpio sit terne sed scorpius esto secunde
Scorpius est lignum celi sit scorpio serpens
Datqz tapes terne Maro datqz tapita secunde
Jugera sunt terne singulari situqz secunde
Vas vasis terni flexus est vasa secundi.

Declinat terna tergus tergumqꝫ secunda
Non flectas mille per ternam milia flecte

¶ Que nota ꝙ scõam ⁊ quartã declinant variationẽ. patet per versus.

Hec declinãtur per quartam siue secundam
Est colus atqꝫ domus ficus quoqꝫ fructus et arboꝛ:
Laurus cum coꝛnus lacus ac monitus monitumqꝫ
Est specus ⁊ pinus istis coniungito quercus

¶ Notandum etiam ꝙ laurus ⁊ monitus cũ sint quarte declinationis carent datiuo ⁊ ablatiuo vtriusqꝫ numeri.

Casibus in ternis numeri sextis vtriusqꝫ
Deficiunt laurus monitus si sint tibi quarte

¶ Que est declinatio huius nois domus. patet per versus.

Per quartam domus est flectenda tibi nisi sextus
Singlaris quartus pluralis ⁊ est genitiuus
In numero vtroqꝫ semper flexus vtriusqꝫ

¶ Que nota sũt quarte in singulari ⁊ scõe declinatiõis in plurali ꝓtꝫ per versus.

Iussus ⁊ euentus pernullus sint tibi quarte
Singlari numero sunt pluraliqꝫ secunde
Actus iungatur pluraliter acta feratur

¶ Nota ꝙ fastus pro superbia quarte pro annali vero scõe declinationis ⁊ quarte est. Lucanus in .x. Nec meus eudoxi iungetur fastibus annus.

Et fastus quarte fastus dicaqꝫ secunde
Denotat annale fastus fasti genitiuo
Sed fastus tus ui vult a fastidio dici
Fastoꝛum libꝛi descriptio totius anni
Iliqꝫ dies facti dicti sunt atqꝫ nefasti
In quibus est fatum ius si non dico nefastum.

¶ Nota ꝙ penus ꝓ annona est neutri generis ⁊ tertie declinationis: sed ponus masculini aut femini generis est quarte declinationis.

Est penus annona terne generis tibi neutri
Sit generis pꝛimi quarte generisqꝫ secundi
none pꝛosit poꝛtet frumenta penusqꝫ
penus paruo spacio consumpta peribit
erat ⁊ Plautus aliud curet sibi penus
ad victumqꝫ penus quod pertinet omne.

¶De nolbus genere varijs siue heteroclytis:

¶Que nomina sunt masculina vel neutra in singulari patet per versus.

Singlari numero sunt masculasunt quoq; neutra
Hec angi portus coralus coralliumq;
Cristallus cubitus crocus um facientia neutra
Carceris est custos ergastulus est tamen inlum
Aut officina vel dic ergastula carcer

¶Que nomina sunt masculini ḡus in singulari ⁊ neutri in plurali. patet per versus.

Masculasunt primo numero sed neutra secundo
Baltheus infernus sic tartarus est ⁊ auernus
Cetus pro pisce cetorum pluraq; cete

¶Que nomina in singulari in masculina. In plurali tam masculina q̄ neutra.

Sunt iocus atq; locus plurali masculaneutra
Sunt loca terre sunt argumenti quoq; sedes,
Argumenta loci generis pluralia primi

¶Que nolā masculina sunt ⁊ neutra in vtroq; numero. patet per versus.

Masculavel neutra numero variantur vtroq;
Commentarius atq; vadus clypeusq; glomusq;
Tignus in um neutri sed mus generis tibi primi

¶Nota q̄ hoc nomen dis ditis in singulari masculini ⁊ femini generis est in plurali vero omnis generis; vt dites ⁊ ditia. hospes quoq; ⁊ hospitis in singulari dicit. in plurali tamen aliquando neutrum inuenitur sic ⁊ sospes.

Masculasinglari numero sit femineadisq;
Omnis plurali generis sunt ditia dites
In numero primo dic hospes ⁊ hospita flecti.
Virgilius dixit bellum o terra hospita portas
Hospita plurali neutrum poterit bene dici
Sospes iungatur hinc sospita neutra putatur.

¶Que nomina feminina sunt ⁊ neutra. patet p. r versus.

Femineigeneris neutriq; sequentia dicas
Ut margarita margaritum quoq; crusta
Crustula vel crustum dic singula femina neutrum
Est ignis similis ve rei tibi crusta vocata
Sed crustam panis vel crustula dicitur esse
Cingula cingit equum cingula sunt hominu

Copula femínei generis ſunt copula neutri
Copula diripitur canibus naſone legatur.
Fert virgo noui copula nulla viri

¶ Que nola ſunt feminini generis in ſingulari nūero ⁊ neutra in plurali.

Femínei generis ꝓmo ſunt neutra ſecundo:
Altilis altilia ſic carbaſus atq; ſupellex
Palcua iungatur plurali neutrificatur

¶ Nota q; ſciēties. feminini gñis ſūt i ſingulari nūero ſiue grece ſiue latine declinēti plurali ſūt neutri gñis ⁊ ſebe declinatiōis latinoꝝ tñ: vt grāmatice grāmatica: logice logica: rhetorice rhetorica: phiſice phyſica. Et cum grece declinant eaꝝ nomē exponūt quoꝝ illarū ſubſtāa ſignificat. cū ꝙo latine inflectunt eaꝝ prepoſitiones ſignificant.

Femínei grece generis ſunt atq; latine
Singlari numero flexu variataq; ꝓmo
Sed ſunt flexure plurali neutra ſecunde
Rhetorice logice phiſice dic grammaticeq;
Quarum ſub greco ſubſtantia ſignificatur
Nomine ꝓcepta notat at flexura latina

¶ Que nola neutra ſunt in ſingulari maſculinaq; in plurali.

Singlari neutra plurali maſcula ſunt hec
Agros cum celum porro coniungito raſtrum
Sunt frenum filum plurali maſcula neutra

¶ Nota q; hoc nomē balneum in plurali numero eſt feminini ⁊ neutri generis: ſed epulum delicum ⁊ nundinum in plurali tantum feminini generis ſunt.

Balnea plurali dic neutrum femineumq;
Singula ſit neutri zizannia iungimus illi
Dic epulum nundinum delitium foꝛe tantum
Femínei neutro generis variata ſecundo

¶ Nota q; plus in ſingulari eſt neutri generis tantum in plurali omnis generis.

Eſt neutri generis tantum ſingulariter hoc plus
Sed plus plurali generi bene ſubditur omni.

¶ Nota q; hoc nomen ſertum qñq; in plurali eſt adiectiuum qñ adiungitur his nominibus flores ⁊ coꝛone vt ſertos flores ſertas coꝛonas.

ertum quandoq; dic mobile ſi ſibi iuncti
rali numero floꝛes ſunt ſiue coꝛone.

¶ De noibus nūero varijs ſiue heteroclytis.

ſculini generis raro habent pluralē numerū. patet per verſus.

Fumus iunge fimus sanguis cum puluere limus
Aer sol pontus mundus quoq; viscus & æther
Masculasunt:sed in his raro pluralia cunctis
Propria cunctorum sic sunt variata virorum
Sed pro peccato sanguis variatur vtroq;

¶Que nota femini generis carent numero plurali.pz per versus.

Hec sunt femineararo pluraliter acta
Lux labes tabes mors gloria vita fames pax
Fama senecta salus litis atq; iuuenta iuuentus
Eluries tellusq; lues humus atq; senectus
Arcus celestis predictis additur yris
Inuenes paces vitas luceſq; salutes
Mortibus & paulus sese fert sepe fuisse
Addis auaritiam dementia quod dat & amens
Eloquor & sapio cum diligit entia que dant
Indolis & soboles rabies regio plaga proles
Parsimonia iunge vecordia quod memor atq;
Dat formans in ia secordia prosapiamq;
Stulticiam pones quibus & fuga iungere debes

¶Que nota neutri ghis nunq; vel raro pluralem habent.patet per versus.

Pascha lutum fenum simul cuū mammona cenum
Manna solum senium nil nichil & nichilum
Tantūdem pelagus opus & virusq; polenta
Ast opus nec numero sunt raro neutra secundo
Junge salum tabum lac allec sal quoq; letum
Designans mortem crystallum felq; crocumq;
Hisq; gelu baratrum ver vulgus iungito neutrum
Hec raro numero sunt nomina neutra secundo.

¶Que nota in ghali preter predicta carent plurali nūero.m.tallor.liquor.seminū et que ad mēsuram pensum seu pōderationem pertinēt plurali sepe carēt.Que nomina metallor.carēt nūero plurali:nota preter es eris brasse.& calibs bis stelle.

Cuncta metallorum dic nomina singula tantum
Excipies era calibs nam Virgilius calibum dat.

Antra etnea tonant validiq; incudibus ictus
Auditum referunt gemitum stridunt q; cauernis
Stricture calybum & fornacibus ignis anhelat

¶ Que nota liquor carẽt nũero plurali-ota preter contenta in versibus.

Equor & vnda fretum mare limpha latex aqua vinum
Pocula fons fluuius flumen stagnum lacus amnis
Riuus cum melle potus torrens pluuiaq;
Riuulus humores imbresq; nues quoq; rores
Stilla palus pelagus & gurges guttaq; nimbus
Cetera pluralem retinent humentia raro.

¶ Que nota pertinẽt ad pẽsũ vel põderationẽ: Piper zinziberũ ciminũ saccari crocũ & cetere species odorifere que vẽdũtur põdere & mẽsura que carẽt nũero plurali.

Pondera vel pensum tibi nomina vendita que sunt
Plurali careant vt zinziberum piper & que
Uenduntur species alie quas creds opelle

¶ Seminũ quoq; nota pluralẽ nũerũ carent: preter cõtenta in his versibus.

Ordea frumenta faba melonesq; citrulli
His plurale damus sic lens far pisa lupinus
Raro seminibus alijs plurale tenemus

¶ Que nota tantũ pluraliter declinant: que continentur in versibus.

Arma mine proceres antes & menia vires
Diuitie manes epymenia mille penates
Eximie none simul induuiaq; kalende
Indutie nupti gemini pisces quoq; celi
Insidie mundi fescennine quoq; terme
Exequie sic inferie sponsalia pale
Excubie gades idus decu simul alpes
Quinquatres & quisquilie cherubin seraphinq;
Inficie quot reliquie tot primitie quot
Et formicales sic iusta virilia cantes
Nomina festorum iungas & multa locorum
Ut floralia neptualia festa deorum
His Encenia festa dei solemnia templi

Londonie Thebe sunt vrbes sicut Athene
Tres casus tempe grates dic tesqua tenere
Dicas hemonie gratum tempe nemus esse
His intestina simul ilia iungis & exta
Uerbera iungantur vitalia viscera castra
Cum tentoria sunt cunabula dyndima mons est
Adde cibaria flabra crepundia comiciaqz
Hilqz latibula sic genitalia iungito liba
Suntqz case mapalia seu magalia mauris
Niciteria dic precordia rostraqz nauis
Illecebre dic esquilie dic argutieqz
At inimicicie raro singulariter esse
Blanditias cum vergilias ocreas quoqz baluas
Sunt ceremonie clitelle facetieqz
Adde falas latebras plurali littera flectas
Tunc tantum numero quando quod epistola signat
Prestigie nuge coniungas manubieqz
Annales edes ambages iungito vepres
Sunt optimates hyades lactesqz forcesqz
Adde lares lemures plyades syrtes quoqz nates
Primores sentes artus coniunge quirites
Hec solum numero tibi sunt flectenda secundo:

¶Que nota substātiua in datiuis casibus in i adiectiua nk. Frugi. i. bonus vtilis parcus diligēs. cordi. i. iocundus placidus. Et nota cordi esse. i. placere. Thereti⁹. Aut tibi nupte hec sunt cordi. i. placēt tibi. Mancipi. i. abilis manu capi. Nemancipi nō abilis manu capi. Nihili nulli⁹ valoris vel precij. Nauci idē significat substātiuak qñqz: & sic significat nuclei cuticulam. anglice The pyll of the kyrnell.

Mancipi cum nichili frugi nemancipi cordi
Nauci iungatur horum nullum variatur.

¶Sequitur de cōparationibus.

Quid est nomen comparatiuum: Quod cum intellectu positiui magis aduerbiuz significat: vt liberalior magis liberalis: fortior magis fortis: & doctius magis docte. In or comparatiuus cuius generis: cōis: preter vnum dūtaxat Senior quod est masculini tantū. Qualiter dicēdū latine est. My moder is elder than my fader be thre yere. Mater mea maior natu est patre meo tribus annis.

De comparatione.

Comparatiuus in or semper communis habetur
Mas tantum senior cui si nomen tribuetur
Femineum natu maior proprie referetur.

¶ Comparatiua vnde formantur a nominibus adiectiuis significantibus accidens quod incrementum diminutionemq; suscipiat: vt ab albo albior a verbo vt a detero is deterior. i. minus bonus: non peior a potior poteris vel a nomine potis. hic hec potior et hoc potius. Et participijs que tñ in nomen transeunt vt amans amantior. Et prepositionibus siue aduerbijs: vt extra exterior: vltra vlterior: citra q; extra quoq; nomen reperiatur. vt. Virgi. fas extra quere regna. Quomodo formantur comparatiua a primo casu desinente in i: vt albus albi albior fortis forti fortior. Que sunt comparatiua anomala: que contra hanc regulam formantur. Bonus melior optimus. malus peior pessimus. magnus maior maximus. Parvus minor minimus. dexter dexterior dextimus. sinister or sinistimus. Nequam nequior nequissimus. iuuenis iunior. multum plus plurimum: quod voce non significatione superlatiuum est.

Hec bonus atq; malus magnus paruus quoq; multus
Junge nequam dexter iuuenis quibus adde sinister
Non formare suos estimo rite gradus.

¶ Que nomina comparatiuis carent: que habent vocalem ante is vel ante us: accipiunt magis aduerbium: vt pius magis pius: arduus magis arduus: tenuis magis tenuis: cuius tenuior apud veteres reperitur. Et iuuenalis egregius dixit p magis egregium. secundum Tardinium comparatiuo: et superlatiuo carent. Idoneus mediocris principalis singularis sobrius.

Egregius cenat meliusq; miserrimus horum
Quod datur.

Cum preit is aut us vocalis or est tibi nullus
Tunc magis accipias.

¶ Que aduerbia siue prepositiões comparationem recipiunt. Vltra vlterior vltimus: post posterior postremus. ante anterior caret superlatiuo pridem prior primus: supra superior supremus: prope propior proximus: citra citerior citimus intra interior intimus: extra exterior extremus siue extimus. Plautus in truculento. Bona perdidi mala reperi factus sum extimus a vobis: infra inferior infimus. Et quidam addunt subter subterior: diu diutior diutissimus ocys grecum aduerbium ocior ocissimus: penitus peniteor penitissimus.

Comparat aduerbium vel vox tibi prepositiua
Vltra post ante pridem supra prope citra
Intra sic extra subterq; diu simul infra
Ocys vox greca sed penitus esto latina
Piteorq; datur simul ocior inde creatur

¶ Secõm Lau. val. ã. ar. tertius in ficus terminãtia q̃ a facio ꝓponunt nõ suum sed ũ faciũt ꝓpatiuũ: et suplatiuũ: vt magnificus magnificẽtior magnificentissimus: ficus honorificẽtior honorificẽtissim⁹. munificus munificẽtior munificẽtissim⁹. s tñ apud Therẽtiũ mirificissimus facit hãc regulã sequunt etiã nola que a ior cõponunt: vt maledicus male dicẽtior simus: grãdiloquus quentior tissimus possũt a terminatione in ens formari.

Nomina que facio dabit in cius hec alienos
Valla gradus formare docet sic dico loquorq;
Magnificus ita fatidicus sit grandiloquusq;

¶ Nota q; omnis comparatiuus excedit suum positiuum vna syllaba: vt albus albior preter quinq; que patent in versibus.

Uoce gradus medij superant primos nisi quini
Junior & maior peior prior & minor ista
Et non plura suis equalia sunt positiuis.
Plus minus est primo sint hec in pectoris imo

¶ Que cõparatiua carent superlatiuis: que contmentur in versibus.

Ante senex iuuenis adolescens sunt sine summis
Proximus addatur & subter eis sociatur
Sic memor atq; rudis gradibus caruere supremis

¶ Qualiter dicendũ est latine. I am eldest of all my bretherē. Senior sũ cũctis fratribus meis. vel maximus natu cũctor fratrũ meor: eodēq; modo de ceteris. Cõparatiuus accipit p positiuo: vt senior pro senex. Virg. comites seniores acciste. i. seues. Idē quoq; tristior & lachrymis oculos suffusa nitentes. i. tristis. Nõ enī significat minus positiuo scõm Uallã: licet Seruius ita dixerit. Sepenumero th cõparatiua diminutiuor formã accipiũt a neutro addita cullus: vt manus manusculus grādi⁹ grādiusculus: melius meliusculus q̃ regimē seruãt pparatiuor. Therētⁱ. Thais ẽ ego mauscula est. ¶ Quot modis nõ potest cũ ablatiuo iũgi pparatiuus: ĉnq;. Aut cũ pparatio ad duos fit: tunc enim eget gtõ vt duor fratrũ maior est marius. aut qñ nõ inuenit ablatiuus: vt dulcius est mare ponticũ ẽ cetera maria. aut qñ inter ipa adiectiua fit comparatio vt ſum magis albus ẽ niger: & non nigro. Uel cum inter ipsa aduerbia fit comparatio: vt plura audio ẽ credo. Uel cũ dictio a qua fit exceptio fuerit in nominatiuo: vt Dyomedes fuit fortior ẽ troiani omnes preterẽ hectot. ¶ Quot modis non potest comparatiuum regere ntm cum ẽ: similiter quinq;. aut cum comparatio fit inter duos: tunc enim omnino requirit gtm. Horatius. O maior iuuentum. ad duos enim pisones loquitur. Aut cum non inuenitur nominatiuus: vt nihil est crudelius nece. Et nihil est ipsi se ipso carius. aut quando relatiuum est terminus comparationis: vt virtus qua nihil est homini melius colẽda est. Aut qñ ponitur cum dictione negatiua: vt nullo sis homine tardior. Aut quãdo dictio a qua fit exceptio fuerit in ablatiuo: vt Dyomedes fuit fortior omnibus troianis preterẽ hectore. Item quando dictio cui fit copulatio per ẽ in obliquo est vt amo matrem melius ẽ patrẽ.

¶ De superlatiuo.

Quid est nomẽ superlatiuum: quod ad plures sui generis comparatum superponitur oibus, vel per se prolatũ positiui intellectum habet cum maxime aduerbio. Quot sũt terminationes superlatiuor: octo due frequentissime in simus & rumus. & sex parare in limus rimus timus remus fimus nimus.

Octo superlatis bene possumus addere fines
Ut simus atq; rimus limus & rimus & timus addis
Junge fimus remus nimus est us associandus.

¶ Superlatiua in rimus desinentia quomodo formant: a positiuis in r desinentibus que secũde siue tertie declinationis fuerint addus rimus: vt pulcher pulcherrimus &

misplaced

De verbis neutris.

Et vesperascit lucescit in ordine sexto

¶ Quo aliquando actiuum est primi ordinis et accusatiuum habet: vt vino etatem ꝛ passiuum inde viuitur. Ouidius. Jam tertia viuitur etas.

Actiuum viuo primi tunc ordinis esto
Et tunc passiuum de se verbum dabit ortum.
Etatem viuo: Jam tertia viuitur etas.

¶ Titubare vi ille q̄ nō pōt insistere pedibus vt facit ebrij atq; e grot. trāsfert quoq; ad animū: vt ille titubat. i. modo sit modo negat ꝛ nescit quid loquatur.

In pedibus titubo verbis quoq; dic titubare
Qui modo concedit modo denegat omnia que fert

¶ Nutare est alicuius magne molis ruinā minās ꝛ trāsfertur ad animū.

Est magne molis nutat portendere casum
Ad mentem quoq; transfertur nutatio sepe

¶ Labare est repēte ruere: vt labat turris v̄ruit. Et ad animū q̄q; trāsfert Terentius. Labascit victus vno ꝙdo tācto. ꝛ differt a labor eris. Nā labi est leniter et sensim decidū ire. vnde elabor. i. periculū fugio: vt hic elapsus est. i. periculū fugit.

Labitur hic lente sed dic labat ille repente.

¶ Quid interest inter hiare ꝛ hiscere: hiare est aliq̄d sua sponte apiri vt hiat tellus siue ingenū. hiscere est oris tm ꝛ dcē humani. ꝛ pomit aliq̄n p loquor: vt nō audes hiscere.

Hiscit homo sed hiat tellus lignum proprie dic
Hiscere proq; loqui non hiscere seruulus audet

¶ Nota q̄ sum es est q̄n absolute ponit. i. solū ntm rante se hꝫ tūc hui⁹ ordinis neutroq; est: vt deus est: ꝛ semp erit mundus. igitur abit ꝛ cum grō quinq; modis.

Quinq; modis sum construitur casu genitiuo
Cum latebat bei vituperat possessio quando
Signatur ab est valet ꝫ precium quoq; signat
Inter ꝫ est quando signat ꝫ quando notatur
Manlio: de cunctis exempla dat ipse perottus

¶ De neutri septimi ordinis.

Que sūt ꝙba neutra septimi ordis: q̄ imperfecta dr ꝛ exigit ntm̄ ab se ꝛ posit se obit quū cū ꝓpositione nisi fuerint nois aduerbialit posita: vt vado domū re in vrbē.

Dic abeo discedo recedit eo quoq; vado
Incedo pergo venio redeoq; remigro
Transit ꝫ introeo transmigrat et exeo pugno
Contendo certo curro vult septimus ordo.

¶ Nota q̄ peregre proprie est iter aut rem aliquam inceptam prosequi.

Inceptam rem prosequitur qui peregit iterq;.

¶ Notandum q̄ venio apud doctos pro eo frequenter ponitur vt veniebam ad illum sicut contra eo pro venio: vt eo ad te. ꝛ ambo comungūtur cū dativo.

Pro venio tu ponis eo contra quoq; sepe

Que sine prepolito iungas quandoqz datiuo
Jt clamoz celo venturaqz desuper vbi.

¶ Nota q migrare est domicilio mutare ꝛ alio se ad habitandum ꝓferre. remigrare est oppositū hoc est ad pmū domicilū reuerti. anglice to fyt agayne. Et idcirco holes que obeūt migrare ex hac vita dicunt trāsmigrare est lōgius ad habitādū ire.

Est migrare domum mutare fit inde remigro
Oppolitum: tralmigro tamen dic longius ire

¶ Incūbere est toto alio siue corpe alicui rei insistere: ꝛ aliqñ est huiꝰ ordis: vt incūbo in studia ꝛ ad studia phie. aliqñ est tertij ordis neutroꝝ acc̄stituoꝝ: vt incūbo studijs phie Sed notādū qñ ad aiam refert ytriusq ordis: qñ ad corpꝰ tertij dūtaxt ordinis est acquisituoꝝ: vt incūbo remis. Nō enim diceremus incūbo in remos neqz ad remos. sed bene dicimus incumbo studijs ꝛ ad studia.

Incumbens animo terno quarto sociatur
Incumbit studio siue in studium bene dicas
Sed tantum remis incumbere corpore fertur.

¶ De octauo ordine neutroꝝ.

Que sunt ꝟba neutra octaui ordinis ꝛ que neutropassiua dicunt ꝓpterea q in voce actiua instar passiuoꝝ cōstruūtur. vt discipulus vapulat a preceptore.

Exulo cum liceo vapulo sic veneo nubo
Ordinis octaui dic hec passiuaqz neutra

¶ Exulare ōr de loco ꝛ in loco: vt nos exulamus roma ꝛ exulamus colonie. i. extorres roma ꝛ habitamus colonie: qui locus exilij nobis assignatus est.

Deqz loco simul inqz loco dic exulat apte
Exulat hic rome sibi si locus exilij sit
Exulat hic roma dic si pellatur ab illa

¶ Liceo es in vsu nō est: vt tu licebis a me parvo precio. reperitur tñ liceor deponēs cū frequētatiuo eius licitor que cū accusatiuo iūguntur ꝛ significat vltra preciū deferre in actione faciendi: hinc fit pollicitor quod est sponte promittere.

Hoc verbum liceo tam non reperitur in vsu
Deponens liceoꝝ licitoꝝqz frequentat ab illo
Cui quartum iunges ꝛ denotat appreciari
Pollicioꝝ fit ꝛ hinc signans promittere sponte.

¶ De nono ordine neutroꝝ.

Que sūt ꝟba neutra noni ordinis q̄ neutropassiua dr ꝛ in preteritis ꝛ in his q̄ a preteritis formant declinant sicut passiua in ceteris ꝟo tpꝰ seruāt voce actiuoꝝ.

Gaudeo cum fio fido confido solere
Audeo sex neutra noni sunt ordinis ista.

¶ De verbis cōmunibus.

Que sunt verba cōia: que in voce passiua tam actiuā q̄ passiuam habent significationem: vt ego criminor te: ego criminor a te.

Largioꝝ experioꝝ veneroꝝ moroꝝ osculoꝝ hortoꝝ
Crimin[illegible]oꝝ amplectoꝝ [illegible]rmetoꝝ hospitoꝝ adde

Infinitio siue relatio questio detur
Distribuens sqz negatio dictis consocietur

¶ Qualit ordinãde siue ꝓstrucde sũt ptes oronis in ꝑa oronem nomẽ vt ꝓnomẽ si vel casus sit ꝓstructionẽ incipiat, ntũs deinde suppositũ ꝟbi ꝓncipalis deinde ꝑticipialis ꝟbũ ꝓncipale seqt, aduerbiũ ꝟbo vt principio ꝓiũgat. grũs casꝰ dictiõi illũ regẽs applicet. dtũs subinde actũs siue instrumꝰ modꝰ suo ꝟbo adiũgat. ꝓpositio suo casui cui seruit ꝓponat.

Construe sic casum si sit prepone vocantem
Vox rectum ponas: hinc personale locabis.
Verbum quod primo statues si cetera desint
Tertius hinc casus & quartus sepe sequuntur
At verbo subdes aduerbia: subde secundum
Casum rectoꝛi: Debet vox prepositiua
Quarto preiungi vel sexto quem regit ipsa

¶ Nota q interrogatiua dictio quẽcũqz ps oronis fuerit cuiuscũqz vt casus sit verbi precedere debet. Itẽ obliquus negatiuus vt neminẽ: & aduerbia negatiua: vt nũqz per nõ & alterã ptẽ simplicẽ exponi debent. Negatione ꝟbo in cõstructõe ꝓpositam vt nulli prodest ocium nulli pro nõ & vlli. ocium nõ prodest vlli. Nolatiuus autẽ negatiuus non est resolvendus: sed absolute construendus.

Quando negatiuum verbo constructio iungit
Obliquum per non exponere conuenit illum
Et preponatur tunc ipsa negatio verbo
Sed non soluendus est iple negans tibi rectus.

¶ Notãdũ q obliquus accedẽtis relatum nti siue obliquũ in ꝓstructõe ꝓcedit: vt dñm formidabit aduersarij ei⁹. ob hãc dictiõe dñm incipiẽda est ꝓstructio ꝓpter relationẽ huius ꝓnominis eius. sic dñm aduersarij eius formidabit. Item cum cuiqz suus magistrũ sui discipuli vereantur cuiuscũqz personam gerat.

Obliquus rectum precedere vult aliquando
In constructura sibi facta relatio si sit
Moribus vt matrem sequitur sua filia sepe

¶ Nota si due fuerint clausule quaꝝ altera causalẽ ꝓstructionẽ possidet: ꝑius ꝓstruẽda est clausula ꝓncipalis: vt qm fruti incũbis te amo. Ita ꝟbo amo incipiẽda est ꝓstructio nisi accedẽtis & relatiui ratio causalẽ clausulã ꝓncipali clausule preferẽdã postulet. vt cũ videret ꝑplurimos eloquẽtie studere eoꝝ diligẽtie congratulabat.

Clausula causalis post primam structa fit apte
Ni precedentis ratio vetet atqz relati
Te q virtuti studeas volo semper amare

¶ Animaduertẽdũ quoqz est dictiões aliquas ꝓpter oronis ligaturã ornatũ ve interpositas tanqz superfluas in ꝓstructõe tacẽdas esse vt quotiẽs ob aduersatiua ꝓiunctione incipit oratio. hec dictio th in ligatura subiecta cõstructõe abijcias. sic. Et si vel Quãqz vehemẽter te amẽ nõ th licentia te corrũpi sinam. Ita ꝓstruẽda est Nõ sinam te licẽtia corrumpi & si vel ꝙqz amẽ vehementer te.

Estq; tacenda tibi quandoq; superflua tanq;
Dictio structura Si sit coniunctio primo
Aduersata loco q;q; quis licet etsi
A clausa tunc est tamen abijcienda sequente.

¶ Sciēdū est loco huius participij ens vel existēs ꝓmodus ⁊ vsitatus relatiuū qui cū verbo sum posse subaudiri: vt in Eneide. Nate mee vires mea magna potentia solus. i. tu ens qui es solus mee vires ⁊ mea magna potentia. ⁊c.

Ens aut existens vice qui bene posito cum sim
Nos tua progenies celo quibus annuis arcem
Que sumus inter nos tua progenieq; subaudi

¶ Quid potissime cōsiderādū est in omni ore vel latina vulgari verbum. Quid ita: quia cognito verbo suppositum simul ⁊ oppositū statim patebunt.

Respiciet primo queuis constructio verbum
Quod cum sit notum facile est cognoscere totum

¶ Quotuplex est verbū: duplex personale ⁊ impersonale. ꝑsonale verbū ntm̄ ꝑ supposito ante se habet: impersonale vero obliquū loco suppositi postulat

Personale petit verbum recto sociari
Sed tamen obliquis impersonalia iungis

¶ Quotuplex est verbum personale: quintuplex. Actiuum passiuum: neutrum cōmune deponens. Quot sunt ordines verborum actiuorum: septem.

¶ Que sūt ꝟba actiua primi ordinis: que exigūt ntm̄ ante se ꝓ re agēte: actū. post se pro re patiēte: vt Tullius amat Therētiū. Deus nō ⁊audit peccatores.

Diligo tango colo fastidit amat simul audit
Exaudit video fert verbero percutioq;
Aspicio cedo cum respice despice sperno
Contemno cupio desiderat appetit opto
Agnosco nosco cognosco decipioq;
Fallo capit sumit intelligo consulo iungas
Et vocat appello rego nomino siue guberno
Complet et absoluo sic perficit atq; ministro
Finit ⁊ occido sic torqueo sicq; trucido
Obtruncat perimit interficit interimitq;
Et necat et terret metuo formido timere
Ac ago cum facio sic que componis ab illo
Ut nichili parui cale flocci frigeq; feci
Nataq; de pendo parui flocci michiliq;
Amittit perdit inquirit et ex quoq; quirit

Uestigo simul inuestigo comperioqz
Inuenit et reperit acquirit sic lucrifecit
Et pario gino genero cum libero pono
Suscipit et recipit moueo simul adiuuo duco
Commoueo verto conuerto vitupero laudo
Uulnero cum saucio fugio fugo cumqz repello
Expellit cogit compellit iungitur istis
Uincit cum superat auget minuit simul addas
Extenuo cum diminuo dic deijcioqz
Proijcio iacio sic precipito quoqz mergo
Submergo recreo foueo mordere parare
Apparat extollit offert sunt ordine primo

¶ De differētijs quorūdam verborū.

Quomodo differunt inter se diligo colo ⁊ amo? Diligimus leuiter amamus vehementer colimus .i. amamus tamen cum veneratione.

Diligimus leuiter sed amamus nos vehementer
Et colo signat amat tamen illos quos veneramur

¶ Fero quot significationes habet ⁊ quinqz que parent in versibus.

Fert patitur dicat gerit et producit et optat

¶ Consulo quot ordinis ⁊ quot significationes habet.

Ordinis est primi cum quarto consulo iunctum
Et tunc significat consilium petere
Consulo cum terno iunctum dat septimus ordo
Tunc dare consilium signat michi consule tulli
Consulo neutrorum iuuat ordine pone secundo
Prouideoqz notat presidiumqz dare
Tu fratris patri tu gnati consule vite.

¶ Timeo ⁊ metuo te tanqz inimicum facturum michi aliquid mali. Timeo ⁊ metuo tibi tanqz amico ne quid mali tibi eueniat.

Ordine sunt primo metuo data quarto
Septimus ordo tenet hec cum terno sociantur
Hi metuunt hostes dicas metuunt et amicis

¶ Nota q̄ perdo qñ habet actiū significāt rēdē est qñ amitto ve perdidi pecuniā. q̄ amisi pecuniā. Qñ aūt habet actiū significāt animal interdū sign̄t amittere: vt perdidi patrē interdū significat destruere: vt perdam inimicos .i. destruam.

Amitto perdo signat quoqz destruo perdo

¶ Recipio pro accipere huius ordinis est. si vero datiuum habeat secundi ordinis neutrorū est ⁊ significat promittere: vt recepisti michi. i. promisisti michi. Therēs in phor. An verebamini ne non id facerem quod recepissem semel.

Est recipit neutrum cui tunc coniunge datiuum
Promittitq; notat sed ⁊ accipit hec duo signat
Tunc est actiuum cum debes iungere quartum

¶ Quomodo differūt parturire ⁊ parere. parturire neutrū est desideratiuū. significat autē emitti ⁊ quasi partū desiderare. parere aut actiuū est ⁊ significat in lucē iam emittere ⁊ enixam esse: vt quod iam diu parturijt aliquando pariet.

Parturit est neutrum optatiuum quoq; verbum
Emti partu signans optareq; partum
Est parit actiuum signans emittere partum
Esse vel enixam quod parturijt parit hec nunc

¶ Nota q; supero as pro vincere est actiuum primi ordinis: sed pro superesse vel abundare est neutrum significat etiam ascendere.

Actiuum supero pro vincit in ordine primo
Est neutrum supero quando signat superesse

¶ De secundo ordine neutrorū.

Que sunt verba secūdi ordinis actiuorū: que exigūt nisi ante se: ⁊ post se actiui cū genitiuo vel ablatiuo: vt tu impleuisti horrea tritico: ⁊ cōsulo te remedij.

Comparo vendit emo vemundo siue reuendo
Estimo cum redimo reprehendit et arguo culpo
Increpat accusat incusat iungere debes
Damno condemno castigo punio mulcto.
Implet et euacuat sunt ordinis ista secundi.

¶ Quid interest inter accusare ⁊ incusare. patet per versus.

Maiores incuso velut matre seq; patreseq;
Accusoq; pares dicat aut inferiores.

¶ In ⁊bis preciū significātibus quo in casu ponit preciū in ablō sp exceptis his adiectiuis tāti ⁊ tu cū suis ꝓpositis: vt tāti dē quātuis ⁊ticūq; ⁊tūlibet. Itē pluris ⁊ minoris cū sine substātiuo sūt semp ponūtur in gō: vt Plautus quāti eā emit vilis: sed si adsunt substātiua statim in ablatiuos ꝓuertunt: vt quāto precio emisti.

Nomen significans precium volo ponere sexto
Excipias tanti quanti cum compositiuis
Tantidem pluris et quanticumq; minoris
Hec semper casu debent poni genitiuo
Si sine sint fixis: Sin debes ponere sextis
Quanti vendit equum nummis tribus estimat illū.

¶ De tertio ordine actiuorū.

Que sunt verba actiua tertij ordinis: que exigunt nominatiuum ante se, & post se accusatiuum & datiuum: vt dedo me tibi.

Impendo tribuo do trado præbeo dedo
Præfero præpono simul antepono dicare
Præmitto dico subigo cum subiugo subdo
Subijcio cum suppono sic destino mitto
Legat et opponit prædicit et obijcat atq;
Edico iubet indico cum præcipio q;
Nuncio cum natis præ re prohibere vetare
Ac interdicit commendo comparo confert
Demonstro prodo declaro cum manifesto
Indicat ostendit dilucidat explicat atq;
Enucleo iungas aperit sic commodat addas
Mutuo restituo promittoq; spondeo reddo
Addicit donat accommodat ordine terno
Ista petunt quartum casum simul atq; datiuum

¶ Lego duas hz significatiões. Legare em est mittere. vñ dñr legati q oratores mittũtur ab vno principe ad aliũ q̃s nos ambassiatores vocam⁹. Hinc etiã collega dñr q̃ simul ad idẽ offm mittunt. Itẽ legare est testamẽto relinq̃re. Vñ legata. i. relicta & legatarij.

Qui mittit legat testamentoq; reliquit
Indeq; legati qui sunt a principe missi
Quos oratores etiam dixere poete
In testamento tibi sunt legata relicta

¶ Nota q̃ cõmẽdo qñ idẽ est q̃ laudo ꝑmi ordinis actiuoꝝ est. aliqñ est tertij ordis et sigt tradere fidei: vt cõmendo tibi pecuniã aut cõmendo rem memorie.

Commendo laudo ponatur in ordine primo.
Commendo trado fidei fit in ordine terno.

¶ Dare lras dicimus ei qui fecit litteras ad aliũ in dtõ: sed dare lras ad eum dicimus ad quem scribimus in actõ cum ad: vt do tibi luteras ad fratrem.

Do tibi scripta mea si sumas illa ferenda
Ad te scripta dabo dicendum si tibi scribo.

¶ Quomodo differunt metuo & cõmodo? cõmodamus que eadẽ restituitur: vt libros vestes vasa & similia. Mutuamus que nõ redduntur eadẽ: vt pecunias oleum triticum et similia & consistunt in põdere fere numero & mensura.

Commodo que rursus eadem michi restituuntur.
Que non redduntur eadem tibi mutuo que sunt
Pondere mensura numero tibi cõmodo vestes

Uasa libros ⁊ equos prope: sed mutuo nummos.

¶ Hoc verbū do das post accusatiuū potest habere duos datiuos: vt do tibi pecuniā dono: dedi filie tue talentum doti.

Do sibi vult binos iungi quandoq; datiuos
Post casum quartum tibi do ꝯplurima doti.

¶ Reddo quot significationes habet: tres. significat enim restituere consignare ⁊ facere: vt reddo tibi pecunias. i. restituo: ⁊ tunc est huius ordinis. sed quando facere significat quarti ordinis est ⁊ duos accusatiuos petit: vt reddam te doctum virum. i. faciam. Reddo tibi litteras quas frater ad te dedit. i. consigno.

Reddo restituo facio consignoq; reddo
Reddo tibi nummos cupio te reddere doctum
Reddo tibi que scripta tuus frater dedit ad te

¶ Que sunt verba huius ordinis que possūt esse ordinis quinti. ptz per versus.

Ordine sunt terno quintoq; sequentia verba
Impetit donat simul auget conduplicatq;
Accumulat iungas ⁊ cetera talia si sint
Dono tibi munus dono te munere dicas.

¶ Que sūt ꝟba huiꝰ ordis q̄ iūgunt cū dō ꝙ actō cū ad: duo. que: rescribo ⁊ mitto.

Sunt duo rescribo mitto terno sociata
Et quarto cum prepositō: tibi mitto vel ad te.

¶ De verbis actiuis quarti ordinis.

Que sunt verba actiua quarti ordinis: que exigūt nominatiuum ante se: et post se duos accusatiuos: vt doceo te artem grāmaticam.

Postulo posco peto doceo rogo flagito celo
Exuo cum vestit monet in duo calceo cingo
Oro petit quartum simul ac interrogo binum

¶ Que est differentia inter orare ⁊ exorare. patet per versus.

Denotat oro precoq; exoro sed impetro signat

¶ Celo as quomodo variat suos casus: dicimus enim celo tibi hanc rem: celo te hanc rem: celo te de hac re.

His tribus ecce modis variat celo sibi casus
Celo tibi furtum: te furtum: de quoq; furto

¶ Que sunt verba huius ordinis que post primum accusatiuum casum possūt habere ablatiuum loco secūdi accusatiui. patet per versus.

Exuit ⁊ vestit simul induo calceo cingit.
Accingit sexto pro quarto iunge secundo.
Exue te vestem simul exue dicito veste
Et peto vult sextum cum postulo rem petit abs te

¶ De quinto ordine actiuo.

Que sunt verba actiua quinti ordinis: que exigunt ntm̃ ante se: & actm̃ post se cum ablatiuo sine prepositione: vt onero te ponis: pasce te delicijs.

Priuat cum spoliat onerat simul aggrauat atq;
Exonerat simul alleuiat leuat imbuit implet
Inficit euacuat exornat farcit & ornat
Nutrit alit lactat maculo simul inquino munit
Cooperit tegit impartit cibat educo pasco
Ordinis hec quinti casum poscunt tibi quartum
Cum sexto sine prepolito te munere primo.

¶ Quot modis pasco cõstruitur cũ suis casibus: octo. quibus: patet per versus.

Bos herbam pascit dicas bos pascitur herba
Herba boues pascit & dic bos pascitur herbam
Pasco boues herbam pasco pascuntur oues;q;.
Atq; boues pascunt his octo modis variatur
Hoc verbum pasco: sunt hec inscripta perotto.

¶ Quid interest inter lacto as & lacteo es. patet per versus.

Lactat alit lacte lac lactet lugere dicq;.
Infantes lactent sed matres dicito lactant

¶ Impartio quot modis cõstruitur cũ suis casibus: quattuor.

Impartit tibi res impartit te quoq; rebus.
Teq; bonis rebus impartio; ipse sed ad te
Non impartitur nummis aut munere magno.

¶ Que sunt verba [illegible] ordinis que suscipiũt etiã datiuũ. ptz per versus.

Ordine sunt [illegible] quinto septem constructa datiuo
Cum quarto que sunt onerat spargit quoq; fundit
Exonerat figo cum sternere iunge leuare.
Te donis onerat rex aut onerat tibi dona
Spargo tibi limpham dicas te spargoq; limpha.

¶ De sexto ordine actiuorũ

Que sunt verba actiua sexti ordinis: que exigunt ntm̃ ante se: & actm̃ post se cum a. vel ab mediante: vt ego audiui hoc a preceptore.

Audit et auscultat auertit sic alienat.
A moueo remouet abigunt intelligit addas.
Accipit & recipit cum diuido separo quero
Eripio sexti sunt ordinis hec sibi quartum
Casum cum sexto poscunt a vel ab mediante

¶ Audio ꝛ auſculto iungũtur etiam datiuo ſoli ꝛ ſignificant obedire ſiuntq; ſequẽtis .i. ſeptimi ordinis ꝛ recipio ſimiliter quando ſignificat promittere.

Audit ꝛ auſcultat iungas quandoq; datiuo
Ordo ſequens docet hoc et ſignant id quod obedit
Sic recipit pro promittit terno ſociatur

¶ Eripio duobus modis conſtruitur. dicimus enim; eripio te malis: ꝛ eripio te a malis et eſt tertij ordinis: vt iſte eripuit tibi filiam tuam.

Eripio quartum caſum vult atq; datiuum
Eripuit michi moꝛs miſero crudelis amicos

¶ De ſeptimo ordine actiuoꝝ.

Que ſũt verba actiua ſeptimi ordinis ꝛ que exigũt nim̃ ante ſe: ꝛ dim̃ poſt ſe ſine aliquo actõ. ſũt tñ q̃ hec putãt magis neutra dici debere: ſed nos pitarũ cẽſemus cũ etiã paſſiua coꝝ reperiãtur: vt ego inuideo tibi: ꝛ tu inuideris a me. Horatius in arte poetica. Ego cur acquirere pecu. ſi poſſum inuideor.

Inuideo recipit auſcultat et imparat audit
Et timet metuo benedico ſic maledico
Interdico tibi dicas et aqua ſimul igni
Pro nocet officio dabit hec tibi ſeptimus ordo
Sunt qui neutra putant tamen hec actiua putamus

¶ De paſſiuis verbis.

Quot ſunt ordines verboꝝ paſſiuoꝝ ꝛ ſeptem ſicut ꝛ actiuoꝝ ꝛ oẽs exigũt ante ſe nominatiuum perſone patientis ꝛ poſt ſe ablatiuum cum a vel ab perſone agentis: vt pueri docentur a preceptore. Caſus enim; qui vltra duos principales ſũt nõ mutantur in paſſiuo: vt doceo te grãmaticam: tu doceris a me grammaticam.

Paſſiuis velut actiuis eſt ſeptuplus ordo
Paſſiuum verbum perſonam vult patientem
In recto poni caſus ſed habebit agentem
Sextus prepoſito mediante docebor ab illo
Hos vltra caſus da quos actiua repoſcunt

¶ De neutris verbis.

Quot ſũt ordines verboꝝ neutroꝝ ꝛ nonẽ. ſubſtãtiuũ ẽſſe ĩpropríe dicat neutrũ qz nõ dr finit in o poſſeſſiuũ: accſitiuũ: trãſitiuũ: effectiuũ; abſolutũ; mpfectũ: neutrũ paſſiuũ: ꝛ neutropaſſiuũ. Que ſũt ẽſſa neutra primi ordinis ꝛ que dñr ſubſtãtiua: vt ſum es eſt qđ per ſe ſubſtat vt ego ſum. Et in iſtm ceteꝛa verba reſoluũtur: vt ego amo idest amans ſum: ꝛ ab eo compoſita: vt abſum aſſum.

Sum ſimul interſum proſum preſum dabis obſum
Aſſum dic abſum deſum coniunge ſuperſum
In ſum neutroꝝum ponuntur in ordine primo

¶ Nota q̃ ſum copulat ẽſſimiles caſus: vt ego ſũ puer. cõſtruitur etiã cũ gtõ: vt hoc pecus eſt melibei cũ dtõ: vt apud Virgiliũ. ſunt michi biſſeptem preſtãs corpore nymphe et ponitur pro habeo cum ablatiuo: vt eſto forti animo cum duobus datiuis; vt moꝛs

est michi cure: sum tibi impedimento. ꝙ cum prepositione in vel sub vel apud: vt sum in foro: sū tecto: apud macellū. Interdū ponit sine casu posteriore: vt de⁹ est. ꝓposita autē iūgunt fere semp dō: vt ego intersum lectioni: illi ineſt virtus: multa michi deſunt.

Sum iungit casus similes poscitq; secundum
Et ternum sextum duplicem quandoq; datiuum
Sed sua composita terno fere sunt sociata
Multa michi deſunt et ineſt tibi maxima virtus

¶ Nota q̄ assum non significat presens sum: vt quidam existimant: nam ad significat apud et quasi prope.

Assum sum presens non signat sed prope q̄ sum
Intersum signat presens dum differo prodeſt.

¶ De neutris secundi ordinis.

Que sunt verba neutra secūdi ordinis: que dicuntur poſſessiua. ꝙ exigunt nomina: tuum ante se ꝙ post se ablatiuum sine prepositione: vt anglus abundat milibus rex affluit diuitijs.

Indiget atq; caret eget affluit addis abundat
Exubero satago memini sunt neutra secundi

¶ Que sunt verba ex his que ꝙ gō iūgūtur: Egeo indigeo ꝙ satago. Therētius. hic satagit rerū suaꝝ. i. anxius ꝙ curiosus est rerum suarꝝ.

Indiget et satagit et eget genito sociantur
Affert ait Retum satagit nunc ille suarum

¶ Memini aliq̄ iūgitur actō. Virg. i. eneid. Forsan ꝙ hec olim meminisse iuuabit. Idē in buco. alteros meminiſti verba tenere: ꝙ tūc ſignificat recordari sc̄z q̄s iūgitur gō vel actō: sed q̄s iūgit ablō ꝙ interdū gō significat mēsionē facere: vt Puscianus nō memi mit de hac re vel huius rei hoc est mēsionē non fecit.

Est memini tactum genito quarto vel recordor
Et poscit [illegible] cum prepoſito precunte

¶ Abūdo ꝙ affluo [illegible] etiā esse acquisitiua vt res oēs abūdāt ꝙ affluunt nobis.

Acquisitiuum dic affluo iungis abundo
Affluo dic rebus dicas michi res et abundant

¶ Careo ꝙ indigeo differunt: quia non indigemus omnibus quibus caremus: vt put caremus multitudine seruorum qua non indigemus: omnibus autem quibus indigemus caremus: quia si non careremus non indigeremus.

Pluribus hic rebus caret at non indiget illis
Sed quibus indigeo cunctis medico carere.

¶ Deficio huius ordinis est: vt ego deficio pecunia. potest tamen esse acquisitiuū tertij ordinis: vt pecunia deficit michi potest quoq; esse actiuum primi ordinis vt inopem deſciunt omnes amici. i. deſerunt.

Deficio rebus dicas michi deficiunt res
Desero deficio cum signat vult sibi quartum

¶ De tertio ordine neutrorꝫ.

Que sunt verba neutra tertij ordinis: que dicuntur acquisitiua ⁊ exigunt nomina
tiuum ante se ⁊ post se datiuum: vt ego seruio tibi.

Seruit ⁊ inseruit fauet aspirat benefecit
Derogo cum detraho studet heret inheret adheret
Obuiat occurro succurro subuenioq;
Prouideo placeo cum displiceo quoq; parco
Proficit indulget optemperet paret obedit
Annuo cum soluo simul abnuo iunge cauere
Obstat ⁊ obsisto simul addas cedo repugno
Cumq; satisfecit incumbo consulo debet
Et vacat atq; sapit his iungitur atq; quiescit

¶ Hereo quot significationes habet. patet per versus.

Heret adherere signans coniungito terno
Heret pro dubitat absolutum tibi constat

¶ Nota q caueo põt esse actiuũ septimi ordinis ⁊ eius passiuũ est caueor: vt caue illũ. põt etiã adiũgi ablõ cũ prepositione: vt caue ab illo. Itẽ cũ dõ: vt caue tibi.

Tres casus caueo quartum regit atq; datiuum
Et sextum cum preposito: capiti caueas tu.
Dic ⁊ ab hoste caue sed ⁊ illum dico caueto.

¶ Item caueo adiũgi põt cũ alio verbo: vt caue cadas. Ubi notãdũ est q cũ negatiõe et sine negatione eadẽ est significatio: vt caue cadas ⁊ caue ne cadas idẽ iũgo.

Signat idem caueo cum ne vel non sibi iuncto.
Ablq; negatiuo quod signat Tu caueas ne
Decideris dic atq; caue cadat illud ab ore

¶ Seruio ⁊ inseruio qualiter differunt: seruire est necessitatis: vt dominus seruit hymnis. Inseruire est voluptatis: vt clytapho inseruit clynie: amicus inseruit amico.

Seruit dic domino: sed dic inseruit amico

¶ Nota q consulo debeo ⁊ sapio interdũ habent accusatiuũ.

Interdum sapio cum debeo consulo quartum
Exposcunt casum: tibi commoda consulit ille
Debeo multa tibi dic hec michi mel sapit esca

¶ Uaco si datiuo fuerit iunctum significat do operã: vt vaco libris: sim ablõ cõtrarii significat: vt vaco curis .i. careo potest etiam absolute poni et tunc significat superfluũ esse vel abundare. interdum significat cõmodum esse ⁊ otium esse. Ouidius. Si vacat hospitio peregrinos Brute libellos accipe.

Si vaco iungatur cum terno tunc operando
Signat si sexto tunc pro caret accipiatur
Absolute vacat positum signat quod abundat

De verbis neutris.

Atq; superfluit & interdum commoda signat
Et vacat annales nostrorum audire laborum

¶ De quarto ordine neutroꝝ.

QUe sunt verba neutra quarti ordinis: que trāsitiua dicunt & erigit ntiā ante se & post se actiū sicut actiua: vt tu aras terrā: & ego sero agrū. pōt etiā addi diuersi vt Virgilius. En quis consecuimus agros. & habent passiua in tertijs personis in vtroq; numero: vt terra aratur a te: et agri seruntur a me. Poete tamen per Prosopopeiam vtūtur etiam alijs personis: vt si terra loquens dicat. Aro.

Dic aro dicq; colo sero semino conserō planto.
Insero poto bibit edo cum comedo quoq; cenat
Decoquit atq; coquit absorbeo digero sorbet
Dilluo iungo luo glomero neo texo retexto
Euoluo voluit inuertit & implico miscet
Explicat impedio frango scindo quoq; findo
Diuidit incido secat amputat edificatq;
Et molo cum pinso contundo pingo terebro
Perfero vello puto meto condio sic tero iungas
Estq; repastino sic vindemio sic inhibere
Nauigo pregusto pitisso ventilo pulso
Traturo neutra quarti sunt ordinis ista.

¶ Sero & confero quot significationes habent.

Semino vel planto signat sero conserō verba
Ordi[illegible]sero series venit hinc serioq;
Et seri[illegible]it signat dic indeq; serta
Floribus intexte variis sunt serta coronne.

¶ Quot significationes habet puto.

Est puto quod reseco puto cogito significabit

¶ Pitisso quid proprie significat. parce vinū gusto & quasi tentandi gratia.

Signat pitisso parce gustare liquorem
Et quasi tentandi causa pitisso falernum

¶ Quot significatoines habet pulso. patet per versus.

Pulso percutio pullauit pectora palmis
Et cano vel laudo signat cytharam bene pulsat
Pro pulso pulto veteres scripsere poete.

¶ Sūt quedā alia neutra huius quarti ordinis: que raro & apud poetas in primis & secundis personis in vsu sunt. in tertijs vero personis frequēs est eoꝝ vsus.

Ternis personis quedam ponuntur eodem

Ut pluo ningo tono sic flumino sicqz coruſco
Grandino ſuppoſitum deus his intellige rectum
Impropꝛie primis perſonis atqz ſecundis
Inuenies tamen hec poni quandoqz poetis
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis
Virgilius dixit Flaccus pluo verba ſalutis

¶ De quinto ordine neutroꝝ.

Que ſunt verba neutra quinti ordinisque effectiua dicuntur ⁊ exigunt ante ſe nominatiuũ ⁊ poſt ſe ablatiuũ ſine prepoſitione vel accuſatiuũ cum prepoſitione ob aut propter: vt ego caleo igni: vel ob ignẽ: vel propter ignem.

Frigeo cum caleo ſic gaudeo pingueo pallet
Areo ſic vireo tepet albeo nigreo nigres
Floꝛeo cum rubeo tumeo ſic turgeo feruet
Et ſtupet ac hoꝛret ſic mereo ſpondeo callet
Et liquet et pollet ponantur in oꝛdine quinto

¶ Calleo qñ ſigt ducere huius ordinis eſt: ſed ꝓ ſapere quarti ordinis eſt.

Oꝛdinis eſt huius callet cum dureo ſignat
Calleo pꝛo ſapio neutrum quartus tenet oꝛdo
Cui quartum iunges dicenda ſilendaqz calles

¶ Nota ꝙd differſit mereo ſcriptũ cũ diphtõgo ⁊ mereo pura correpta ſine diphtõgo

Mereo quod doleo ſignaqz merere laboꝛo
Pꝛo mercede merent multi ſub rege quirites
Pꝛomereoꝛ mereoꝛ mereo ſic commereoꝛ
Significant eadem ſed pꝛomereoꝛ bona dicit
Commereoꝛqz malum bene demereoꝛqz mereri
Ergo demeritum male pꝛo vicio reperitur

¶ De ſexto ordine neutroꝝ.

Que ſũt ſex neutra ſexti ordinisque abſoluta dicunt ⁊ exigunt ante ſe nullũ poſt ſe aũt nullo indigẽt caſu: vt deus eſt: ego vino ꝛc. poſſit eſſe ablatiuus cũ in vel ſub vel alia hmõi poſitione: vt deus eſt in celo: audei vluunt ſub tributo.

Uiuit et occumbit obeo perit intereoqz
Sto iaceo ſedeo ſurgo remanet quoqz reſto
Dic maneoqz cado ruo nauigo noqz natare
Emergo ſalto ſudat volat atqz laboꝛo
Ludo cunt vigilo titubo labo mico vacillo
Hiſcit hio ſimul euado ſum ponere debes

luberrimus:pauper pauperrimus:a detero verbo deterrimus. Excipiunt dexter dexi mus ꝛ sinister sinistimus.

Cum rectus tenet r poteris rimus addere semper
Excipias dexter quod dat timus atqꝫ siniſter

¶Superlatiua in simus desinentia quō formant ꝛa gtis scōe declinationis addita s ꝛ simus:vt iuſt iuſtiſſim⁹:ꝛ a gtis tertie addita simus:vt locuples locupletis locupletiſſi= mus. Excipiuntur a scōa que sunt anomala bonus optimus:malus peſſimus:magnus maximus:paruus minimus:multus plurimus. Et maturus maturimus vel maturiſſi mus:ꝛ nuperus nuperrimus ꝛ vetus veterrimus.

Suscipit i genitus s ⁊ simus eſtqꝫ suprēmus
Excipias magnus paruus bonus ⁊ malus atqꝫ
Multus maturus cum nuperus his vetus adde
Datqꝫ superlato solum simus is genitiuo

¶In limus quot finiunt ꝛ quinq; cum ſuis compoſitis agillimus gracillimus humi mus ſimillimus facillimus.

Quinqꝫ tenent limus agilis gracilis similiſqꝫ
Et facilis cum compoſitis humilis simul adde

¶In rimus quot superlatiua desinunt ꝛ duo tantum maximus ꝛ proximus. quod voca bulum dum pro cognato accipit ſignificatū habet positiui. Ideoqꝫ a scriptoribus legū sepe cōparatiue pferitur:vt primiores .i. propinquiores cognati.

Proximioꝫ pro cognato sibi proximus addit

¶In timus quot desinūt ꝛ ris a nolbus dextimus ſiniſtimus ꝛ optimus ꝛ derivats ab aduerbijs ſiue prepoſitionibus:antimus vltimus citimus extimus penultiſſimus a pene.

Da gradui ſummo timus his aduerbia que dant.
Dextimus optimus atqꝫ siniſtimus aſſociantur

¶In nimus quot [illegible] desinūt ꝛ vnō nīmus:manimus. Sic ꝛ finimus vnū dūtaxat infimus.

Infimus ⁊ [illegible]mus infra dant ſolaqꝫ paruus

¶In remus quot [illegible] desinūt ꝛ ris postremus extremus qō ꝛ extimus facit suprēmus.

Dant remus supra poſt conjungatur et extra

¶Notādū q cōparatiuus ꝛ ſuplatiuus preter casus ꝓprios etiā poſitiuoꝫ ſuoꝫ regi= men ſeruant:vt ditior es auri. ſimillimus matri. dignuſſimus laude.

Quam vult ſtructuram gradus offerri ſibi primus.
Illam naturam vult quiſqꝫ ſecundus ⁊ imus

¶Cum ſuperlatiuo iungitur quiſqꝫ ꝛ nō omis cū cōparatiuo omnis ꝛ nō quiſqꝫ: cū nomi ne etiam numerali iungitur non omnes ſed quiſqꝫ

Quiſqꝫ ſuperlatis et nominibus numeratis
Jungitur aſt omnis gradui medio bene iungis

¶Qualiter dicēdū eſt latine. All the beſte grāmaryours are abſēte or a way. Optimi ſiue doctiſſimi quiqꝫ grāmatici ſūt abſētes. Euery fourth yere is lepe yere. Quart⁹ q̄ſqꝫ annus biſextilis eſt. Euery tent ſchefe muſt be rytheſt. Decima q̄qꝫ garba eſt decimā da. ꝛc. Nota q̄ nomē ſuplatiuū ſequēs plū gtō caret. Sumēdū eſt ꝓpatiuū illi⁹ ſupla= tiui cū ablō ſingulari nois defectiui ꝛ ſignoy numerali ſibi adiūcto:vt omni alio vino ru beū eſt melius:vel inter oia vina vel genera vini rubeū eſt optimū. ꝛc.

Sume gradum medium pro summo sit tibi delit
Pluralis genitus vt ferro durius omni
Hispanum fertur superat vel dic genus omne.

¶ Nota q quisq caret gō plurali loco cuius singularis gūs sumit: vt in hoc vulgari. All the richest mēnes goodes are taken away. Utilium cuiusq facultates sūt ablate. Optimi cuiusq virtus est laudanda.

¶ Sequitur quarta pars.

Quarta grāmatice pars que est cōstructio siue oro. Quid est cōstructio est debita dispositio partū orōnis in ipsa orone. Quot sūt species cōstructionis? due, intrāsitiua ⁊ trāsitiua. Que est ꝯstructio intrāsitiua reū cōstructibilis ad idē pertinēt vel tāgit ad idē: vt vir fortis coronabit homo est actiuus. Trāsitiua que est in qua cōstructibilis ad diuersa vel tangit ad diuersa pertinent: vt Tullius diligit filium suum. Tullius amat Ciceronem.

Ultima grammatice pars est constructio cuius
Sunt intransitio species tibi transitioq.

¶ Cōstructio trāsitiua in retrāsitiuā ⁊ reciprocā diuidit. retrāsitiua ꝯstructio est ex duobus trāsitiuis ꝯposita qñ redit actus a patiēte in agēte: vt oro deū vt pregat me. Hortatur nos virt⁹ vt eā sequamur. Reciproca ꝯstructio est qñ eadē psona est agēs ⁊ patiens vt dom⁹ humiliat se: maius extollit se. Et dr reciproca quasi retroperica: a reci grece qđ retro significat ⁊ procus petitor. Nā procari est petere, inde procaces.

Transitio binas species habet illa retransit
Hecq reciproca sit quod designat repetita.

¶ Intransitiua diuiditur, nā alia est actuū alia personaꝝ: intransitiua actuū est inter suppositū ⁊ verbum: vt celat pugnat Cicero scribit: intrāsitiua personaꝝ est inter duos substātiuos vel inter determinabile ⁊ determinās: vt filius vulcus Ciceronis oratoris studet bene. De istis speciebus vide plenius in Alberto.

Est intransitio personarum simul actus
Actus sed semper verbi cum supposito sit
Sic personarum cum quod determinat illud
Omnis erat Cicero romane gloria lingue.

¶ Quot modis incipiēdus est rect⁹ ordo ꝯstruēdi? quinq. qb⁹? A vetō casu: a nūō siue suppositō ꝟbi ꝓncipalis. Ab aliquo loco nī vel suppositi qō est infinitus modus cū adiuncto vel adiūctis sibi a ꝟbo impsonali vel illi⁹ obliquo ab ablātō casu absolute posito.

Quinq modis sibi principium constructio sumit
Per quintum primus per rectum sitq secundus
Atq vicem recti modus infinitus habebit
Impersonale verbum Sertusq solutus.

¶ Quot modis impedit rectus ordo ꝯstruēdi? quinq. Quibus interrogatione: vt quē queris. relatione: vt patrē sequit⁹ sua. ples. negatione: vt neminē offendo. infinitone: vt quēcūq osculatus fuero ipse est tenete eum. distributione siue prolepsis constructione: vt litteraꝝ alie sunt vocales alie consonantes.

Impediunt quinq que sit constructio recta

Multaq; preterea veteres communia ponunt
Stipulor aggredior obliuiscor societur
Donatus patior inter communia posuit.

¶ Moror ris. expectare vel expectari. significat etiã retinere aut tardare. vt qñ oblyvi
scẽtes ad te tñ remoraris. i. tñ retinẽs aliqñ etiã capit̃ moror p hereo. i. dubito.

Est moror expecto signat retinereq; tardo
Commoda ne vestra remoror Therentius inquit
Pro dubitoq; moror poni quandoq; videbis.

¶ Aggredior reperitur commune verbum apud Ciceronem.

Aggredior Cicero pro communi dat vt a te
Aggredior donis interrogo dic stipulari.

¶ De verbis deponentibus.

Quot sit ordies fvbor deponentia. Possessiui acquisitiui: trãsitiui: effectiui: abso
lutiui: impfectiui: vetiã. Quae sit fvbo deponẽtis pmi ordis. q̃ possessiua dñr. q exi
gũt tñ aĩ se: q post se gñi vel abiã sine ppõe vt vescor solo pane rex vtit purpura.

Vescitur & fruitur vtor fungorq; potitur
Obliuiscor abutor eis iungas misereri
Atq; recordari sunt deponentia primi
Ordinis & lertum poscunt vel genitiuum.
Da potior genito da quarto da quoq; sexto

¶ Qualiter differunt vti et frui: vti est cum necessitate: vt vtor tuo consilio si illo opus
mihi fuerit. frui est cum delectatione: vt fruor tuo aspectu. idest delectationem q̃ per
cipitatem mihi capio ex tuo aspectu.

Sic distin[illegible]t fruor ac vtor fruor illis.
Delector [illegible]c vtor quibus est opus illis

Qui sunt [illegible] de secundo ordine deponentium.
[illegible]ntis secundi ordinis: que acquisitiua dicuntur et exigunt
[illegible]te se mihi [illegible]e dñi: vt ego auxilior tibi

Est admiculor & suffragor auxiliatur.
Blandior emulor & iniurior opitulatur.
Et minor ac minitor iungas assentor adulor
Aduersor medeor assentior obsequor atq;
Feneror & moderor congratulor insidiari
Gratulor inuitor domino vult ordo secundus

¶ Misereor quidam posuit huius ordinis cum dativo interdum iungatur vt misereo
obis. tamen superius potius ordinis est. q genitivo iungitur.

Jungitur interdum terno casu misereri.
Sed potius genito iungatur teste Marone

All nostri miserere mori me denqz cogis
Hec corydon sic atqz synon miserere laborum
Tantorum miserere animi non digna ferentis

¶ Que est differentia inter misereor eris ⁊ miseror aris. patet per versus.

Est miseror quarto iunctum signat quoqz flere.
Vel lamentari: sed compatior misereri

¶ Nota q medicor aris huius ordinis est sicut ⁊ medeor eris ⁊ iungitur etiam cum accusatiuo. inuenitur etiam medico as.

Sunt medeor medicor terno quarto quoqz iuncta
Virgilius dixit: lenibus medicantur anhelis
Et medico quartus iungi reperitur eodem
Semina vidi equidem multos medicare serentes

¶ Moderor aris iungitur etiam cum accusatiuo: vt imperator moderatur militibus et milites. Therentius. qui ex sua libidine moderatur nos.

Et moderor quarto iungit Therentius affer.
De partibus sic gnatus ait qui nos moderantur

¶ Notandū q minor aris tenus frequentatiuū minitor habet post se datiuum aliqñ etiā accusatiuum: vt tu minaris vel minitaris mortem vel exilium michi.

Accusatiuum minor ac minitor tibi poscunt.
Exilium michi mel mortem rex ipse minatur

¶ Que est differentia inter irasci ⁊ succensere. patet per versus.

Est succensere quod irasci sed ratione.

¶ Emulor dō cōstructū inuideo significat. actō iunctū sequ[illegible]

Emulor inuideo semper coniunge datu[illegible]
Emulor estqz sequi tunc quartum vult[illegible]gi.

¶ De tertio ordine depone[illegible]

Que sunt vba deponēta tertij ordinis: que trāsitiua sunt[illegible] dicūtur ⁊ erigūt nouatiuū ante se ⁊ post se actiū: vt ego sequor imperatorem: ipse quor hostes.

Prosequor atqz sequor ⁊ persequor insequor addas
Aggredior furor adorari tamen populatur
Predor opinatur reor arbitror his sociatur
Percontor fateor vlciscor scicitor addas
Confiteor cum consequor assequor ac adipiscor
Solor consolor sic prestolor operior qz
Contemplor speculor sic emulor ac imitari
Est operor nitor conor dignor sociatur
Dedignor fari l[illegible] ⁊ testor qz pretaris

De verbis deponentibus.

Deprecor ꝛ lucror minorꝙ miror quoꝙ scrutor
Suspicor addatur simul aucupor et meditatur

¶ Aggredior ꝛ adorior in hoc differũt ꝙ aggredi est aperte hostem vel rem aliquã invadere adoriri aũt est de improuiso ꝛ repente ꝛ quasi ex insidijs inuadere.

Denotat aggredior inuadere rem manifeste
Signat idem tamen occulte vox hec adoriri.

¶ Solari ꝛ consolari qualiter differunt patet per versus.

Consolor verbis hinc consolatio fertur
Ast alijs rebus solor solamen ꝛ hinc fit
Interea longum cantu solata laborem:
Arguto conuunx percurrit pectine telas.

¶ Nota ꝙ meditari sigt proprie exercere. vnde meditatio apud rhetores exercitatio appellatur ꝛ habet originem a greco Meleten. quod est meditari.

Exercere tibi proprie signat meditari
A meleten in grece quando mutatur l in d

¶ Nota ꝙ precari est rogare. deprecari vero est precando auertere.

Deprecor auerto vult significare precando
Sepe precor mortem mortem quoꝙ deprecor idem
Ne mea sarmaticum contegat ossa solum

¶ De quarto ordine deponentium.

Quedam verba deponentia quarti ordinis: que effectiua dicuntur ꝛ exigunt ntiũ ante se post se vero ablatiuum sine prepositione: vel actiũ cum ob vel propter: vt ego ferox fui [illegible] iracor tuis verbis.

Iracor [illegible]or dic ac verecundor
Indign[illegible]or lamentor glorior adde
Ordinis [illegible] sunt deponentia quarti.

¶ Qualiter differunt letari ꝛ gaudere: gaudium dũtaxat in animo est: leticia extrinsecus cernitur per gestus oculos ꝛ cetera signa.

Intus gaudemus sed dic letamur ad extra
Letor per gestus oculos ꝛ cetera signa
Gratulo ac semper debes sociare datiuo.

¶ De quinto ordine deponentium.

Que sunt verba deponentia quinti ordinis: que absoluta dicuntur et exigunt nominatiuum ante se ꝛ post se nullo indigent casu: vt ego philosophor.

Philosophor morior expergiscorꝙ iocatur
Rusticor et nugor venor piscor spaciatur
Et vagor et labor peregrinor eis sociatur
Sunt ratiocinor atqꝙ periclitor ordinis huius

Crapulor ⁊ luctor pergrecor iungere debes
Aucupor ⁊ piscor hoc ordine ponere possis

¶ Piscari ⁊ expiscari quomodo differunt piscari ⁊ pisces inquirere. expiscari est pisces piscando capere.

Est expiscari piscando prendere pisces
Piscari pisces inquirere dicitur esse

¶ Ratiocinor significat per rationes demõstrare vel per syllogismos aliquid probare: ratiocinari significat etiam computum facere.

Computo signat item rerum facio rationem
Est ratiocinor interdum ratione probare

¶ De sexto ordine deponentium.

Que sunt deponentia sexti ordinis ⁊ que imperfecta dicuntur exigunt nominatiuũ ante se ⁊ post se obliquum cum aliqua prepositione nisi sint nomia aduerbialiter posita: vt egredior de templo: proficiscor ⁊ domum reuertor domum.

Egredior gradior proficiscitur ingrediturq;
Regredior cum congredior dic atq; reuertor
Castrametor simul altercorq; tumultuor addas
Molior et grassor queror ⁊ lamentor habentur
Ordine sub sexto sextumq; petunt sibi calum

¶ Quomodo differunt gradior eris ⁊ grassor aris. patet per versus.

Est gradior quod eo sed grassor eo malefactum

¶ Nota q; queri est de iniuria cepta verbis cõqueri lamentari est voce querulis tristitiam suam testari.

Lamentor testor iacturam voce querendo
Sed queritur hic conqueritur verbis
Sed queror est verbis querulis male

¶ Que sunt deponentia septimi ordinis ⁊ que passiua dicuntur ⁊ exigunt nũ ante se et post se ablatiuũ cũ prepositione a vel ab: vt tu es ortus a bono patre.

Est orior patior nascor simul atq; recordor
A partior fit perpetior quod possit habere
Quartum cum sexto sic finit septimus ordo.

¶ Quidam ponunt octauo ordine verba vocatiua: vt quo nomine vocaris rogo vocor Thomas. Aptius tamen dicitur quod nomen est tibi mihi nomẽ est thomas vel thome ⁊ tu haberis aut diceris aut appellaris sapiens.

Sunt tamen octauo qui ponunt ordine verba
Quinq; vocatiua sicut dico voco atq;
Nomino appello ⁊ nuncupo aptius isto
[illegible]ndere modo poteris tamen est michi nomen
[illegible] tibi fraterq; iohannes.

De verbis impersonalibus.

¶ De verbis impersonalibus.

Quotuplex est ipsonale duplex. actiue vocis ⁊ passiue vocis quod est ipsonale actiue vocis qđ definit in t. vt tedet. quod est passiue vocis qđ desinit in tur ⁊ derivat a ꝑbis terminātib⁹ in o nō significātib⁹ passionē ⁊ nullū casū regit: vt tur stat legit.

Actiue vocis impersonale quod in t
Terminat vt tedet: passiuum terminat in tur.

¶ Quedam sunt verba impersonalia que in t desinunt ⁊ tamen in significato sunt similia illis que desinunt in tur: vt satisfit benefit malefit quorum preterita sunt satisfactū est: benefactum est male factum est.

Sunt passiua tamen impersonalia quedam
Que fiunt in t malefit benefitq; satisfit.

¶ Notādū q; ꝑposita a facio quotiēs retinēt a in ꝓpositiones hñt passiuū in o: vt fio fis vt calefacio calefio. ⁊ si mutāt a in i faciūt passiuū: vt cōficio conficior.

A facio nata presenti si retinent a
Tunc sibi passiuum fit in o probat hoc calefio
A si vertis in I dult or patiente teneri.
Efficit efficior patefacio dult patefio.

¶ De primo ordine verbor impersonalium.

Quot sūt ordines verbor impsonaliū actiue vocis terminātiū in t q̄nq;. Que sunt primi ordinis qđ exigūt ante se gen ⁊ post se infinitiuū modū. Excipiunt genitiui quinq; duo im mei tui sui nostri ⁊ vestri. Itē genus hui⁹ nois quis que quod scz cuius. loco quor ponunt ablti femenini suor possessivor scz mea tua sua nra ⁊ vra ⁊ cuia.

Impersonale verbum quod desinit in t
Actiue vocis distinguitur ordine quino
Primus habet duo verba refert interfuit addas
Hec duo sunt casus pre se genitiuos
Infimi post se pronomina quinq;
Excipias mestriq; meiq; tuiq;
Atq; sui: quorum vice pone meaq; tuaq;
Atq; sua nostra vestra iungas quoq; cuia

¶ Quot modis potest interesse esse personale. patet per versus.

Inter ⁊ est sepe primum casum petit ante
Tunc personatur ⁊ idem sibi significatur
Intererit nostra res hoc est pertinet ad nos
Esseq; significat presens interfuit actis
Pro distat ponitur ⁊ pro differt reperitur
Intererit multum Dauus ne loquatur an heros.
Ex hinc Londonias intersunt milia plura.

¶ De secundo ordine impersonalium.

Que sunt verba impersonalia scdi ordinis actiuor. que exigunt datiuum ante se & post se infinitiuum: vt michi contingit legere. &c.

Accidit atq placet contingit & euenit addas
Compedit expediet cum conuenit atq libebit
Et licet addatur liquet & patet associatur
Sufficit et constat vacat ordinis ista secundi.

¶ Nota q hec verba & his similia q̃q personalia sunt. vt patet per versus.

Sunt tamen hec verba tibi personalia primum
Calum quando regunt cum terno. Sufficit vni
Una puella viro. veneri non sufficit vnus.

¶ De tertio ordine impersonalium.

Que sũt verba impersonalia tertij ordinis. que exigũt nom̃ ante se: & infinitiuũ post se: vt me iuuat legere: te oportet discere: mulierem decet esse pudicam.

Que sine persona dat tertius ordo notabis
Delectat decet atq iuuat comungis oportet
Infinitiuum post se pre se quoq quartum
Hec poscunt calum sed personalia constant
Delectat decet atq iuuat reperitur oportet
Nunq̃ cum recto decet inuenies q̃ datiuo
Ut nobis decet esse bonis comicos bene terre.

¶ De quarto ordine impersonalium.

Que sũt ꝥba impsonalia quarti ordinis. que hñt ante se act[illegible] & post se infinitiuũ vel geñ persone patientis: vt me penitet pe[illegible]

Ordinis existunt impersonalia quarti
Penitet & tedet miseret pudet et piget i[illegible]
Accusatiuum pre se: post se genitiuum
Aut infinitum poscunt. me penitet horum

¶ Miserescat enã reperit huius ordinis: vt Therentius. Atq inopis te miserescit mei. & Virg. his lachrymis vitam damus & miserescimus vltro.

Inuenies rectum miserescit in ordine quarto
Teq mei miserescat ait Therentius auctor.

¶ Pudet etiam aliquando reperitur personale: vt Therentius. quid ille fecit quẽ neq pudet quieq neq metuit quemq̃. Et idem. Hei michi non te hec pudet, reperitur enã cum datiuo: vt pudet michi certare.

Et quandoq pudet cum persona reperitur
Ei michi non hec te pudet exemplum tibi fiat.
Inuenies etiam iunctum quandoq datiuo

De verbis impersonalibus.

Nonne tibi certare pudet sed raro videtur

¶ Piget ꝙq impsonale reperit. Therēti⁹. Ne plus min⁹ ve faxit qꝫ nos postea pigeat.

Personale piget posuit Therentius olim.

Nec faxit quod post pigeat nos plus ve minus ve

¶ Quomodo differūt pudet ⁊ piget: pudet ad dedecus refertur: piget ad dolorē simi. Therentius. Fratris me quidam pudet pigetq; .hoc est verecondor ⁊ doleo.

Est pudet ad dedecus signatq; piget dolere.

¶ De impersonalibus quinti ordinis.

Que sunt verba quinti ordinis: que si infinituis vel dor impersonalium iungunt impersonalia sunt: vt incipit me penitere laboris mei. Si vero infinituis ꝓbor̄ personaliū iungunt personalia sunt: vt mores tui incipiunt michi placere.

Incipit et debet ⁊ desinit et solet ista.

Quo quintus habet impersonalia suntq;

Si iungatur eis modus infinitus eorum

Que sine persona verborum sunt tibi dicta.

Sin personalis infinitus modus apte

Jungatur verbi tunc personalia constant.

¶ Possunt enam esse impersonalia supradicta verba quando absolute hoc est cū solo infinitus iunguntur: vt soler diucscere incipit aduesperascere.

Impersonantur tibi supradictaq; verba

Infinit[illegible] si bis coniungere solis

Incip[illegible]re: solet ⁊ lucescere dicas.

¶ De modis infinitus.

Infinit[illegible] sonaliū si quem casum exigunt ante se dūtaxat accu= sarunth[illegible] sit casum suorum verborum: vt cupio te frui felicitate. Infinita tamen [illegible] ante et post casus suorum verborum exigūt vt leto⁊ te oportere nosse[illegible] te non penitere viciorum.

Quartum [illegible] modus infinitus habere

Casum: sed p[illegible] verborum quisq; suorum

Ut cupio fratrem christo [illegible]q; placere

Infinita tamen impersonalia p[illegible]scunt

Casum verborum post se p[illegible] suorum

Mitor tantorum te non tedere laborum.

¶ Notandum est quod infinitus presentis temporis et preteriti imperfecti temporis tam personalium qꝫ impersonalium aliquando vnum duntaxat ante se hoc est casum sui verbi habent nec alicui verbo adherent. ⁊ tunc ponuntur pro preteritis imperfectis sui verbi sui modi indicatiui cuiuscumq; persone ⁊ viriusq; numeri. Unde Salustius. Milites romani perculsi timore insolito arma caperent: alii abdere pars territos confirmare: pro nos tedebat: illos pigebat. alios penitebat.

infinitus pro tempore sepe secundo

De figuris constructionis.

Indicatiuorum positus pars abdere sese
Scilicet abdebant sese dic dicere possum
Nos tedere bonosqz pudere pios miserere
Pro nos tedebat miserebat siue pudebat.

Hec de verborum que sunt conscripta Perotto
Ordine multiplici carmina sufficiant.
Vos nunc grammatici laudem celebrare Perotti
Quo preceptore tot documenta patent.

Quid est figura constructionis: est vicium in contextu partium orationis cū ratione factū. Quot sūt figure cōstructiōis: octo. Synthesis. antiptosis. sylepsis. zeugma. prolepsis. euocatio. appositio: synecdoche.

Octo structure sunt schemata siue figure
Synthesis antiptosis sylleptis zeugma prolepsis
Euocat apponit octaua synecdoche fit

¶ Synthesis quid est: synthesis est cū pliqua pprietas hoc est verbū adiectiuū aut relatiuū vni subiecto attribuit aut pluribus copulatio nō grata vocis sed significati sub diuerso genere aut nūero: vt truste lupus stabulis pcnclite tuis ipse. Pars hominū validi turres ⁊ menia scandunt. Scipio ⁊ Libellus: aduersantur.

Et genus ⁊ numerum substantiuo variatum
Synthesis excusat verbum quoqz [illegible]
Diuersum numero plebs clamant [illegible]

¶ Antiptosis quid est: casus p casu positus sermonem [illegible] est mens. Virgilius in. i. eneidos. Urbem quem statuo vestra est. [illegible] prologo. Populo vt placerent quas fecissent fabulas pro fabule.

Casum pro casu ponens facis [illegible]
Urbem quam statuo vestra est [illegible] scripsit

¶ Syllepsis siue zeptio qñ est: cū dignius cōcipit minus [illegible] aut tribus modis gñe: nūero ⁊ psona. Genere qñ masculinū cōcipit femininū ⁊ neutrū: vt Jesus ⁊ maria sunt sancti. aut qñ femininū cōcipit neutrū: vt Lucanus. Per vim sūt leges ⁊ plebiscita coacte. Katherina ⁊ mācipiū sunt sane. Vestis ⁊ aurum sunt precioſe.

Femineum neutrumqz genus primum trahit ad se
Concipit et medium neutrum Lucanus vt auctor
Per vim sunt leges et plebiscita coacte

¶ In nūero qualiter fit syllepsis siue zeptio qñ pluralis concipit singularem: vt discipuli ⁊ preceptor legunt. Rex ⁊ milites pugnant.

In numeris semper singularem concipit apte
Pluralis seu precedens sit siue sequatur

¶ In persona quomodo fit syllepsis: quando prima persona concipit secundam: aut quando secunda concipit tertiam: vt ego ⁊ tu legimus: tu ⁊ tile

Syllepsis fit personis cum prima secundam
Concipit aut ternam vel eam personas secunda

¶ Potest etiã fieri cõceptio per hanc prepositionem cum posita loco copulatiue cõiunctionis nam idem est dicere. discipuli cum preceptore legũt ac si dixeris discipuli ꝙ preceptor legunt. vnde Virg. in. ij. eneid. Diuellimur inde vphitus ꝙ pelias mecum. i. ꝙ ego sed tunc est indirecta: dignior enim persona concipitur.

Concipitur casus sextus cum prepositio cum
Ut frater mecum Romam transibimus at tunc
Indirecta tibi fiet conceptio talis
Namq; minus digno dignum magis concipietur

¶ Quid est zeugma: est reductio vnius verbi ad diuersas clausulas vel ad diuersa copulata ꝙ q verbũ pcordet cũ vno. Fit aũt zeugma in tribus accidẽtibus scz gñe nũero ꝙ persona. pona vt lego ego ꝙ tu gñe: vt milites ꝙ Therẽtia mesta sedet: nũero vt discipuli legũt ꝙ preceptor. persona ꝙ numero simul: vt hebrei sunt ꝙ ego.

Zeugma fit in verbo cum plurima clauseris vno
Cum tamen id vno conueniet vt illius arma
Et currus fuit hic Maro de iunone locutus

¶ Notãdũ q triplex est zeugma: a superiori hoc est verbũ qñ preponit: vt lego ego ꝙ tu: a medio qñ verbũ interponit: vt ego lego ꝙ tu. ad inferiora qñ verbũ postponit: vt ego et tu legis licet rõm perfectum legimus potius sit dicendum.

Zeugma triplex verbum facit varie situatum
Si fi[illegible] medio ve loco simul imo.

¶ Prol[illegible] est que presumptio latius dꝫ: est ea in tres species diuisio vnius ppietatis hoc [illegible] ai qua sors accipiat ꝙ totorũ ꝙ ptes in eodẽ casu ponũtur: vt nos [illegible] ne ꝙ tu male. [illegible] po a pribus incipiat hoc est si verbũ pribus apponat [illegible] erit ꝙ precedet: ptes sequetur ꝙ verbũ interponet: vt aquillas alteri volas [illegible] ab accidente. Versus.

Toti diu[illegible]tes sito prolepsis
Unum si[illegible]erbum veluti mulierum
Ista flet illa gemat tot[illegible] partes quoq; recto
Ponere sic possis dicen[illegible]et mulieres
Hec flens illa gemens [illegible] ceteros ita casus

¶ Nota duplicẽ esse plepsim explicitã ꝙ implicitã. explicita est in qua exprimunt ẽq; ad eũ requisita scz totũ: partes: distributi[illegible] oppositas: hoc est verbũ: ꝙ ordo. i. positio ipsius verbi aut cũ toto aut inter partes [illegible]licita est in qua nõ exprimuntur ẽq; ad eũ requisita: vt vos amatis alter alterũ. Salutñ. Cepere se qsq; magis extollere. ꝛ.

Explicitam simul implicitam dic esse prolepsim
Tunc erit explicita si sint hec quinq; reposita
Uerbum participio totum partes simul ordo
Implicitam dicis hec vbi non reperis.

¶ Vocatio quid est: est [illegible]ata reductio tertie persone ad summum vel ad [illegible] vt ego Cicero famulus: voce rogam[illegible] [illegible]perio vestro. In vocatione [illegible]

tuor requirūtur. persona euocans prima vel secunda persona euocata hoc est tertia. remotio copule. ⁊ verbū cōcordans cum persona euocante.

Personam prima ternam vocat atq; secunda
Rex go bella geram dum tu presul rogitabis.

¶ Appositio q̄d est duor subst̄ātiuor immediata pūctio quor alter declarat alter vt aial hō to quik. Virg. in. i. eneid. Miratur molē Eneas magalia quōdā. Idem quoq; sexto eneid. Primus ille procor troiana gloria gentis. Requirūtur in appositiōe duo subst̄ātiua in eodē casu ⁊ qō magis cōmune est fere semp precedet. Num licet dicere. Hector vir fortis. Equus aial velor. Verbū quoq; relatiuū ac adiectiuū sequēs magis cōmuni p̄formabit. Fit aūt appositio trib⁹ de causis. primo causa restrigēde ghalitatis vt aial canis latrat. secō causa remouēde equiuocatiōis. vt Leo signū ardet. tertio causa attribuende p̄prietatis: vt Virgilius poeta summus.

Substantiua duo casu coniungis eodem:
Appositum faciens nec copula sit tamen vlla
Cōmunicq magis conformes proprietatem

¶ Synecdoche quid est cum toti tribuitur proprietas partis: vt homo albus dentes. Eneas os humerosq; deo similis. doleo caput. requrūtur in synecdoche tria. videlicet totum: proprietas ⁊ pars in accusatiuo posita. Indirecta synecdoche fit quando pars non est de essentia totius: vt apud Virg. in. ij. eneid. hostis habet muros. p hostes. hāc Cicero intellectionem appellat. Unde versus.

Cum partis toti tribuatur proprietas tunc
Synec(esto)doche talum quartumq; petit pars
Ut fractus brachium doleo caput amputor aurem

¶ Finiunt figure constructionis.

Ominatiuo vnus vna vnū: genitiuo vnius [illegible] ōbō vnīs vnābus vnīs: vctō vnē vnā vnū: ablātō vno vna vno: gtō vnorū vnarū vnorū: dtō vnis: actō vnos vnas vnū: vctō vnī vnē vna: ablātō vnis. Hoc nomē vnus a [illegible] ere nūerū plurālē. hoc est qñ nūgitur nomini carēti [illegible] ro. vt scripsi. vnas ires: habeo vnā arma. ⁊c. [illegible] ntō duo due duo: gtō duor duar duor vel duūm: dtō [illegible] duabus duobus: actō duos duas duo: vctō duo due duo: ablātō duob⁹ duab⁹ duobus

¶ In plurali nūero notatiuo hīj ⁊ hee tres ⁊ hec tria. gtō horū harū horū trium: dtō his tribus: actō hos ⁊ has tres vel tris et hec tria. vctō o tres ⁊ o tria: ablātō ab his tribus. Ab hoc nomine tres vsq; ad centum omnia sunt indeclinabilia. Unde versus.

A tribus ad centum numeralia per documentum
Sunt omnis generis plurālia nec variabis

¶ In plurali nūero ntō hīj ⁊ hee ⁊ hec quattuor indeclinabile. ⁊ sic q̄nq; sex septē octo nouē decē vndecim duodecim tredecim quattuordecē quindecim sedecem vel sexdecē decem ⁊ septēdecem et octo vel duo de viginti: decē ⁊ nouem vel vndeuigeni: viginti.
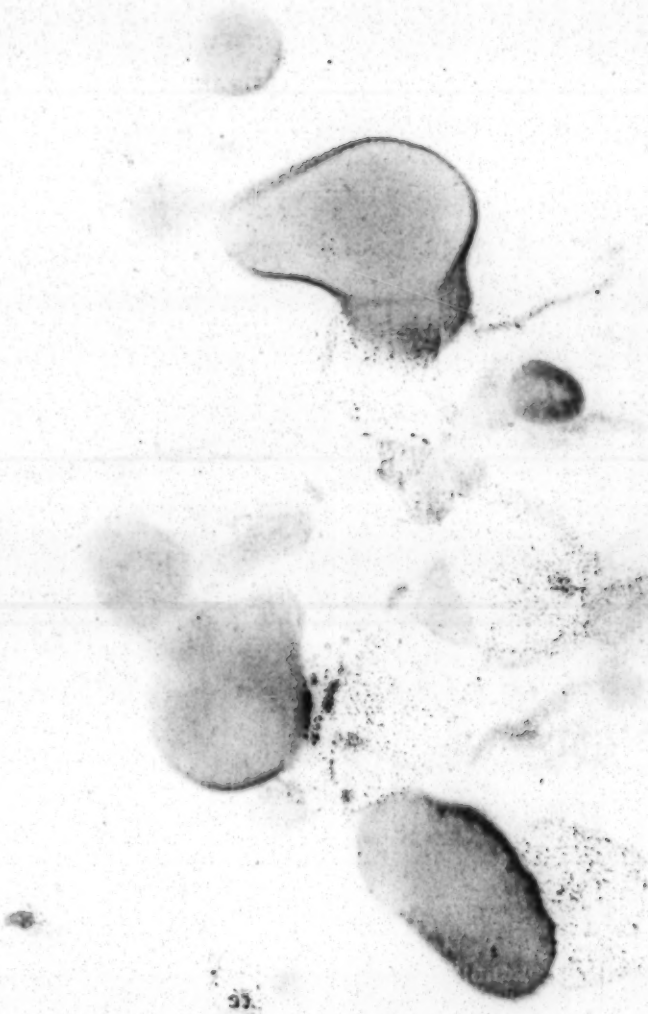
¶ Notādū ē q̄ ante cētū si sit copulatio interposita minor nūer⁹ sp interponit: vt apud Laurētū vallā. Octauū eñ ⁊ nonagesimū p̄pleuit animū. sin nō intermedia copulatio postponit: vt viginti vnus vel vnus ⁊ viginti. duo vel duo ⁊ viginti. tres ⁊ viginti. quattuor ⁊ viginti. quinq; ⁊ viginti. sex ⁊ viginti. septē ⁊ viginti. octo ⁊ viginti. vel duo de triginta. nouē ⁊ viginti vel vñ triginta. Triginta vnus ⁊ triginta. duo. ⁊c. Quadraginta. Quinquaginta. Seraginta. Septuaginta. Octoginta. Nonaginta. Cētū cētū ⁊ vn vel vnus supra cētū. cētū ⁊ duo vel duo supra cētū. cētū ⁊ decē vel decē supra cētū. Ducēti ducēte ducēta. Tricēti tricē[illegible] [illegible]adringinti q̄dringinte qua[illegible]